

УНИВЕРЗИТЕТ У БАЊОЈ ЛУЦИ
ФАКУЛТЕТ ПОЛИТИЧКИХ НАУКА

ИЗВЈЕШТАЈ
О САМОЕВАЛУАЦИЈИ СТУДИЈСКОГ ПРОГРАМА
ПРИМИЈЕЊЕНЕ СОЦИОЛОГИЈЕ
(Први циклус студија)

Бања Лука, новембар, 2021. године

Извјештај о самоевалуацији Студијског програма примијењене социологије израдио је Тим за провођење поступка интерне евалуације Студијског програма примијењене социологије именован на сједници Наставно-научног вијећа Факултета политичких наука Универзитета у Бањој Луци, одржаној 19.10.2021. године. Одлуком Наставно-научног вијећа дефинисано је да Тим за провођење поступка интерне евалуације Студијског програма примијењене социологије чине сљедећи чланови (Број одлуке: 08/3.965-8/21 од 19.10.2021. године):

1. Проф. др Немања Ђукић, руководилац студијског програма
2. Проф. др Невенко Врањеш, продекан за наставу
3. МА Душанка Сљепчевић, секретар студијског програма
4. мр Зоран Бјелајац, магистар социологије, директор Гимназије Мркоњић Град
5. Вукосава Мањак, студент

САДРЖАЈ

ПОДАЦИ О ВИСОКОШКОЛСКОЈ УСТАНОВИ.....	4
СТУДИЈСКИ ПРОГРАМ ПРИМИЈЕЊЕНЕ СОЦИОЛОГИЈЕ	11
Б.1 ПОЛИТИКА ОСИГУРАЊА КВАЛИТЕТА НА УНИВЕРЗИТЕТУ У БАЊОЈ ЛУЦИ	19
Б.2 КРЕИРАЊЕ И ОДОБРАВАЊЕ СТУДИЈСКИХ ПРОГРАМА.....	24
Б.3 УЧЕЊЕ, ПОДУЧАВАЊЕ И ОЦЈЕЊИВАЊЕ УСМЈЕРЕНО КА СТУДЕНТУ	38
Б.4 УПИС И НАПРЕДОВАЊЕ СТУДЕНАТА, ПРИЗНАВАЊЕ И СЕРТИФИКАЦИЈА	89
Б.5 ЉУДСКИ ПОТЕНЦИЈАЛИ.....	93
Б.6 РЕСУРСИ ЗА УЧЕЊЕ И ПОДРШКА СТУДЕНТИМА	124
Б.7 УПРАВЉАЊЕ ИНФОРМАЦИЈАМА.....	126
Б.8 ИНФОРМИСАЊЕ ЈАВНОСТИ.....	132
Б.9 КОНТИНУИРАНО ПРАЋЕЊЕ И ПЕРИОДИЧНА РЕВИЗИЈА СТУДИЈСКИХ ПРОГРАМА	135
Б.10 ПЕРИОДИЧНО ВАЊСКО ОСИГУРАЊЕ КВАЛИТЕТА	138
SWOT АНАЛИЗА	154
ЗАКЉУЧАК	155

ПОДАЦИ О ВИСОКОШКОЛСКОЈ УСТАНОВИ

Преглед	
Подаци о високошколској установи	
Назив, адреса и e-mail адреса Институције	Универзитет у Бањој Луци Булевар војводе Петра Бојовића 1А 78000 Бања Лука info@unibl.org
Интернет адреса	www.unibl.org
Назив, број и датум акта о оснивању	РЕПУБЛИКА СРПСКА – НАРОДНА СКУПШТИНА Закон о измјенама и допунама Закона о високом образовању (Службени гласник Републике Српске, Број 30/07)
Пореско-идентификациони број (ПИБ)	401017720006
Матични број додијељен од Републичког завода за статистику	01040251
Име, презиме и адреса (назив и сједиште) оснивача	РЕПУБЛИКА СРПСКА
Број и датум одлуке о именовању лица овлашћеног за заступање	Број: 02/04-3.1161-7/16 04.05.2016. године
Број и датум дозволе за рад високошколске установе	07.23/602-3900/09, од 22.06.2009. год.
Број и датум дозволе за рад ван Сједишта	07.23/612-625-2/10, од 12.11.2010. год.
Организационе јединице које се посјећују и одговорна лица	Факултет политичких наука, др Ранка Перић Ромић, ванредни професор
Контакт особа (за посјету)	Проф. др Страин Посављак, проректор
Број телефона	+387 51 321 181

Табела 1. Подаци о Универзитету у Бањој Луци

Универзитет у Бањој Луци основан је 1975. године и тренутно представља водећу образовну институцију поред јавног Универзитета у Источном Сарајеву. Иако су првобитно Универзитет чинили 5 факултета као што су Електритехнички, Технолошки, Машински, Правни и Економски, данас се у његовом саставу налази 17 факултета међу којима је и најмлађи факултет Безбједносних наука. Настава се изводи на укупно 58 студијских програма, 65 програма другог циклуса и 9 студијских програма трећег циклуса. По тренутно расположивим подацима (<http://www.unibl.org/sr/univerzitet/o-univerzitetu>) наставу изводи 811 наставника и

сарадника у пуном радном односу, те 170 наставника у допунском радном односу и 168 гостујућих професора, 121 стручни сарадник (клиничка пракса) док 559 службеника пружа административно техничку подршку. Тренутно на Универзитету у Бањој Луци студира око 20 000 студента. Преко 31 000 њих дипломирало је а око 350 завршило мастер студије. Магистара наука је 1 150 а 645 доктора наука. Факултети Универзитета смјештени су на двије локације. Уз ријеку Врбас на укрштању Булеvara војводе Степе Степановића и Улице мајке Југовића смјештени су углавном првоосновани факултети као што су Правни, Економски Технолошки и Машински док је Електротехнички у непосредној близини тврђаве Кастел. Остали факултети су смјештени у Кампусу Универзитета (Булевар војводе Петра Бојовића) у чијем саставу улазе и два павиљона студентског дома (III и IV). Медицински факултет обухвата неколико локација за извођење наставе док се Академија наука и умјетности налази у самом центру града на локацији некадашње Педагошке академије у непосредној близини Палате председника Републике Српске. У кампусу се налазе спортски терени, ресторан те рачунарска центар итд.

Осим тога, важно је напоменути да Универзитет у Бањој Луци располаже значајним просторним капацитетима. 16 000 квадратних метара заузимају учионице док 10 000 квадратних метара припадајући је простор лабораторија. Највећи дио учиница располаже савременом опремом као што су видео-пројектори и рачунари. У саставу Универзитета постоји 20 рачунарска сала са интернет конекцијом. Унутар библиотека налази се око 185 000 књига а евидентна је и преплата на 75 научних часописа. Говорећи о књишком фонду важно је споменути да су многи универзитетски радници објавили дјела (од научних монографија, уџбеника те зборника). Часописе које издају факултети евидентирани су и бодовани од стране Министарства науке и технологије Републике Српске.

Универзитет у Бањој Луци члан је Европске асоцијације универзитета (European University Association-EUA) и потписник Велике повеље универзитета (Magna Charta University). Такође члан је и Међународне универзитетске мреже академске и истраживачке сарадње у окриљу Научног парка Универзитета La Sapienza из Рима, Генералне скупштине Интеруниверзитетског центра за научни рад и сарадњу са Источном и Југоисточном Европом (CIRCEOS) са сједиштем на Универзитету у Барију (Италија), Мреже универзитета UniAdriatic са сједиштем у Анкони (Италија), Евро-медитеранске фондације (EMUNI) са сједиштем у словенији и Универзитетске агенције за Франкофонију (AUF) (<http://www.unibl.org/sr/univerzitet/o-univerzitetu>).

У саставу Универзитета дјелује и Студентски парламент који представља студентско представничко тијело основано у априлу 2008. године. Састав студентског парламента чине по три представника сваког факултета/Академије умјетности. Мандати трају годину дана а студенти се бирају непосредним тајним гласањем. У Сенату Универзитета налази 6 студента из Парламента док један студент улази у састав Управног одбора. Управљачка тијела су Скупштина студената и Предсједништво. Циљ рада и постојања Студентског парламента Универзитета огледа се у заштити права и интереса студента који се углавном базирају на побољшању услова студирања. Е-пошта Студентског парламента је: studentski.parlament@unibl.org а web сајта: www.studentskiparlamentbl.com.

Студенти такође организују и научно стручни скуп мултидисциплинарног карактера „Студенти у сусрет науци“ са међународним учешћем који спада у ред најзначајнијих активности Студентског парламента. STES се одржава сваке године у новембру а до сада је организован 8 пута уз учешће великог броја младих истраживача из укупно 14 земаља (<http://www.unibl.org/sr/univerzitet/o-univerzitetu>).

Свакако је важно споменути да у саставу Универзитета дјелује и Универзитетски центар за помоћ студентима са посебним потребама. Основан је 2006 као „Центар за помоћ студентима са инвалидитетом“ а под наведеним називиом дјелује од 2017. године иако је већ 2007. постао саставни дио Универзитета. Наведени центар заправо представља координационо тијело на Универзитету чији је циљ изједначавање свих студента у погледу једнаког приступа универзитетским програмима и активностима. Центар његује свијест о инклузији, те промовише свјесност о инвалидитету а у складу са универзитетским политикама које осигуравају потпуну партиципацију студента са инвалидитетом у свим сферама универзитетског рада и дјеловања. Значајни резултати Центра постижу се кроз имплементацију TEMPUS пројеката који је реализован у периоду од 2012 до 2014. године. (<http://www.unibl.org/sr/univerzitet/o-univerzitetu>). Е-пошта: mira.makivic@unibl.org и web сајт: www.centar.rs.ba

ERASMUS и TEMPUS пројекти допринијели су стратешки развоју Универзитета према смјерницама системског руковођења, организовања, планирања и коначно научног и стручног усавршавања у свим областима. Универзитет је усмјерен ка приближавању европским и свјетским стандардима квалитета образовања и излазних профила. Повећање на Вебометрикс (Webometrics Ranking of World Universities) листи свједочи о претходно наведеном и тренутно заузима друго мјесто на

листи Универзитета у Босни и Херцеговини. Такође Универзитет у Бањој Луци се налази на 3 393 мјесту у свијету док је у јануару ове године био на 3 546 позицији. Прва мјеста углавном заузимају амерички универзитети док у Европи најбоље и то 7 мјесто заузима Оксфорд. Ова листа значајна је јер показује интернет видљивост, присутност, отвореност, цитираност итд. широм свијета. Универзитет у Бањој Луци прати европске и свјетске стандарде и квалитете у свим нивоима дјеловања високошколских установа.

Историја развоја Факултета политичких наука

Назив високошколске установе	Факултет политичких наука Бања Лука
Адреса	Универзитетски град, Булевар војводе Петра Бојовића 1 А, 78 000 Бања Лука
Контакта телефон и факс	Тел: +387 51 304 001 Факс: +387 51 304
Е-маил	info@fpn.unibl.org
Web адреса	www.fpn.unibl.org
Одговорна особа за самоевалуацију на факултету	Проф. др Ранка Перић Ромић
Одговорна особа за самоевалуацију на Студијском програму Социологије	Проф. др Немања Ђукић
Контакт особе одговорне за самоевалуацију на Студијском програму социологије	Тел: 066 315 255 nemanja.djukic@fpn.unibl.org

Табела 2: Општи подаци о Факултету политичких наука

Факултет политичких наука основан је 2009. године путем одвајања четири Студијска програма Филозофског факултета: политичких наука, социологије, социјалног рада и журналистике који су првобитно били лиценцирани као курсеви од укупно 180 ЕЦТС (број Дозволе за извођење студијских програма 07.2-9616/07 од 28.12.2007. године).

Први декан Факултета политичких наука био је проф. др Ненад Кеџмановић. За вријеме његовог манадата су извршена релиценцирања студијских програма у четворогодишње студије од 240 ЕТЦС (број Дозволе за извођење студијских програма, 07.023/612-454-14/10 од 15.10.2010. године) и то политикологија, новинарство и комуникологија, социологија и социјални рад (<http://www.unibl.org/sr/univerzitet/o-univerzitetu>).

Важно је истаћи да су од 2011/2012 покренуте **мастер студије**, четири усмјерења: политиколошке студије, међународне студије, комуниколошке студије, студије социјалног рада и социологије (број Дозволе за извођење студијских програма, 07.023/612-669-10/11 од 19.09.2010. године) са тада уписаних 150 студената другог циклуса и 1300 студента на првом циклусу.

Назив студијског програма	Академски назив:
Дипломске академске студије политикологије и међународних односа	- политиколошке студије, звање: мастер политикологије – 300 ЕЦТС; - међународне студије, звање: мастер међународних односа – 300 ЕЦТС; - јавна управа и јавне политике, звање: мастер политикологије, јавне службе и администрација – 300 ЕЦТС и - Локална самоуправа, звања: мастер политикологије, локална самоуправа – 300 ЕЦТС
Дипломске академске студије новинарства и комуникологије	- мастер новинарства - мастер комуникологије
Дипломске академске студије социологије	- мастер социологије
Дипломске академске студије социјалног рада	- мастер социјалног рада

Табела 3: Академска звања на другом циклусу студија на ФПН

У току 2017. године на Факултету политичких наука лиценциран је и програм интегрисаних докторских студија Докторски студиј друштвених наука за истраживачке области Социологија, Политикологија, Социјални рад и социјална политика и студије медија (Рјешење о испуњености услова за извођење студијског програма трећег циклуса, број 07.05/612-176-8/14 од 05.10.2016. године). Усмјереност према једној од четири истраживачке области коначно дефинише избором теме за израду докторске дисертације. Поред обавезних тзв. корских предмета већи број изборних предмета докторнатима/кињама омогућава да сами буду креатори програма који ће похађати. Важно је истаћи очигледну потребу да докторски студиј буде доминатно истраживачки орјентисан уз добру теоријску подлогу и поставку из понуђених истраживачких области. Кандидати/киње који уписују докторске студије најмање морају имати мастер односно магистарски студиј из наведених или стродних области, а у критеријуме уписа улази просјечна оцјена и дужина на првом и другом циклусу студирања, остварени научноистраживачки резултати из области на коју се кандидат/киња уписује као и учешће на научно истраживачким конференцијама или научно-истраживачким пројектима. Кандидати/киње који немају завршен одговарајући студиј полажу диференцијални испит из области на коју се уписују.

Академско звање које се стиче након успјешно завршеног докторског студија друштвених наука¹:

Истраживачка област: Социологија	Доктор социолошких наука - 480 ЕТЦС
Истраживачка област: Политикологија	Доктор политичких наука - 480 ЕТЦС - Политикологија Доктор политичких наука - 480 ЕТЦС - Међународни односи
Истраживачка област: Социјални рад и социјална политика	Доктор наука социјалног рада и социјалне политике - 480 ЕТЦС
Истраживачка област Студије медија	Доктор наука из области студија медија - 480 ЕТЦС- Комуникологија Доктор наука из области студија медија - 480 ЕТЦС- Новинарство

Табела 4: Академска звања на докторском студију друштвених наука

¹ Истраживачке области Политикологија и Студије медија имају два усмјерења.

Факултет политичких наука издаје и часопис „Политеа“ који излази два пута годишње и у електронском издању налази се на сајту факултета. На Факултету политичких наука ради преко 80% властитих кадрова, док се гостујући професори ангажују за потребе углавном другог а у задње вријеме и трећег циклуса.

2013. године основан је Институт за друштвена истраживања чији је циљ да се кроз домаћу и међународну сарадњу путем различитих истраживачких пројеката факултет позиционира као институција која се бави научно-истраживачким радом доприносећи проучавању актуелних и сложених друштвених проблема из свих сфера друштвеног живота.

Факултет такође најбоље студенте генерације задржава у периоду од годину дана како би исти одрадили приправнички стаж и тиме се лакше позиционирали на тржишту рада.

Организациона структура факултета

СТУДИЈСКИ ПРОГРАМ ПРИМИЈЕЊЕНЕ СОЦИОЛОГИЈЕ

Историја развоја Студијског програма примјењене социологије

Студијски програм Социологије у историји свог настанка и развоја на Универзитету у Бањој Луци дјеловао је у саставу двопредметног студија Филозофије и социологије на Филозофском факултету. Године 2007. долази до раздвајања наведеног студија и формирања Студијског програма Филозофија и Студијског програма Социологија. Студијски програм социологије припада научној области друштвених наука у чијем саставу се налазе четири ужа научна поља: Теоријска социологија, Методологија социјалних истраживања, Посебне социологије и Социјална антропологија.

Прва измјена лиценцираног трогодишњег студија Социологије извршена је 2010. године на захтјев студента и односи се на проширење студија за још једну годину (3+1) што доприноси и усклађивању са Уредбом о коришћењу академских титула, стицању стручних и научних знања (Службени гласник Републике Српске“ број 111/09). Наставно-научно вијеће одржано 04. 06. 2010. усвојило је приједлог за лиценцирање „прелазних“ четворогодишњих студијских програма. Друге измјене студијског програма односиле су се на семестралне измјене појединачних предмета у оквиру дозвољених 20 ЕТЦС бодова што није захтјевало ново лиценцирање Студијског програма. Ове измјене вршене су периодично на основу указивања студената и запажања професора да поменути предмет захтјева одређена социолошка предзнања што је условило ротацију и измјештање одређених предмета.

Други циклус студијског програма Социологије лиценциран је 2011. године када су лиценцирани и остали програми (број дозволе 07.023/612-669-10/11 од 19.09.2010. године).

У току академске 2018/2019. године, на Факултету политичких наука је проведено истраживање којим су обухваћени дипломирани студенти факултета. Ово истраживање је претходило изради НПП Студијског програма примјењене социологије. Теме обухваћене истраживањем су: просјечан број година студирања студената на Студијском програму социологије, процјена да ли и у којој мјери студијски програм представља препреку лакшем запошљавању унутар струке; запосленост свршених

студената, те број истих који не успјевају да изграде професионалне каријере. Резиме рефлексја дипломираних студената Студијског програма социологије је доступан у Елаборату о оправданости покретања новог студијског програма Примијењене социологије, поглавље 4. (прилог: Елаборат о оправданости израде и покретања новог студијског програма).

У изради Елабората о оправданости покретања новог студијског програма Примијењене социологије, обављена је свеобухватна анализа приједлога програма. Између осталог, израда програма је обухватила и консултације са вањским заинтересованим странама: привредним субјектима, организацијама, агенцијама и другим релевантним субјектима. Њихова мишљења су доступна у прилозима Елабората о оправданости покретања новог студијског програма Примијењене социологије.

Након завршених припрема у јуну 2019. године извршена је темељна измјена Студијског програма социологије у циљу усклађивања студијског програма и излазних профила са захтјевима тржишта рада а у складу са политиком Владе РС и надлежног министарства. У току 2019. године израђен је Елаборат о оправданости покретања новог студијског програма Примијењене социологије са усмјерењима Организација рад и људски ресурси те Друштвена аналитика. У току 2020. године започело је извођење наставе на поменутом студијском програму. На студијском програму примијењене социологије тренутно је уписано 30 студената те запослио шест (6) наставника и три (3) сарадника. Са других студијских програма на ФПН ангажовано је шест (6) наставника и два (2) сарадника. Са других факултета Универзитета у Бањој Луци ангажовано је тринаест (13) наставника и четири (4) сарадника. Због одласка у пензију 3 наставника, у циљу обезбјеђивања дугорочних минималних кадровских услова за несметано одвијање наставног процеса на студијском програму, неопходно је у наредне 2 године запослити најмање три (3) сарадника на студијском програму.

Научно истраживачка дјелатност студената и наставног особља

Научно истраживачка дјелатност студента добија потпуно нови концепт развоја који је дефинисан новим Споразумом о сарадњи између Агенције IPSOS и ФПН-а односно Студијског програма. По Споразуму Студијски програм преузима обавезу теоријске припреме студената кроз предмет Статистика у социолошким

истраживањима и другим методолошким предметима са циљем да се на основу теоријског приступа и практичног знања студенти обуче за истраживачке пројекте и након завршетка студија, док се мањи пројекти истраживања одвијају на нивоу семинарских задатака по заданим темама и углавном из домена студентске проблематике.

Од школске 2017/18. године уведен је и нови концепт студентског учествовања у практичном раду на првом циклусу Студијског програма примијењене социологије и трећем циклусу свих студијских програма. Студенти студијског програма примијењене социологије на првом циклусу студија имају у оквиру предмета “Статистика у социолошким истраживањима” практичну наставу у рачунарској сали факултета у укупном трајању од 30 часова (15x 2 часа). Овај вид наставе је обухватио следеће:

1. Упознавање студената са циљевима и начинима извођења научно-истраживачког рада уз употребу статистичке методологије;
2. Прављење базе података у статистичком програм SPSS – креирање варијабли, уношење података уз детаљно објашњање сваког појединачног поступка и индивидуални рад сваког појединачног студента (један студент – један рачунар);
3. Уношење података из анкета из различитих емпиријских социолошких истраживања (сваки студент је имао задатак унијети 220 анкета);
4. Исправка погрешно унијетих података, логичка контрола;
5. Обрада података, анализа, извођење различитих статистичких мјера асоцијације, описивање и објашњење узрочно-последичних и других веза и односа између промјењивих;
6. Писање истраживачког пројекта (сваки студент добија другачију тему) у којем студент треба да објасни структуру узорка, да представи податке у одговарајућој форми (у виду табела, дијаграма, графика и тсл.), опише, анализира и објасни повезаност између независних и зависних промјењивих и у краткој форми, да свој лични закључак и критички осврт на задату тему;
7. На последњем часу се ради групна анализа и разговор о пројектним задацима;

Студенти трећег циклуса ФПН су имали идентичну обуку у трајању од пет блокова наставе по 3 часа (од 2017/18 школске године), што је примјерено њиховом нивоу знања и могућностима бржег усвајања практичних вјештина. За њих је ово био посебно користан облика наставе јер се у претходном школовању нису сусретали са

сличном обуком (или јесу али у веома ријетким случајевима), а од њих се захтјева да познају принципе и конкретне начине извођења научно-истраживачког рада. Докторанти су позитивно оцијенили овај вид практичне наставе и истакли његову важност у даљем професионалном усавршавању.

У погледу научног рада значајно је истаћи да Студијски програм примијењене социологије од 2017. године сваке године самостално организује округле столове на различите теме у сарадњи са другим заинтересованим странама те у сарадњи са другим студијским програмима учествује у организацији и реализацији научних скупова. Тако је у октобру мјесецу 2017. године организован Округли сто на тему „Нови концепт урбаног развоја Бања Луке: од приватних интереса до потреба грађана“ у сарадњи са Истраживачким центром за простор из Бања Луке (<https://fpn.unibl.org/index.php/n-v-s-i/681-okrugli-sto-na-temu-urbanog-razvoja-banje-luke-27102017>). Округли сто на тему: „Могућности примјене социолошких истраживања у савременом друштву“, студијски програм примијењене социологије самостално је организовао 28.03.2019. године. Наредне, 2020. године и то 18. и 19. 09. студијски програм примијењене социологије је у сарадњи са другим студијским програмима учествовао у организацији и реализацији I научног скупа са међународним учешћем „Друштво и политика“ на тему „Моћ, политика и друштвене науке (100 година након Макса Вебера)“. Студијски програм је учествовао у организацији и реализацији II научног скупа са међународним учешћем "Друштво и политика" на тему "Друштвене (дис)функције умјетности: Од инструментализације ка еманципацији" 29 и 30. 09.2021. Самостална организација округлог стола за 2021. годину је у току. Такође, важно је напоменути да су на ФПН у више наврата организовани округли столови из различитих социолошких тема у организацији Научног удружења „Социолошки дискурс“ (Рјешење Министарства просвјете и културе Републике Српске број: 07.030.-053-85-6/11 од 12.05.2011). Испред студијског програма у периоду од 2018 до до 2021. године реализован је међународни научноистраживачки пројекат интердисциплинарног карактера под називом: *Бањалучки филмски камп – Филм и идентитет .Истраживање друштвено-политичке употребе филма.* (Рјешење Министарства науке и технологије Републике Српске број: 19/6-020/961-12/18 од 31.12.2018). Оваквим проактивним научно-истраживачким приступом Студијски програм примијењене социологије промовише не само интердисциплинарност у проучавању актуелене проблематике као један од битних

сегмената научног унапређења у раду факултета и Универзитета, већ промовише и активно учешће науке и научне заједнице у ширем друштвеном окружењу.

У погледу појединачог истраживачког ангажмана истиче се проф. др Немања Ђукић који је у оквиру међународне академске размјене у оквиру CEEPUS програма боравио на Универзитету Црне Горе, Филозофски факултет Никшић у периоду од 21 до 25.10.2019. године.

Остали ангажмани наставног особља Студијског програма социологије видљиви су на сајту Универзитета у Бањој Луци, у оквиру њихових биографија ([http://www.unibl.org/sr/fis/adresar?queries\[zaposleni_tip\]=nastavno_osoblje](http://www.unibl.org/sr/fis/adresar?queries[zaposleni_tip]=nastavno_osoblje)).

Отвореност Факултета и Студијског програма за сарадњу са другим универзитетима

Факултет политичких наука остварују запажену сарадњу са другим универзитетима и другим организација. У том смислу значајно је споменути сарадњу са Факултетом политичких наука у Београду, Филозофским факултетом универзитета у Источном Сарајеву, Институтом за међународну политику и привреду у Београду, Институтом за политичке студије у Београду, институтом за политичке студије у Тулузу (Француска), Белгородским државним националним истраживачким универзитетом у Русији те Универзитетом у Редбаунду, Нијемеган у Холандији. Факултет је такође у циљу омогућавања обаваљања студентске праксе остварио сарадњу са Народном скупштином, медијима, установама социјалне заштите, истраживачким агенцијама (IPSOS) итд.

Студијски програм примијењене социологије у циљу оспособљавања студената за истраживачке пројекте и већег процента запошљавања студената након завршеног студија, постигао је споразум о сарадњи са Агенцијом за истраживање тржишта и јавног мнијења.

Студијски програм примијењене социологије постигао је сарадњу са Економском школом у Бањој Луци о извођењу стручне праксе у настави на предмету Социологија и Демократија и људска права. По потреби остварује се сарадња и са другим школама по истом питању и ван подручја града Бања Лука, као што је Добој, Рибник, Дрвар итд.

Студијски програм примијењене социологије је покушао да оствари сараду са Статистичким заводом Републике Српске. Циљ је био да се студентима пружи стручна пракса у погледу прикупљања, уношења и обраде података, али до сарадње ипак није дошло која је дјелимично оправдана недостатком расположивог простора (погледати поглавље 4).

Студијски програм социологије у процесу је реализације пројекта у сарадњи са Центром за предузетништво и трансфер технологија Универзитета у Бањој Луци, којим се доприноси бољој повезаности академске заједнице и средњошколаца у Републици Српској, те препознавању талената у области социологије. Предвиђено је награђивање радова најбољих ученика средњих школа и њихових професора социологије. Назив пројекта је: „Конкурс за најбољи рад ученика средњих школа из социологије“.

У току израде Елебората о оправданости покретања новог студијског програма Примијењене социологије извршене су консултације и успостављена сарадња са заинтересованим субјектима из привреде. Студијски програм примијењене социологије (погледати поглавља *Циљеви Студијског програма* и поглавље *Профил књижевности*) конципиран је на бази консултација са заинтересованим странама, односно на бази прикупљених мишљења привредних субјеката, организација, агенција, јавних управа итд. којима су излазни профили првенствено намијењени. Самом поступку анализе заинтересованих страна као и креирању наставног плана и програма усаглашеног са тржиштем рада претходило је истраживање о просјечном броју година студирања студената на Студијском програму социологије, као и о процјени да ли и у којој мјери Студијски програм представља препреку лакшем запошљавању унутар струке; о запослености свршених студената као и о броју оних који не успијевају да изграде професионалну каријеру (видјети прилоге *Извјештај о спроведеном истраживању студената ФПН-а* као и поглавље *Резултати спроведеног истраживања о дипломираним студентима Студијског програма социологије*). Неки од показатеља истраживања послужили су као мотивациони фактор при изради битно другачијег Студијског програма социологије са намјером да се превасходно уведе више практичних предмета, затим практична настава током четири семестра, те да се јасније дефинишу исходи учења и квалификације профила како би се са једне стране увидјеле могућности примјене социологије, а са друге стране дефинисале компетенције које повећавају вјероватноћу запошљавања усаглашену са потребама тржишта рада. Другу фазу приликом израде наставног плана и програма Студијског програма примијењене

социологије обиљежила је анализа студијских програма Социологије на другим универзитетима који су наставне планове и програме прилагодили потребама времена у коме живимо са већим акцентом на практично примјенљиве предмете. Потом су услиједиле консултације са наставним кадром и стручњацима који се баве одређеним научним областима важним за наведене излазне профиле. Трећа фаза односила се на презентације предложеног програма усменим путем уз достављање Приједлога и нацрта наставног плана и програма (видјети прилог) са приложеним квалификација свршених студената. Презентације су обављене у:

- Крајина клас д.о .о., Бања Лука,
- Колектор ЦЦЛ, Лакташи,
- Тржни центар „Тропик“, Бања Лука,
- ПМП „Јелшинград“, Градишка,
- Градска управа Градишка.

Четврта фаза обухватила је писмено информисање, путем имејла достављање приједлога нацрта наставног плана и програма, са дефинисаним компетенцијама код свршених студента према потенцијално свим заинтересованим странама (агенцијама, институцијама, организацијама, Привредној комори, Агенцији за развој малих и средњих предузећа, Унији удружења послодоваца итд.). Сумирајући спроведене консултације и расправе, те уважавајући одређене приједлоге привредних субјеката, уз анализу пристиглих мишљења достављених путем имејл комуникације (погледати прилоге), Студијски програм примијењене социологије оправдава потребе тржишта рада. Неопходно је нагласити неколико чињеница, и то да сви већи привредни субјекти који броје 50 и више запослених посебно истичу значај формирања новог излазног профила *дипломирани социолог организације, рада и људских ресурса* с обзиром на то да на простору Републике Српске па и цијеле Босне и Херцеговине не постоји овакав излазни профил, а познавање процеса рада и организације као и посредовање у међуљудској комуникацији, изградњи тимског духа и регрутовање нових одговарајућих квалификованих кадрова, те повезивање радних обавеза са личним склоностима, показује се као један од битнијих чинилаца развоја самог предузећа а тиме и развоја друштва. Управљање људским ресурсима заправо и није могуће без доброг познавања организације рада, описа послова, начина функционисања радне организације, политике рада и развоја предузећа и слично, што оправдава управо

постојање оваквог излазног профила, који коријене налази у многим социолошким дисциплинама (погледати Наставни план и програм) обогаћеног интердисциплинарним приступом у дефинисању коначних исхода и компетенција свршених студената. Значајно је истаћи да Стратегија развоја Универзитета као и Министарство за научнотехнолошки развој, високо образовање и информационо друштво Републике Српске наглашавају значај праксе, што је препознато и од стране Студијског програма јер је пракса уврштена као предмет у току четири семестра. Сугестије привредних субјеката о коначном „изгледу“ Студијског програма односно о квалификацијама свршених студената уважили смо у највећој могућој мјери поштујући при томе препоруку у Упутству за израду и побољшање студијских програма (http://unibl.org/uploads/files/strane/zakoni_i_interni_propisi/2017/11.Uputstvo-za-izradu-i-roboljsanje-SP.pdf) о процентуалној заступљености основних, дисциплинарних, уско дисциплинарних, комплементарних и општих предмета. Претпоставка је да би због недостатка овог излазног профила, запосленост требало да буде далеко већа него што су то показали резултати истраживања када су у питању свршени студенти оба постојећа смјера (дипломирани социолог или дипломирани проф. социологије). Ипак, важно је једну практичну и интелектуалну вјештину која ће засигурно код послодаваца играти значајну улогу у поступку заснивања радног односа.

Б.1 ПОЛИТИКА ОСИГУРАЊА КВАЛИТЕТА НА УНИВЕРЗИТЕТУ У БАЊОЈ ЛУЦИ

На Универзитету у Бањој Луци постоји званично усвојен документ осигурања квалитета високошколских установа „Систем квалитета“ који уједно представља основни документ поменуте природе а садржи Стратегију за осигурање квалитета (http://unibl.org/uploads/files/strane/zakoni_i_interni_propisi/2017/Strategija/Strategija_UNIBL_2017-2025.pdf), Процедуре за праћење и унапређење квалитета (http://unibl.org/uploads/files/strane/ostali_akti/PROCEDURA-ZA-PRACENJE-KVALITETA.pdf), те обрасце за праћење показатеља квалитета.

„Систем квалитета“ је припремљен од стране Комитета за осигурање квалитета Универзитета у Бањој Луци. Тај документ је усвојен на сједници Сената УНИБЛ да 11. 02. 2012. године под бројем 02/04-3.1867-116/12. „Систем квалитета“ се примјењује на свим организационим јединицама . Члан 153 и 154 Статута Универзитета у Бањој Луци регулишу начин доношења и усвајања овог и сличних докумената. Такође члан 152 Статута предвиђа да Универзитет сваке године проводи поступак самовредновања и оцјене квалитета наставе и услова рада, а сваке двије године оцјену квалитета својих студијских програма.

Учешће заинтересованих страна у осигурању квалитета

У погледу осигурања квалитета укљученост заинтересованих страна је омогућена документом „Систем квалитета“ који је припремљен од стране Комитета за осигурање квалитета (КОК). Члан 154. Статута предвиђа да КОК-ом предсједава проректор за наставу и студентска питања, а чине га представници академског особља који имају искуства из области обезбеђења квалитета и долазе из различитих организационих јединица Универзитета. Организациона структура КОК-а односно састав чланова указује на учешће релевантних чинилаца на осигурање квалитета по процентуалној заступљености истих. Од укупно 11 чланова, 2 су представника студената (20%) Универзитета у Бањој Луци, као и два представника из реда привреде, 6 из реда академског особља и један из реда администрације.

КОК је задужен управо за припремање стратегије и политике Универзитета из области обезбеђења квалитета и формирања приједлога ректору и Сенату за коначно усвајање. КОК

прави караткорочне и дугорочне планове за побољшање квалитета и надгледање и координацију процедура везане за ово питања, а у раду му помаже канцеларија за осигурање квалитета кроз адекватну административну и техничку подршку.

Сам Приједлог радне верзије „Система квалитета“ прошао је јавну расправу по факултетским вијећима у чијим саставима осим академског особља сједе и изабрани студентски представници. У саставу Сената који је усвојио „Систем квалитета“ налази се 20 % чланова из реда студената или 6 представника од укупно 29 чланова Сената (<http://unibl.org/uploads/files/strane/Pratece-aktivnosti.pdf>).

Учешће студента осим у КОК-у које је прописано Статутом Универзитета (Члан 154) заступљено је и раду Сената по члану 34 Статута.

Чланство у Наставно научном вијећу факултета дефинисано је чланом 21. Статута организационе јединице (<http://fpn.unibl.org/index.php/fakultet/dokumenti>).

Избор представника студената у Наставно- научном вијећу факултета дефинише се Правилником о начину избора и броју чланова студентског парламента у наставно-научно вијеће факултета.

Од 2008. године изводи се годишња евалуација наставног процеса на свим организационим јединицама Универзитета што је дефинисано Правилником о анкетирању студената о квалитету наставног процеса.

Систем осигурања квалитета би се требао у наредном периоду додатно развијати на основу постојећих донесених и важећих докумената како би се релевантни актери у постизању квалитета интензивније укључили и дали свој већи допринос. За сада још увијек изостаје битнија улога академског особља у осигурању квалитета бар у дијелу који се односи на прокретање одређених измјена и процедура које треба да доведу до повећања квалитета у свим сегментима. Студенти су укључени кроз годишње евалуације наставног процеса мада ни овај сегмент ка постизању квалитета није системски адекватно рјешен. Проблемима у раду на Универзитету приступа се појединачно и спорадично. Оваквом стању доприноси још увијек недовољно развијена улога КОК-а која није подигнута на препознатљив ниво нити у погледу истицања значаја њеног рада, нити у погледу предузетих активности прописане Статутом.

Када је ријеч о укључености интерних актера у израду политике осигурања квалитета треба споменути да се посебна пажња водила о укључености студената. Законом о високом образовању дефинисано је право студената на учествовање у осигурању квалитета образовања

високошколске установе коју похађа. Учешће студената у систему осигурања квалитета обезбјеђено је кроз следеће организационе форме:

- ✓ Чланство студената у Комисији за осигурање квалитета дефинисано је Статутом Универзитета у Бањој Луци
- ✓ Студенти су такође чланови Сената Универзитета у Бањој Луци, што је дефинисано Статутом Универзитета у Бањој Луци
- ✓ Статут Универзитета у Бањој Луци даје студентским представницима право да буду чланови наставно-научних вијећа факултета, чланица Универзитета у Бањој Луци
- ✓ Учешће студената у горе наведеним органима се организује кроз модел студентског представљања у којем студенти демократски бирају своје представнике у ове институције. Они се бирају на бази Правилника о начину избора и броју чланова Студентског праламента и избора студената у наставно-научна вијећа факултета и Сенат Универзитета
- ✓ На Факултету политичких наука Универзитета у Бањој Луци дјелују двије студентске организације које имају исти третман. Ријеч је о Студентској организацији Факултета политичких наука и Клубу студената Факултета политичких наука³². Од 2017. године на Факултету политичких наука дјелује Дебатни клуб.
- ✓ Када је ријеч о академском особљу, сви (и наставници и сарадници) су чланови вијећа својих студијских програма и других студијских програма факултета на којима активно изводе наставу, као и Наставно-научног вијећа Факултета политичких наука. Декани факултета Универзитета у Бањој Луци чланови су Сената Универзитета у Бањој Луци гдје заступају интересе матичних факултета.
- ✓ Административно особље има једног свог представника у Комисији за осигурање квалитета, чиме је и овај дио структуре Универзитета у Бањој Луци присутан у доношењу одлука о политици осигурања квалитета ове високошколске установе.

Из наведеног примјећујемо да је укљученост, како наставног особља, тако и студената делегатска. Она иде од студијских програма ка врху пирамидалног уређења Универзитета у

Бањој Луци. У основи делегатског модела је демократски избор који се врши од основне јединице – студијског програма па до врха Универзитета.

Однос између политике обезбјеђења квалитета установе истраживачког рада, учења и подучавања

У документу „Систем квалитета“ дијелу под називом „Стратегија за осигурање квалитета“ објашњава се однос између истраживачког рада, учења и подучавања узимајући у обзир институционални и домаћи контекст функционисања установе. У дијелу Стратегије који се односи на *квалитет научно истраживачког рада* наводи се да сваки наставник и сарадник у складу са својом компететивношћу осмишљава, припрема и реализује научно истраживачке, умјетничке или стручне пројекте на републичком и међународном плану. Такође се наводи да пројекти требају бити усклађени са стратешким циљевима Универзитета, општим циљевима високог образовања и са потребама тржишта рада, што заправо показује везу између политике обезбјеђења квалитета и домаћег контекста у коме се примјењује. Стратегија је доступна на сљедећем линку: http://unibl.org/uploads/files/strane/ostali_akti/STRATEGIJA-ZA-OSIGURANJE-KVALITETA.pdf.

У истом дијелу се наводи да ће резултати научно истраживачког рада бити вредновани приликом избора у наставничка или сарадничка звања. Посебна пажња се посвећују укључивању резултата истраживачког рада у наставни процес те укључивању самих студената у истраживања. У том смисли значајно је споменути одређена истраживања која су спроведена од стране наставног особља Студијског програма социологије у сарадњи са студентима. Такво истраживање под називом „Ставови младих о родној равноправности“ је провела студенткиња Мирјана Дамјенић. Систем квалитета је такође у складу са новим ЕСГ стандардима <http://unibl.org/uploads/files/vesti/2018/05/ESG-novi-srp.pdf> као и са Стратешким циљевима односно Стратегијом универзитета.

Политика обезбјеђења квалитета примјењена у пракси кроз процесе унутрашњег обезбјеђења квалитета цијеле установе

Систем квалитета који се примјењује на цијелој установи (на свим организационим јединицама) обезбјеђује се кроз процедуре за праћење квалитета (http://unibl.org/uploads/files/strane/ostali_akti/PROCEDURA-ZA-PRACENJE-KVALITETA.pdf).

Студијски програм примијењене социологије у складу са Правилником о анкетирању студената редовно испитује мишљење студента о квалитету извођења наставног процеса а на основу добијених резултата наставници су у прилици да властити рад усмјеравају ка постизању већег квалитета што коначно зависи од оцјене који студенти дају. У току академске године студентима је омогућено да у контакту са предметним професорима, руководиоцем Студијског програма примијењене социологије, продеканом за наставу на факултету итд. дају приједлоге и сугестије везано за наставни процес или да указују на пропусте који се рјешавају на сједницама студијског програма. На основу разговора са студентима који су указали на потребу извођења стручне праксе из домена теренског прикупљања података проистекао је Споразум о сардњи са IPSOS Агенцијом за истраживање тржишта и јавног мнијења (број: 08/1.1118/18).

Б.2 КРЕИРАЊЕ И ОДОБРАВАЊЕ СТУДИЈСКИХ ПРОГРАМА

У ширем смислу, креирање и одобравање студијских програма врши се на бази усвојених докумената који дефинишу ову област високошколског процеса у Босни и Херцеговини и Републици Српској. Најважнији документи на бази којих се одвија процес усвајања и даљег развоја студијских програма на Факултету политичких наука Универзитета у Бањој Луци су:

- Закон о високом образовању Републике Српске
- Статут Универзитета у Бањој Луци
- Статут Факултета политичких наука
- Упутство за израду и побољшање студијских програма
- Правила студирања на првом и другом циклусу студија
- Правилник о ванредном студију Универзитета у Бањој Луци
- Правилник о начину избора и броју чланова студентског парламента
- Пословник о раду Наставно-научног-вијећа Факултета политичких наука
- Оквир за високоакадемске квалификације у Босни и Херцеговини: Bosnia and Herzegovina (BiH) higher education qualification framework

У ужем смислу, креирање и одобравање студијских програма врши се на основу Упутства за израду и побољшање студијских програма које дефинише: начин усвајања, развоја и ревидирања студијских програма, дефинише садржај студијског програма, излазне квалификације и исходе учења као и њихову везу са Квалификацијским оквиром Европског простора високог образовања, учешће интерних и екстерних заинтересованих страна у изради и побољшању студијских програма, оптерећење студента помоћу ЕТЦС бодова и друго.

Правни оквир, образовни циљеви и исходи учења

Студијски програм примијењене социологије припада широј научној области друштвених наука, научно поље социологије. Уже научне области заступљене у предложеном

програму су: теоријска социологија, методологија социјалних истраживања, посебне социологије и социјална антропологија.

Студијски програм примијењене социологије

Наставни план и програм студија примијењене социологије усвојен је у јуну мјесецу 2021. Године. Увид у НПП примијењене социологије: <https://fpn.unibl.org/sr/studije/prvi-ciklus-novi-studijski-programi/primijenjena-sociologija> Основне академске студије Студијског програма примијењене социологије на Факултету политичких наука припадају научној области друштвених наука и трају четири године (240 ЕТЦС бодова) уз могућност наставка студирања на мастер програму или докторским студијама (4+1+3). Конципиране су на начин да се студенти у трећој години опредјељују за један од два излазна профила (дипломирани социолог организације, рада и људских ресурса или дипломирани социолог друштвене аналитике). У трећој години, односно у петом семестру предвиђен је почетак праксе, а мјесто, услови и начин њеног извођења зависиће од опредјељења студената за један од два излазна профила. Студијски програм примијењене социологије има јасно дефинисане циљеве проистекле из научно-стручног усаглашавања академске, односно научне заједнице (конкретно чланова Комисије за израду Елабората, руководства Факултета и Наставно-научног вијећа) са стратешким развојем земље, Стратегијом развоја Универзитета и јавном политиком коју заговара Министарство за научнотехнолошки развој, високо образовање и информационо друштво Републике Српске, те привредним субјектима и другим заинтересованим странама (погледати претходно поглавље и поглавље Консултације са заинтересованим странама). Исходи учења, односно профил квалификација увелико је одређен структуром и одабиром основних предмета (Увод у социологију, Основе примијењене социологије, Социолошке теорије 1 и 2, итд.), који представљају базу научне области којој припада Студијски програм; затим дисциплинарних или стручних, који одређују профил квалификација (Социологија рада, Социологија организације, Социологија предузетништва итд.); уско дисциплинарних, усмјерених на специјализацију, тј. дубље проучавање неке уже дисциплине (Менаџмент људских ресурса, Менаџмент непрофитних организација, Психологија личности, Статистика у социјалним истраживањима - основи, Статистика у социјалним истраживањима - закључивање, Квантитативна методологија, Квалитативна методологија, Примјена рачунара у социјалним

истраживањима итд.); комплементарних, који припадају другим областима (нпр. правним или економским наукама, односно психологији, природно-математичким наукама итд., као што су Основи права, Основи економије, Страни језици, Социјална политика итд.), али су повезани са матичном облашћу и важни за стицање конкретних знања и вјештина, те општих, која су неопходна за цјеловито знање (структуру предмета погледати у поглављу Наставни план и програм).

Образовни циљеви

Дипломирани социолог организације, рада и људских ресурса квалификован је да се бави пословима организовања и планирања рада, што подразумева праћење радних процеса, поспјешивање одговорности запослених, идентификовање организационих структура које захтијевају побољшање радних услова, радног амбијента и међуљудских односа. Квалификован је за стручну процјену усклађености радних позиција са појединачним склоностима запослених и усклађивање радне политике у сврху повећања радних резултата и достизања веће продуктивности у раду, те за руковођење људским и радним потенцијалом кроз одабир адекватног кадра и његову правовремену селекцију и регрутацију. Такође, битна квалификација односи се на оспособљеност за спровођење оцјењивања радника на основу резултата рада и остварених радних односа у организацији. Квалификован је да посредује између менаџмента фирме, јавне установе итд. и запослених у рјешавању различитих питања из домена радних права и обавеза. Квалификован је за развој тимског духа тренинг обуке, те за посредовање у рјешавању проблема у међуљудским радним односима. Квалификован је за вођење анализе о ефектима примјењених мјера праћених кроз резултате рада, те за осмишљавање и спровођење мотивационих елемената у радним процесима са циљем развоја иновативног духа и већег задовољства у самој радној организацији. Квалификован је за спровођење конкурсних процедура приликом пријема у радни однос те за осмишљавање процедура и правила за квалитетни рад и развој радне организације. На основу наведених квалификација дипломирани социолог организације, рада и људских ресурса оспособљен је да ради у привреди (предузећима, фирмама односно радним колективима који запошљавају већи број радника а који се баве производним, услужним, трговинским и посредничким дјелатностима), у приватном и јавном сектору (у јавним установама и институцијама, јавној

управи и администрацији, нарочито у ресорима и одјељењима која руководе већим бројем запослених а баве се друштвеним питањима као што су друштвено дјеловање, рад, образовање, култура, спорт, породица, омладина, социјална политика, цивилни послови итд.). Дипломирани социолог организације, рада и људских ресурса оспособљен је за покретање самосталне дјелатности у виду пружања савјетодавних услуга (consulting). Дипломирани социолог друштвене аналитике квалификован је да се бави квантитативним и квалитативним истраживањима, те статистичком анализом и обрадом добијених података за потребе израде различитих стратегија и акционих планова као и доношење одређених стратешких мјера, управљања ризицима итд. Квалификован је за учешће у креирању јавних политика, руковођењу и креирању кампања различитог типа (тржишних, пословних, цивилних, политичких, културних итд.). Квалификован је за спровођење истраживања и аналитичко праћење седмичних, мјесечних кварталних, полугодишњих и годишњих постигнућа у привреди, јавној управи и администрацији, цивилном сектору, невладиним организацијама и агенцијама итд. Квалификован је за израду програмских циљева у јавном и приватном сектору, агенцијама, институцијама итд. Квалификован је за односе са јавношћу у секторским дјеловањима која подразумијевају анализу статистичких показатеља и истраживачких резултата. Као друштвени аналитичар квалификован је за PR (public relations) кампање. На основу наведених квалификација дипломирани социолог друштвене аналитике оспособљен је да ради у привредни (фирмама, предузећима и радним организацијама), на пословима који се односе на праћење и анализирање услова рада и резултата рада, испитивања тржишта и јавног мњења, вођење анализа, статистичких података и сл., у сврху израде програмских циљева, стратегија акционих планова итд. Квалификован је да ради у свим установама које у опису своје дјелатности имају истраживачки рад из области друштвеног живота (институти, агенције, невладине организације, медијске, куће итд.). Квалификован је да ради и у јавним установама и институцијама, агенцијама, владиним и невладиним организацијама у којима се прате реализације програмских циљева, израђују и анализирају планови, стратегије те креирају јавне политике нарочито оне које се односе на друштвено дјеловање (рад, породица, култура, социјална политика, образовање, социјална заштита, медији итд.). Квалификован је на основу знања стечених из области истраживачког рада за послове у заводима, институтима, бироима, агенцијама, итд.

Исходи учења

Студијски програм примијењене социологије са излазним профилем *дипломирани социолог организације, рада и људских ресурса* специфичан је јер нуди темељна општа знања о радним организацијама као облицима колективног дјеловања унутар којих се одвија друштвени живот са одређеним радним специфичностима, а које у зависности од квалитетног, добро процијењеног и планираног људског капитала утичу на ефекте и резултате радног процеса. Студијски програм свакако је специфичан и по томе што у прве двије године нуди довољно социолошких знања из различитих социолошких области које су неопходне за разумијевање два најважнија друштвена подсистема, и то социјалног и економског, док трећа и четврта година представљају синтезу интердисциплинарних предмета, од којих сваки на специфичан начин допуњује знања и вјештине студената за наведени излазни профил. На тај начин кроз Студијски програм развијамо одређене интелектуалне и практичне вјештине као што су повезивање знања са праксом, уочавање проблема, рјешавање спорних ситуација, препознавање и одређивање кадровских рјешења, схватање и разумијевање организације процеса рада, способност комуникације у радном колективу, развој тимског духа и солидарних односа, вјештина преговарања, вођење дијалога, креирање идејних рјешења итд. Посебно је значајно истаћи да ће студенти по завршетку овог студија стећи компетенције руковођења и управљања људским ресурсима усклађеним са потребама радне организације. У том смислу интердисциплинарност Студијског програма одговара потребама излазног профила и сматра се посебном вриједношћу. Познавање основа из области радног права, економије и психологије личности сматра се битном квалификацијом за овај излазни профил.

Студијски програм примијењене социологије са излазним профилем *дипломирани социолог друштвене аналитике* специфичан је јер нуди одређена теоријска и практична знања из социологије неопходна за разумијевање друштвеног амбијента, узрочно-последичних појава и њихово међусобно објашњење. Посебна вриједност овог излазног профила односи се на развијање знања и вјештина из области истраживачког рада и примјене резултата истраживања у креирању стратешких циљева, акционих планова, идејних рјешења, јавних политика или програмских задатака. Стицање практичних вјештина у истраживачком раду омогућава свршеним студентима да своја знања из овог домена примијене на тржишту ради у свим радним организацијама (привредним субјектима, организацијама, агенцијама,

министарствима, јавним управама, институтима, заводима, итд.) које се баве проучавањем друштва и друштвених појава. Свршени студенти ће свакако и кроз праксу стећи компетенције у области креирања дигиталних база резултата истраживања у сврху њиховог даљег коришћења. Након завршетка Студијског програма желимо да свршени студенти познају и разумију сложеност истраживачког рада као и могућности примјене резултата истраживања у сврху разумијевања али и развоја друштва. Студенти ће бити оспособљени и за самостални истраживачки рад који у друштвеним наукама може бити примијењен у сврху развоја научне дјелатности.

Наставни план и програм студијског програма примијењене социологије

Сем.		Предмет	Статус	П	В	ДОН	ЕЦТС
1.	1.	Увод у социологију	О	3	1	0	6
	2.	Основе примијењене социологије	О	3	1	0	6
	3.	Увод у политичке науке	О	3	1	0	6
	4.	Основе комуникологије	О	3	1	0	6
	5.	Страни језик	И	2	2	0	6

Сем.		Предмет	Статус	П	В	ДОН	ЕЦТС
2.	1.	Социолошка теорија I	О	3	1	0	6
	2.	Статистика у социјалним истраживањима - основе	О	3	1	0	6
	3.	Социологија друштвених промјена	О	3	1	0	6
	4.	Социјална психологија	О	3	1	0	6
	5.	Страни језик	И	2	2	0	6

Сем.		Предмет	Статус	П	В	ДОН	ЕЦТС
3.	1.	Социолошка теорија II	О	3	1	0	6
	2.	Статистика у социјалним истраживањима - закључивање	О	3	1	0	6
	3.	Социологија руралне одрживости	О	3	1	0	6
	4.	Социологија религије	О	3	1	0	6
	5.	Религије свијета	И	2	2	0	6
		Социологија спорта	И	2	2	0	6

Сем.		Предмет	Статус	П	В	ДОН	ЕЦТС
4.	1.	Методологија социјалних истраживања	О	3	1	0	6
	2.	Социологија урбаног развоја	О	3	1	0	6
	3.	Социологија породице	О	3	1	0	6
	4.	Социологија културе и умјетности	О	3	1	0	6
	5.	Студије рода	И	2	2	0	6
		Демократија и људска права	И	2	2	0	6

Смјер за организацију, рад и људске ресурсе
(звање које се стиче Дипломирани социолог организације, рада и људских ресурса – 240 ECTS)

Сем.		Предмет	Статус	П	В	ДОН	ЕЦТС
5.	1.	Социологија рада	О	2	2	0	5
	2.	Социологија политике	О	2	2	0	5
	3.	Методологија примијењених истраживања	О	3	1	0	6
	4.	Социјална политика	О	3	1	0	6
	5.	Стручна пракса 1	О	—	—	—	4
	6.	Социологија образовног капитала	И	2	2	0	4
		Односи с јавношћу	И	2	2	0	4

Сем.		Предмет	Статус	П	В	ДОН	ЕЦТС
6.	1.	Социологија организације	О	2	2	0	5
	2.	Основи економије	О	3	1	0	6
	3.	Основи права	О	3	1	0	6
	4.	Пословна информатика	О	2	2	0	5
	5.	Стручна пракса 2	О	—	—	—	4
	6.	Социологија слободног времена	И	2	2	0	4
		Друштвени морал и радна етика	И	2	2	0	4

Сем.		Предмет	Статус	П	В	ДОН	ЕЦТС
7.	1.	Социологија предузетништва	О	3	1	0	6
	2.	Корпоративно комуницирање	О	2	2	0	5
	3.	Радно и социјално право	О	2	2	0	5
	4.	Психологија личности	О	3	1	0	6
	5.	Стручна пракса 3	О	—	—	—	4
	6.	Културни маркетинг	И	2	2	0	4
		Родна равноправност у управљању људским ресурсима	И	2	2	0	4

Сем.		Предмет	Статус	П	В	ДОН	ЕЦТС
8.	1.	Менаџмент људских ресурса	О	3	1	0	6
	2.	Социологија ризика	О	2	2	0	5
	3.	Организационо понашање	О	3	1	0	6
	4.	Менаџмент непрофитних организација	О	2	2	0	5
	5.	Стручна пракса 4	О	—	—	—	4
	6.	Завршни рад	О	—	—	—	4

Смјер за друштвену аналитику
(звање које се стиче Дипломирани социолог друштвене аналитике – 240 ECTS)

Сем.		Предмет	Статус	П	В	ДОН	ЕЦТС
5.	1.	Методологија примијењених истраживања	О	3	1	0	6
	2.	Друштвена информатика	О	2	2	0	5
	3.	Односи с јавношћу	О	2	2	0	5
	4.	Примјена рачунара у социјалним истраживањима 1	О	2	2	0	5
	5.	Стручна пракса 1	О	—	—	—	4
	6.	Социјална политика	И	3	1	0	5
		Социјална и културна антропологија	И	2	2	0	5

Сем.		Предмет	Статус	П	В	ДОН	ЕЦТС
6.	1.	Квантитативна методологија	О	3	1	0	6
	2.	Дигитална социологија	О	2	2	0	5
	3.	Дигитална култура	О	3	1	0	6
	4.	Примјена рачунара у социјалним истраживањима 2	О	2	2	0	5
	5.	Стручна пракса 2	О	—	—	—	4
	6.	Кампање у односима с јавношћу	И	2	2	0	4
		Односи с јавношћу у новим медијима	И	2	2	0	4

Сем.		Предмет	Статус	П	В	ДОН	ЕЦТС
7.	1.	Квалитативна методологија	О	3	1	0	6
	2.	Интеркултурално комуницирање	О	2	2	0	5
	3.	Родна перспектива у друштвеним истраживањима	О	2	2	0	5
	4.	Јавне политике – процеси и актери	О	3	1	0	6
	5.	Стручна пракса 3	О	—	—	—	4
	6.	Социологија одрживог развоја	И	2	2	0	4

		Социологија образовног капитала	И	2	2	0	4
--	--	---------------------------------	---	---	---	---	---

Сем.		Предмет	Статус	П	В	ДОН	ЕЦТС
8.	1.	Савремени духовни изазови	О	3	1	0	6
	2.	Примјена рачунара у социјалним истраживањима 3	О	2	2	0	5
	3.	Медијска писменост	О	2	2	0	5
	4.	Социјална демографија	О	3	1	0	6
	5.	Стручна пракса 4	О	—	—	—	4
	6.	Завршни рад	О	—	—	—	4

Листа обавезних предмета

Р. Б	Назив предмета	Ужа научна област	Одговорни наставник	Установа
1.	Увод у социологију	Теоријска социологија	Доц. др Александар Јанковић	ФПНБЛ
2.	Основе примијењене социологије	Методологија социјалних истраживања	Доц. др Далибор Савић	ФПНБЛ
3.	Увод у политичке науке	Политичка теорија	Доц. др Владе Симовић	ФПНБЛ
4.	Основе комуникологије	Комуникологија	Проф. др Александар Богданић	ФПНБЛ
5.	Социолошка теорија I	Теоријска социологија	Проф. др Немања Ђукић	ФПНБЛ
6.	Статистика у социјалним истраживањима – основе	Методологија социјалних истраживања	Доц. др Далибор Савић	ФПНБЛ
7.	Социологија друштвених промјена	Посебне социологије	Проф. др Душко Трнинић	ФПНБЛ
8.	Социјална психологија	Социјална и организацијска психологија	Проф. др Владимир Турјачанин	ФФБЛ
9.	Социолошка теорија II	Теоријска социологија	Проф. др Немања Ђукић	ФПНБЛ
10.	Статистика у социјалним истраживањима - закључивање	Методологија социјалних истраживања	Доц. др Далибор Савић	ФПНБЛ

11.	Социологија руралне одрживости	Посебне социологије	Проф. др Ранка Перић Ромић	ФПНБЛ
12.	Социологија религије	Посебне социологије	Проф. др Душко Трнинић	ФПНБЛ
13.	Методологија социјалних истраживања	Методологија социјалних истраживања	Доц. др Далибор Савић	ФПНБЛ
14.	Социологија урбаног развоја	Посебне социологије	Проф. др Ранка Перић Ромић	ФПНБЛ
15.	Социологија породице	Посебне социологије	Проф. др Пејо Ђурашиновић	ФПНБЛ
16.	Социологија културе и умјетности	Посебне социологије	Проф. др Александар Јанковић	ФПНБЛ
17.	Социологија рада	Посебне социологије	Проф. др Ђукић Немања	ФПНБЛ
18.	Социологија политике	Посебне социологије	Проф. др Пејо Ђурашиновић	ФПНБЛ
19.	Методологија примијењених истраживања	Методологија социјалних истраживања	Доц. др Далибор Савић	ФПНБЛ
20.	Социјална политика	Социјална политика	Проф. др Мира Ћук	ФПНБЛ
21.	Стручна пракса 1		Проф. др Душко Трнинић	ФПНБЛ
22.	Социологија организације	Посебне социологије	Проф. др Немања Ђукић	ФПНБЛ
23.	Основи економије	Теоријска економија	Проф. др Стево Пуцар	ЕФБЛ
24.	Основи права	Право	Доц. др Матеј Савић	ФПНБЛ
25.	Пословна информатика	Информационе науке и биоинформатика	Проф. др Драган Матић	ПМФБЛ
26.	Стручна пракса 2		Проф. др Немања Ђукић	ФПНБЛ
27.	Социологија предузетништва	Посебне социологије	Проф. др. Александар Јанковић	ФПНБЛ
28.	Корпоративно комуницирање	Комуникологија	Доц. др Александар Врањеш	ФПНБЛ
29.	Радно и социјално право	Радно и социјално право	Жељко Мирјанић	ПФБЛ
30.	Психологија личности	Психологија личности	Ђорђе Чекрлија	ФФБЛ
31.	Стручна пракса 3		Проф. др Пејо Ђурашиновић	ФПНБЛ
32.	Менаџмент људских ресурса	Менаџмент	Доц. др Бранка Золак Пољашевић	ЕФБЛ

33.	Социологија ризика	Посебне социологије	Проф. др Немања Ђукић	ФПНБЛ
34.	Организационо понашање	Посебне социологије	Доц. др Александар Јанковић	ФПНБЛ
35.	Менаџмент непрофитних организација	Менаџмент	Проф. др Зоран Лукић	ЕФБЛ
36.	Стручна пракса 4		Доц. др Ранка Перић Ромић	ФПНБЛ
37.	Методологија примијењених истраживања	Методологија социјалних истраживања	Доц. др Далибор Савић	ФПНБЛ
38.	Друштвена информатика	Информационе науке и биоинформатика	Проф. др Драган Матић	ПМФБЛ
39.	Односи с јавношћу	Комуникологија	Проф. др Александар Богданић	ФПНБЛ
40.	Примјена рачунара у социјалним истраживањима 1	Информационе науке и биоинформатика	Проф. др Драган Матић	ПМФБЛ
41.	Стручна пракса 1		Проф. др Душко Трнинић	ФПНБЛ
42.	Квантитативна методологија	Методологија социјалних истраживања	Доц. др Далибор Савић	ФПНБЛ
43.	Дигитална социологија	Методологија друштвених истраживања	Доц. др Далибор Савић	ФПНБЛ
44.	Дигитална култура	Посебне социологије	Доц. др Александар Јанковић	ФПНБЛ
45.	Примјена рачунара у социјалним истраживањима 2	Информационе науке и биоинформатика	Проф. др Драган Матић	ПМФБЛ
46.	Стручна пракса 2		Проф. др Немања Ђукић	ФПНБЛ
47.	Квалитативна методологија	Методологија социјалних истраживања	Доц. др Далибор Савић	ФПНБЛ
48.	Интеркултурално комуницирање	Комуникологија	Доц. др Драгана Трнинић	ФПНБЛ
49.	Родна перспектива у друштвеним истраживањима	Онтологија	Проф. др Милена Карапетровић	ФФБЛ
50.	Јавне политике – процеси и актери	Посебне социологије	Проф. др Пејо Ђурашиновић	ФПНБЛ
51.	Стручна пракса 3		Проф. др Пејо Ђурашиновић	ФПНБЛ
52.	Савремени духовни изазови	Посебне социологије	Проф. др Душко Трнинић	ФПНБЛ
53.	Примјена рачунара у социјалним истраживањима 3	Информационе науке и биоинформатика	Проф. др Драган Матић	ПМФБЛ
54.	Медијска писменост	Комуникологија	Доц. др Драгана Трнинић	ФПНБЛ

55.	Социјална демографија	Демографија	Проф. др Драшко Маринковић	ПМФБЛ
56.	Стручна пракса 4		Проф. др Ранка Перић Ромић	ФПНБЛ

Листа изборних предмета

Р. Б	Назив предмета	Ужа научна област	Одговорни наставник	Установа
1.	Енглески језик 1	Енглески језик	Проф. др Дијана Тица	ФФБЛ
2.	Њемачки језик 1	Њемачки језик	Ма Андреа Поповић	ФФБЛ
3.	Енглески језик 2	Енглески језик	Проф. др Дијана Тица	ФФБЛ
4.	Њемачки језик 2	Њемачки језик	Ма. Андреа Поповић	ФФБЛ
5.	Религије свијета	Посебне социологије	Проф. др Душко Трнинић	ФПНБЛ
7.	Социологија спорта	Посебне социологије	Проф. др Душко Вејновић	ФПНБЛ
8.	Студије рода	Посебне социологије	Проф. др Драгана Вилић	ЕФБЛ
9.	Демократија и људска права	Посебне социологије	Проф. др Пејо Ђурашиновић	ФПНБЛ
10.	Социологија образовног капитала	Посебне социологије	Проф. др Ранка Перић Ромић	ФПНБЛ
11.	Односи с јавношћу	Комуникологија	Проф. др Александар Богданић	ФПНБЛ
12.	Социологија слободног времена	Посебне социологије	Проф. др Ранка Перић Ромић	ФПНБЛ
13.	Друштвени морал и радна етика	Посебне социологије	Проф. др Ранка Перић Ромић	ФПНБЛ
14.	Менаџмент у култури	Посебне социологије	Проф. др Душко Трнинић	ФПНБЛ
15.	Родна равноправност у управљању људским ресурсима	Онтологија	Проф. др Милена Карапетровић	ФФБЛ
16.	Социјална политика	Социјална политика	Проф. др Мира Ћук	ФПНБЛ
17.	Социјална и културна антропологија	Социјална антропологија	Проф. др Немања Ђукић	ФПНБЛ
18.	Кампање у односима с јавношћу	Комуникологија	Доц. др Александар Врањеш	ФПНБЛ
19.	Односи с јавношћу у новим медијима	Комуникологија	Доц. др Александар Врањеш	ФПНБЛ
20.	Социологија одрживог развоја	Посебне социологије	Проф. др Ранка Перић Ромић	ФПНБЛ
21.	Социологија образовног капитала	Посебне социологије	Проф. др. Ранка Перић Ромић	ФПН БЛ

Ревизија, иновације и вредновање на Студијском програму примијењене социологије

У складу са Одлуком Научно-наставног вијећа Факултета политичких наука Универзитета у Бањој Луци бр. 08/3.972-3-4/19 од 18.09.2019. године, формирана је комисија за израду Елебората о оправданости израде и покретања новог студијског програма под називом „Студијски програм примијењене социологије са усмјерењима: организација, рад и људски ресурси те друштвена аналитика“. Радни задатак Комисије утврђен је Одлуком Научно-наставног вијећа Факултета политичких наука Универзитета у Бањој Луци бр. 08/3.972-2/19, од 18.09.2019. године. Израдом Елебората извршена је темељна ревизија и иновирање студијског програма у циљу усклађивања студијског програма и излазних профила са захтјевима тржишта рада а у складу са политиком Владе РС и надлежног министарства. Након израде Елебората о оправданости покретања новог студијског програма, извршено је лиценцирање новог студијског програма те је од јуна 2020 године започео упис студената и извођење наставе на поменутом студијском програму.

У ранијем периоду, иновације у извођењу наставе на Студијском програму постигнуте су увођењем студентске праксе проистекле из Споразума о сарадњи између Агенције IPSOS и Факултета политичких наука односно Студијског програма социологије. Студенти су по први пут од октобра академске 2018/2019. године кроз обавезне предмете Социолошки практикум (С-53) и Методологија социолошких истраживања (С-44) обављали анкетања за потребе различитих истраживања Агенције, а о властитом учешћу добијају потврду на основу које им се квантитативно вреднује рад као једна предиспитна обавеза. Предвиђено је да се о сваком студенту води Дневник праксе у коме поред извјештаја о раду студента и спроведеном броју анкета ментор даје мишљење о напредовању студента што укључује и квалитативно оцјењивање. Агенција IPSOS такође едукује студенте о самом процесу, приступу и садржају спровођења истраживања (анкетања) како би студенти што боље били припремљени за практични рад. На овај начин студенти Студијског програма примијењене социологију стичу специфична знања и практичне вјештине истраживања, а која се односе и на структурисање истраживачких питања, начину приступа лицима која треба да одговоре на питања, уношењу и обради података итд.

У погледу додјеливања ЕТЦС бодова појединим предметима примјењује се европска методологија рачунања оптерећења (http://unibl.org/uploads/files/strane/zakoni_i_interni_propisi/11.Uputstvo-za-izradu-i-poboljsanje-SP.pdf). Сви предмети имају бодовну вриједност, а укупан број бодова који се стиче у сваком семестру је 30. Укупан број бодова у току студија износи 240. Број ECTS за контакт сате у оквиру предавања и вјежби рачунајући и положене испите, семинарске радове наведен је у листи обавезних и изборних предмета за први и други циклус студија социологије.

Израда завршног рада дефинисана је Правилима студирања на I и II циклусу студија (члан 58-62), док завршни радови одговарају академским захтјевима у складу са нивоом студија, према Закону о високом образовању Републике Српске (http://www.vub.edu.ba/dokumenti/dok_menu/1.pdf). На другом циклусу студија мастер радови пролазе кроз систем провјере плагираности текста и тек уз Потврду о оригиналности рада добијену од стране лица задуженог за провјеру рада, исти може бити упућен на даље поступање Наставно- научном вијећу.

Стечене компетенције се најбоље вреднују кроз радне позиције свршених студената. Спољна евалуација Студијског програма социологија од стране бивших студента указује на њихов актеални положај на тржишту рада, што је је шире образложено у поглављу Периодично вањско осигурање квалитета.

Б.3 УЧЕЊЕ, ПОДУЧАВАЊЕ И ОЦЈЕЊИВАЊЕ УСМЈЕРЕНО КА СТУДЕНТУ

3.1. Припремљеност и мотивисаност академског особља за наставу (предавања и вјежбе)

Одговор на питање: *Да ли је академско особље припремљено и мотивисано за наставу (предавања и вјежбе), узимајући у обзир резултате анкета евалуације квалитета учења и поучавања од стране студената током припреме за наставу?* - могуће је пронаћи увидом у извјештаје о изборима у звања наставника и сарадника Студијског програма социологије, а који су доступни на [Интернет страници Универзитета у Бањој Луци](#).

Скорији примјер једног таквог Извјештаја из академске 2020/2021. године јесте „Izvještaj Komisije o prijavljenim kandidatima za izbor u zvanje za užu naučnu oblast

Теоријска социологија, Душанка Слијепчевић“ (<https://www.unibl.org/sr-lat/vesti/2021/03/izvjestaj-komisije-o-prijavljenim-kandidatima-za-izbor-u-zvanje-za-uzu-naucnu-oblast-teorijska-sociologija>, 18.03. 2021., стр. 8), у којем се наводи да је „у процесу евалуације вјежби путем анкете студената о квалитету наставе коју је изводио сарадник у претходном изборном периоду, наставничка способност сарадника вреднована процјечном оцјеном 4,49“, на основу чега је освојено 8 бодова, према [Правилнику о измјени Правилника о поступку и условима избора наставника и сарадника на Универзитету у Бањој Луци](#).

Табела 5.: Приказ студентских евалуација сарадника

Рб.	Школска година	Сем.	Тип наставе	Шифра предмета	Наставни предмет	Оцјена
1.	2017/18	I	B	C-3	Увод у социологију	4.36
2.	2017/18	I	B	П-3	Увод у социологију	4.32
3.	2017/18	III	B	C-16	Опита социологија 1	4.67
4.	2017/18	III	B	C-18	Класичне социолошке теорије	4.79
5.	2017/18	V	B	C-33	Опита социологија 2	3.86
6.	2017/18	IV	B	C-23	Социологија друштвених конфликта	4.53
7.	2017/18	IV	B	C-25	Урбана социологија	4.38
8.	2018/19.	I	B	П-3	Увод у социологију	4.73
9.	2018/19.	IV	B	C-23	Социологија друштвених конфликта	4.33
10.	2019/20.	I	B	C-16	Опита социологија 1	4.91
						Просјечна оцјена: 4.49

Извор: Izvještaj Komisije o prijavljenim kandidatima za izbor u zvanje za užu naučnu oblast Teorijska sociologija, Dušanka Slijepčević, <https://www.unibl.org/sr-lat/vesti/2021/03/izvjestaj-komisije-o-prijavljenim-kandidatima-za-izbor-u-zvanje-za-uzu-naucnu-oblast-teorijska-sociologija>, стр. 8, 18.03.2021. [очитовано: 21.11.2021.]

Надаље, током изборног периода у звању асистента на ужој научној области Теоријска социологија кандидат Душанка Слијепчевић, МА је остварила:

Табела 6: Приказ научно-образовне и стручне дјелатности сарадника

Р.б.	Дјелатност кандидата	Бодови
1.	Научна дјелатност	41
2.	Образовна дјелатност	11
3.	Стручна дјелатност	2
		Укупно: 54

Извор: Izvještaj Komisije o prijavljenim kandidatima za izbor u zvanje za užu naučnu oblast Teorijska sociologija, Dušanka Slijepčević, <https://www.unibl.org/sr-lat/vesti/2021/03/izvjestaj-komisije-o-prijavljenim-kandidatima-za-izbor-u-zvanje-za-uzu-naucnu-oblast-teorijska-sociologija>, стр. 9, 18.03.2021. [очитовано: 21.11.2021.]

Примјер ранијег извјештаја из **академске 2019/20. године** јесте „Izvještaj Komisije o prijavljenim kandidatima za izbor u zvanje za užu naučnu oblast Metodologija socijalnih istraživanja Dalibor Savić“ (<https://www.unibl.org/sr-lat/vesti/2019/04/izvjestaj-komisije-o-prijavljenim-kandidatima-za-izbor-u-zvanje-za-uzu-naucnu-oblast-metodologija-socijalnih-istrazivanja>, 03.04.2021., стр. 8 – 9), у којем се наводи да је у процесу евалуације вјежби путем анкете студената о квалитету вјежби које је изводио сарадник у претходном изборном периоду, наставничка способност сарадника вреднована процјечном оцјеном 4,37 на основу чега је освојено 8 бодова.

Табела 7: Приказ студентских евалуација сарадника

Рб.	Школска година	Сем.	Тип наставе	Шифра предмета	Наставни предмет	Оцјена
1.	2014/15.	4	В	Н-26	Методологија друштвени наука	3.93
2.	2014/15.	4	В	С-30	Социологија спорта	4.41
3.	2014/15.	6	В	С-42	Методологија науке	4.61
4.	2014/15.	8	В	С-20	Статистика у социолошким истраживањима	4.44
5.	2014/15.	8	В	С-53	Социолошки практикум	4.10
6.	2017/18.	4	В	С-17	Методологија друштвених наука	3.82

7.	2017/18.	5	B	C-34	Студије рода	4.36
8.	2017/18.	7	B	C-44	Методологија социолошких истраживања	4.33
9.	2017/18.	4	B	CP-23	Студије рода	4.66
10.	2017/18.	4	B	H-26	Методологија друштвених наука	3.91
11.	2017/18.	4	B	C-30	Социологија спорта	4.85
12.	2017/18.	8	B	C-53	Социолошки практикум	5.00

Извор: „Izvještaj Komisije o prijavljenim kandidatima za izbor u zvanje za užu naučnu oblast Metodologija socijalnih istraživanja Dalibor Savić“, <https://www.unibl.org/sr-lat/vesti/2019/04/izvjestaj-komisije-o-prijavljenim-kandidatima-za-izbor-u-zvanje-za-uzu-naucnu-oblast-metodologija-socijalnih-istrazivanja>,

03.04.2021., стр. 8 – 9, [очитовано: 21.11.2021.]

Надаље, током изборног периода у звању вишег асистента на ужој начној области Методологија социјалних истраживања кандидат др Далибор Савић је остварио:

Табела 8: Приказ научно-образовне и стручне дјелатности сарадника

Р.б.	Дјелатност кандидата	Бодови
1.	Научна дјелатност	51
2.	Образовна дјелатност	21
3.	Стручна дјелатност	4
		Укупно: 76

Извор: „Izvještaj Komisije o prijavljenim kandidatima za izbor u zvanje za užu naučnu oblast Metodologija socijalnih istraživanja Dalibor Savić“, <https://www.unibl.org/sr-lat/vesti/2019/04/izvjestaj-komisije-o-prijavljenim-kandidatima-za-izbor-u-zvanje-za-uzu-naucnu-oblast-metodologija-socijalnih-istrazivanja>,

03.04.2021., стр. 11, [очитовано: 21.11.2021.]

Коначно, примјер Извјештаја из **академске 2018/19.** јесте „Извјештај Комисије о пријављеним кандидатима за избор у звање за ужу научну област Посебне социологије, Душко Трнинић“, <https://www.unibl.org/sr-lat/vesti/2019/01/izvjestaj-komisije-o-prijavljenim-kandidatima-za-izbor-u-zvanje-za-uzu-naucnu-oblast-posebne-sociologije>, стр. 9, 24.01.2019. [очитовано: 21.11.2021.], у којем се наводи да је у процесу евалуације наставе у зимском и лјетњем семестру академске 2014/15 и 2017/18. кандидат оцијењен просјечном оцјеном 4.92 за предавања односно 4.93 за вјежбе, на основу чега је освојено 10 бодова.

Табела 9: Приказ студентских евалуација наставника

Рб.	Школска година	Сем.	Тип наставе	Шифра предмета	Наставни предмет	Оцјена
1.	2014/15.	VIII	П	П-55	Исламска политичка мисао	4.78
			В			4.99
2.	2014/15.	VIII	П	С-59	Култура религија	5.00
			В			5.00
3.	2017/18.	VII	П	С-45	Социологија религије	4.94
4.	2017/18.	VII	П	С-50	Свјетске религије	5.00
5.	2017/18.	VII	П	П-49	Политикологија религије	4.95
			В			5.00
6.	2017/18.	VII	П	П-55	Исламска политичка мисао	4.81
			В			4.75
7.	2017/18.	VII	П	С-59	Култура религија	5.00
						Просјечна оцјена за предавања: 4.92
						Просјечна оцјена за вјежбе: 4.93

Извор: Извјештај Комисије о пријављеним кандидатима за избор у звање за ужу научну област Посебне социологије, Душко Трнинић, <https://www.unibl.org/sr/vesti/2019/01/izvjestaj-komisije-o-prijavljenim-kandidatima-za-izbor-u-zvanje-za-uzu-naucnu-oblast-posebne-sociologije>, стр. 9, 24.01.2019. [очитовано: 21.11.2021.]

Надаље, током изборног периода у звању доцента на ужој научној области Посебне социологије кандидат др Душанко Трнинић је остварио:

Табела 10: Приказ научно-образовне и стручне дјелатности наставника

Р.б.	Дјелатност кандидата	Бодови
1.	Научна дјелатност	65
2.	Образовна дјелатност	30

3.	Стручна дјелатност	12
		Укупно: 107

Извор: Извјештај Комисије о пријављеним кандидатима за избор у звање за ужу научну област Посебне социологије, Душко Трнинић, <https://www.unibl.org/sr/vesti/2019/01/izvjestaj-komisije-o-prijavljenim-kandidatima-za-izbor-u-zvanje-za-uzu-naucnu-oblast-posebne-sociologije>, стр. 11, 24.01.2019. [очитовано: 21.11.2021.]

Коначно, претходно наведени примјери просјечних оцјена из студентских евалуација наведених чланова академског особља свједоче о задовољству студената Студијског програма социологија квалитетом наставног процеса (учења и поучавања), у посматраном временском периоду, представљајући солидну основу наставницима и сарадницима за континуирано мотивисану и одговорну припрему наставе (предавања и вјежби). У складу с претходним, могуће је констатовати испуњеност критеријума. Конференција је организована од стране Advanced Distributed Learning Romania Association као онлајн догађај под покровитељством **CAROL I NATIONAL DEFENCE UNIVERSITY AND EUROPEAN SECURITY AND DEFENCE COLLEGE (ESDC)**, као међународна конференција о е-учењу.

3.2. Мотивисање и укључивање студената у научно-истраживачки и наставно-образовни процес

Одговор на питање: Да ли Академско особље мотивише и укључује студенте на преузимање активне улоге у истраживачком, научно-истраживачком и наставно-образовном процесу, уз одговарајуће усмјеравање, консултације и подршку? – могуће је пронаћи уводом у нека успјешно реализована истраживања за потребе учешћа на конференцијама, попут истакнуте међународне конференције у Румунији – THE 17TH INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCE, *E-LEARNING AND SOFTWARE FOR EDUCATION*, BUCHAREST, APRIL 22-23, 2021 10.12753/2066-026X-21-000.

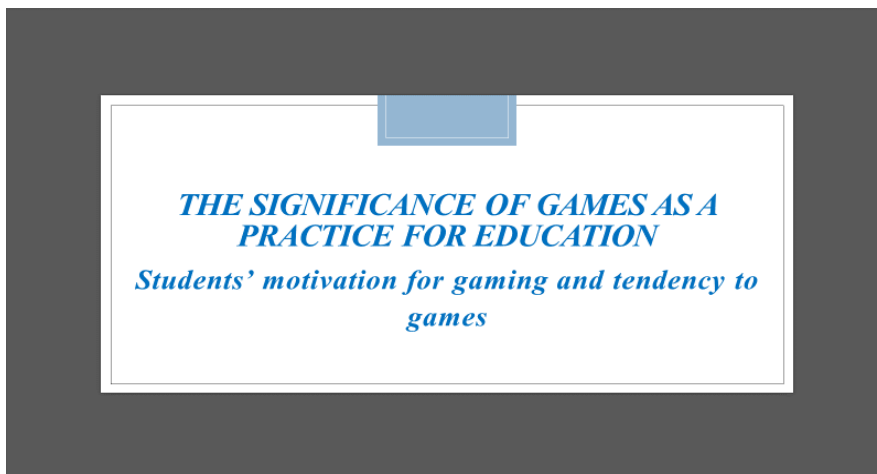
Слика 1: Насловна страна ПП презентације истраживачког рада

Извор: Slijepcevic et al, 2021, <https://www.researchgate.net/profile/Dusanka-Slijepcevic>

За потребе истраживања на тему: „The Significance of Games as a Practice for Education“, студенти Факултета политичких наука Универзитета у Бањој Луци, а нарочито студенти Студијског програма социологије, су адекватним консултацијама и подршком мотивисани на укључивање у реализацију научног истраживања на поменућу тему.

Слика 2: Тема рада

Извор: Slijepcevic et al, 2021, <https://www.researchgate.net/profile/Dusanka-Slijepcevic>

Истраживачки тим наставника и сарадника Факултета политичких наука Универзитета у Бањој Луци, Филозофског факултета Универзитета у Бањој Луци, Филозофског факултета Универзитета у Источном Сарајеву и пољског Научног института за Социологију у Бјалистоку, успјешно су презентовани резултате

истраживања 22. и 23. априла 2021. године, у циљу пласирања на листу тротомног Зборника радова са конференције - [Pedagogy and Best Practices, Volume I](#), izdavača ADI Romania и то на 69. мјесту међу укупно 197 планираних радова. Зборник је индексиран у сљедећим базама података: CEEOL, SCOPUS, PROQUEST, EBSCO, and CLARIVATE ANALYTICS (former THOMSON REUTERS - ISI conference proceedings).

Слика 3: Истраживачки тим Факултета политичких наука УНИБЛ, Филозофског факултета УНИБЛ и УНИИС и пољског Научног института за Социологију

Извор: Slijepcevic et al, 2021, <https://www.researchgate.net/profile/Dusanka-Slijepcevic>

Слика 4: Структура узорка

Sample structure:											
Higher education institution:	125 examinees – <u>the University of Banja Luka (56.6%)</u> and 96 examinees – <u>the University of East Sarajevo (43.4%)</u>										
Level of study:	201 examinees on <u>the first-cycle studies (91%)</u> 14 examinees on <u>the second-cycle (6.3%)</u> and 6 examinees on <u>the third-cycle (2.7%)</u>										
Sex:	<u>40 males (18.1%),</u> <u>intersexual (0) and</u> <u>181 females (81.9%)</u>										
Scientific fields:	<u>the humanities</u> account for <u>84 (38%)</u> and <u>the social sciences</u> account for <u>137 examinees (62%)</u>										
Study program:	183 examinees (83%) from <u>the CRSP (communicative-rational study programmes)</u> and 38 examinees (17%) from the <u>IRSP (instrumental-rational study programmes)</u>										
<table border="0"> <tr> <td>University of Banja Luka</td><td>University of East Sarajevo:</td></tr> <tr> <td>125 examinees (56.6%):</td><td>96 examinees (43.4%):</td></tr> <tr> <td>54 examinees (24.4%) – <u>the Faculty of Political Sciences</u></td><td>92 examinees (41.6%) from <u>the Faculty of Philosophy</u></td></tr> <tr> <td>51 examinees (23.1%) – <u>the Faculty of Philosophy</u></td><td>4 examinees (1.8%) from <u>the Faculty of Law</u></td></tr> <tr> <td>20 examinees (9%) – <u>the Faculty of Philology</u></td><td></td></tr> </table>		University of Banja Luka	University of East Sarajevo:	125 examinees (56.6%):	96 examinees (43.4%):	54 examinees (24.4%) – <u>the Faculty of Political Sciences</u>	92 examinees (41.6%) from <u>the Faculty of Philosophy</u>	51 examinees (23.1%) – <u>the Faculty of Philosophy</u>	4 examinees (1.8%) from <u>the Faculty of Law</u>	20 examinees (9%) – <u>the Faculty of Philology</u>	
University of Banja Luka	University of East Sarajevo:										
125 examinees (56.6%):	96 examinees (43.4%):										
54 examinees (24.4%) – <u>the Faculty of Political Sciences</u>	92 examinees (41.6%) from <u>the Faculty of Philosophy</u>										
51 examinees (23.1%) – <u>the Faculty of Philosophy</u>	4 examinees (1.8%) from <u>the Faculty of Law</u>										
20 examinees (9%) – <u>the Faculty of Philology</u>											

Извор: Slijepcevic et al, 2021, <https://www.researchgate.net/profile/Dusanka-Slijepcevic>

Слика 5: Закључци

IV. Conclusions

It is encouraging that students' awareness of and their being informed on the matter are at a very high level i.e. in the spirit of postmodernist discourse on developmental potentials of games for a wide range of activities, especially in terms of life-long learning.

It is important to recognise and apply the principles of game in higher education, more precisely an innovation of gamification.

To sum up:

Positive attitudes about game, its significance and functions do not depend on the biological fact (sex) of student. Positive attitudes depend on the communicative-rational action of the study program students attend.

Most of the students participate in games for intrinsic motives because they come from CRSP.

The socialiser's motive is the most dominant one because most of students participate in games in order to connect and communicate with others.

In addition, it has been proven that most students participate in endless (affiliative, assertive) games. The reason for this is not, as it is assumed, the CRSP, but there could be the predominance of female examinees in the sample i.e., as yet unexamined, gender-normalized preferences between feminine-stereotypical and masculine-stereotypical occupations, towards which study programmes are oriented.

Резултати су указали на охрабрујућу свијест и упознатост већине испитаника/-ца тј. студента/-ткиња са Универзитета у Бањој Луци (56.6%) и Факултета политичких наука (24.4%), и то његових комуникативно-рационалних студијских програма (у које спада и Студијски програм социологије) са значајем игре и њеним развојним потенцијалима за широк спектар активности, а нарочито за цјеложивотно учење, јер је примјена принципа игре у високом образовању (гејмификација) нарочито иновативан приступ учењу и студирању. Рачунајући на добру подученост студената/-ткиња Факултета политичких наука, њихову љубазност и колегијалност, остварен је скроман допринос међународној видљивости Универзитета и конкретних факултета односно студијских програма, па тако и новог **Студијског програма примијењене социологије**, покренутог 2020. године, у циљу образовних реформи односно заокрета од фундаменталних (основних) ка примијењеним аспектима предметне области.

У том контексту, студенти/-ткиње су, такође, мотивисани/-е и на активно учешће у промоцији нових студијских програма и Факултета по средњим школама у Републици Српској, а њихов допринос се, између осталог, истакао у конкретним препорукама односно похвалама и критикама образовних услуга, које су користили на Студијском програму социологије, као предикторима квалитета и новог Студијског програма примијењене социологије.

Слика 6: Препорука дипломираног социолога са запослењем у Генералном секретаријату Владе Републике Српске

Слободан Марић
Сомбор (Република Србија), 1996.
Студент IV године СП Социологија

Завршио сам Техничку школу у Беоју Луци, смјер – хемијски техничар. За мене на Студијски програм социологије одлучио сам се из разлога што пружа могућност стицања знања о свим дешавањима, догађајима и процесима у друштву.

Уз теоријско знања студентима се пружа могућност да, путем истраживања, додатно прошире и примени своје теоријско знање. Фактор који је пресудио уписавању овог одјека јесте и могућност да у завршној години изаберам једно од студијских усмјерења. Уз све то, СП Социологија омогућаје стицање највишијег знања о свим сегментима друштва, почевши од макро до микро нивоа анализе.

Напољу похађају наставу професори, асистенти и сарадници који пружају свој максимизм, увијек настојећи унети у наставу новим садржајима и методама рада, чинећи наставу занимљивијом, а нас мотивисаним за рад.

Факултет политичких наука пружа могућност запослења студентима генерације, где су се студенти СП Социологија показали успјешним. Студентима се добили предлози на располагању су стипендије. Већ три године сам стипендиста реверног Министарства Владе Републике Српске.

Поручујем будућим колегама да изаберу Студијски програм примјенене социологије, јер ће имати све могућности да уживе потребна знања и вјештине из области социологије и других сродних дисциплина, неопходних за тржиште рада и напредно школовање.

Извор: Слијепчевић, Д. Презентација нових студијских програма Факултета политичких наука УНИБЛ, 02.2020.

Презентацију су, испред Студијског програма социологије, извршили сљедећи наставници и сарадници ФПН УНИБЛ: Немања Ђукић, Душко Трнинић, Ранка Перић Ромић, Александар Јанковић, Далибор Савић и Душанка Слијепчевић, а испред других иновираних студијских програма то су учинили и: Александар Савановић, Владе Симовић, Анђела Купрешанин Вукелић, Мира Ћук, Љубо Лепир, Драгана Шћеповић, Жељко Будимир, Андреа Ракановић-Радонић и Борислав Вукојевић. Шта су, у промотивном контексту, истакли најбољи студенти, видљиво је из наредног промотивног материјала (слика бр. 7. 8 и 9).

Слика 7: Дипломирани социолог – општи смјер СП Социологије

Слика 8: Студент мастер студија СП Социологија

Извор: Слијепчевић, Д. Презентација нових студијских програма Факултета политичких наука УНИБЛ,
02.2020.

Слика 9: Студент мастер студија СП Политичке науке, смјер – Међународни односи и представник Клуба студената ФПН у Научно-наставном вијећу ФПН УНИБЛ

Извор: Слијепчевић, Д. Презентација нових студијских програма Факултета политичких наука УНИБЛ, 02.2020.

Њихове препоруке евидентан су показатељ задовољства Факултетом, академским особљем, Студијским програмом и цјелокупним наставним процесом, па тако и показатељ њиховог квалитета живота, на који је образовање баш на овом Студијском програму и Факултету имало несумњиво добар утицај.

У академској 2021/22. години, *Студијски програм примијењене социологије* Факултета политичких наука Универзитета у Бањој Луци организовао је анкетно испитивање дипломираних студената првог циклуса студија на Студијском програму социологије у циљу утврђивања личног задовољства завршеним студијама првог циклуса односно утицајем стечених знања и вјештина са студија на снажање у свакодневном животу и раду. Лично задовољство завршеним студијама се третира као димензија квалитета живљења и студирања студената, у оквиру субјективног приступа мјерења квалитета живота који подразумева личну процјену окружења и личног живота односно евалуацију степена задовољства тим сферама.

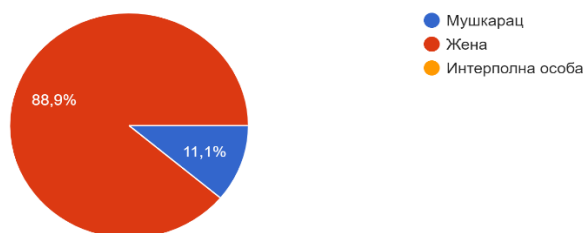
Резултати анкете се користе у сврху самоевалуације Студијског програма. Суденти/-ткиње анкету испуњавају избором понуђених одговора односно ставова на Ликертовој скали интензитета. Факултет политичких наука и Студијски програм гарантују анонимност, јер у сврху анкетирања неће бити прикупљани лични подаци испитаника.

Према подацима Студентске службе за први циклус студија, на *Студијском програму Социологије – општи смјер*, у периоду од 2018. до 2021. године, *дипломирало је 59 лица*, док је на *наставничком смјеру* овог програма, у посматраном периоду, *дипломирало 17 лица*.

На е-адресе свих дипломираних студената оба смјера је, од стране Душанке Слијепчевић, МА – виши асистент и Вукосаве Мањак, студент 4. године СП Социологије, које су у својству чланица Комисије за самоевалуацију Студијског програма, дистрибуисан [анкетни упитник за дипломиране студенте првог циклуса Студијског програма социологије](#), како би се утврдило њихово задовољство завршеним студијама првог циклуса односно утицај стечених знања и вјештина са студија на снажање у свакодневном животу и раду.

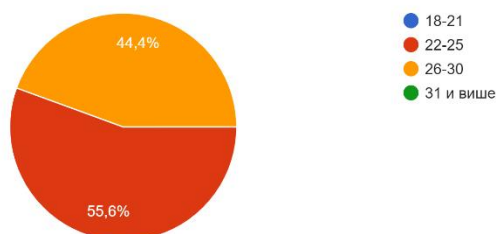
Анкетном испитивању се одазвало 9 лица и то 88,9% жена и 11,1% мушкараца (полна структура).

Пол
9 одговора

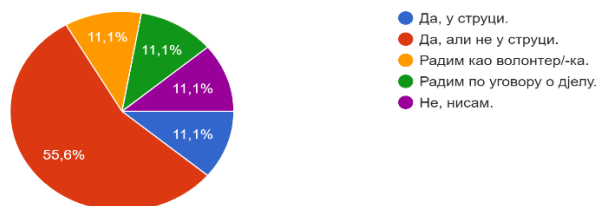
Највише (55,6%) је лица старосне доби од 22 – 25 година, док је њих 44,4% старосне доби од 26 – 30 година.

Старосна доб
9 одговора

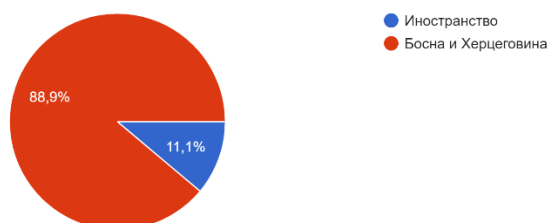
На питање да ли су запослени, њих 55,6% је одговорило да јесу, али не у струци, док се њих 11,1% изјаснило да су запослени у струци, док њих 11,1% није запослено. Такође, 11,1% раде волонтерски, а исти проценат их ради по уговору о дјелу (11,1%).

Да ли сте запослени?
9 одговора

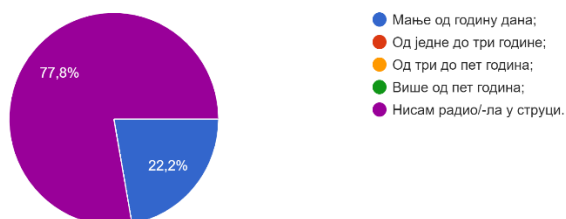
Кад је ријеч о мјесту рада, њих 88,9% ради у Босни и Херцеговини, док 11,1% ради у иностранству.

Мјесто рада?
9 одговора

Колико година су радили или раде у струци? Њих 77,8% истиче да нису радили у струци, док их је 22,2% радило у струци мање од годину дана.

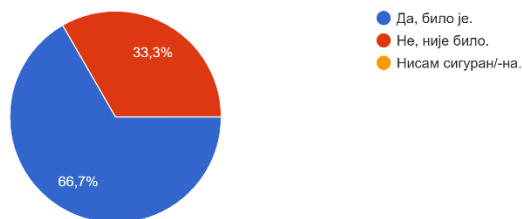
Колико година сте радили или радите у струци?
9 одговора

Кад је ријеч о томе да ли је образовање на првом циклусу студија било солидна основа за наставак формалног образовања, њих 66,7% су мишљења да јесте, док 33,3% сматра да није било.

Да ли је образовање на првом циклусу студија било солидна основа за наставак формалног образовања?

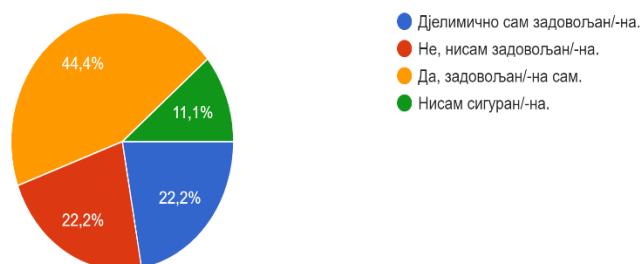
9 одговора

Кад је ријеч о томе да ли су задовољни знањима и вјештинама стеченим студирањем на првом циклусу Студијског програма социологије, њих 44,4% их је задовољно, док 22,2% није задовољно, а такође 22,2% их је дјелимично задовољно. 11,1% лица није сигурно да ли је задовољно или не стеченим знањима и вјештинама са овог Студијског програма.

Да ли сте задовољни знањима и вјештинама стеченим студирањем на првом циклусу Студијског програма социологије?

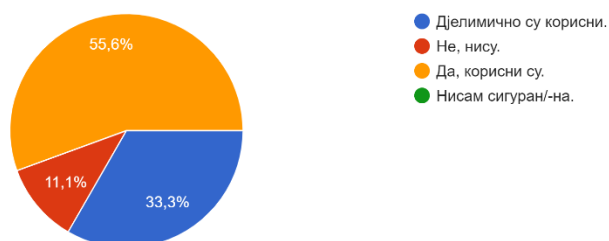
9 одговора

Кад је ријеч о томе да ли су знања и вјештине, стечени током првог циклуса СП Социологије, корисни за сналажење у свакодневном животу и раду, њих 55,6% сматра да су корисни, а 33,3% их сматра да су дјелимично корисни, док 11,1% њих сматра да нису корисни.

Да ли су знања и вјештине, стечени током првог циклуса СП Социологије, корисни за сналажење у свакодневном животу и раду?

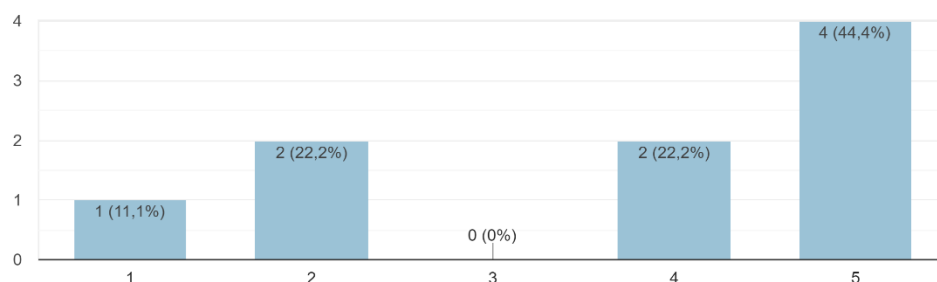
9 одговора

Кад је ријеч о *ставовима о Факултету политичких наука, Судијском програму, настави и академском особљу*, студентима је било понуђено неколико тврдњи, у вези с којима су се изјашњавали према избору вриједности са Ликертове скале интензитета (1 – уопште се не слажем, 2 – не слажем се, 3 – нити се слажем, нити се не слажем, 4 – слажем се, 5 – у потпуности се слажем).

План и програм првог циклуса СП Социологије омогућио је раст, развој и прогрес мојих комуникационо-рационалних капацитета?

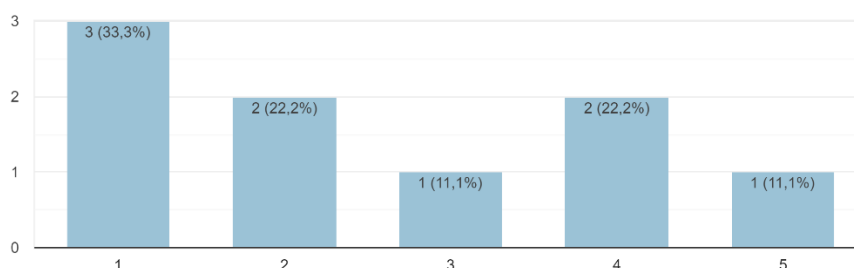
9 одговора

66,6% лица је сагласно (дјелимично и у потпуности) са тврдњом *да је план и програм првог циклуса СП Социологије омогућио раст, развој и прогрес њихових комуникационо-рационалних капацитета*. 33,3% их је сагласно (дјелимично и у потпуности) са тврдњом.

Због плана и програма наставе, типичних облика наставе, који су превише формални, за мене није било прилике за исказивање мишљењ...ативности на првом циклусу СП Социологије.

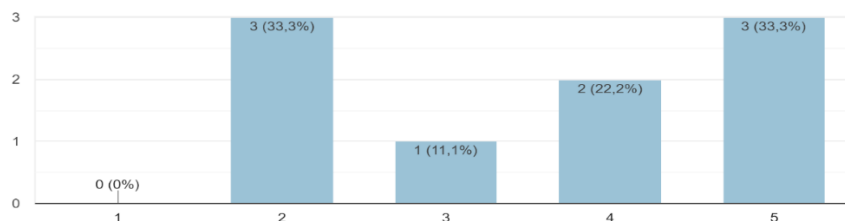
9 одговора

55,5% лица није сагласно (дјелимично и у потпуности) с тврдњом *да због плана и програма наставе, типичних облика наставе, који су превише формални, за њих није било прилике за исказивање мишљења, разиграности и креативности на првом циклусу СП Социологије*. С друге стране, њих 33,3% их је сагласно (дјелимично и у потпуности) с тврдњом, док је 11,1% лица несигурно по питању исте.

План и програм првог циклуса СП Социологије омогућио је раст, развој и прогрес мојих инструментално-рационалних капацитета?

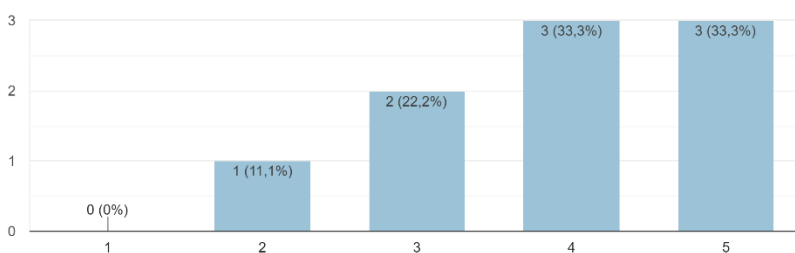
9 одговора

55,5% лица је сагласно (дјелимично и у потпуности) с тврдњом *да је план и програм првог циклуса СП Социологије омогућио раст, развој и прогрес њихових инструментално-рационалних капацитета*. 33,3% није сагласно са тврдњом, док је 11,1% лица несигурно по питању исте.

Наставно и сарадничко особље првог циклуса СП Социологије подстакло је моју унутрашњу мотивисаност за учење због: знања ради знања, самоактуелизације и самопоштовања.

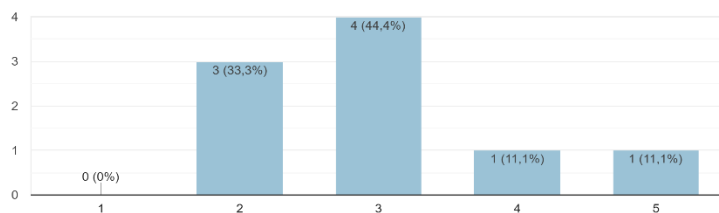
9 одговора

66,6% лица је сагласно (дјелимично и у потпуности) с тврдњом *да је наставно и сарадничко особље првог циклуса СП Социологије подстакло њихову унутрашњу мотивисаност за учење због: знања ради знања, самоактуелизације и самопоштовања*. 11,1% лица ни сагласно по питању тврдње, док 22,2% нису сигурни.

Наставничко и сарадничко особље првог циклуса СП Социологије подстакло је моју екстерну мотивисаност за стицање награда.

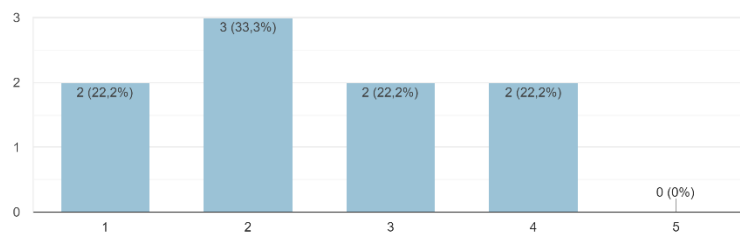
9 одговора

22,2% лица је сагласно (дјелимично и у потпуности) с тврдњом данаставничко и сарадничко особље првог циклуса СП Социологије подстакло њихову екстерну мотивисаност за стицање награда. С друге стране, је 33,3% није сагласно с тврдњом, а 44,4% лица није сигурно по том питању.

Наставничко и сарадничко особље првог циклуса СП Социологије није посвећивало довољно пажње расположењу студената/-ткиња,...аставе (предавања и вјежби) олако схватало.

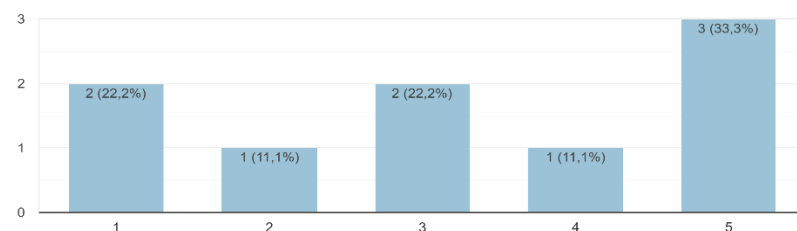
9 одговора

55,5% лица није сагласно (дјелимично и у потпуности) по питању тврдње да *наставничко и сарадничко особље првог циклуса СП Социологије није посвећивало довољно пажње расположењу студената/-ткиња, јер је реализацију наставе (предавања и вјежби) олако схватало*. 22,2% лица је сагласно с тврдњом, док 22,2% њих није сигурно по питању тврдње.

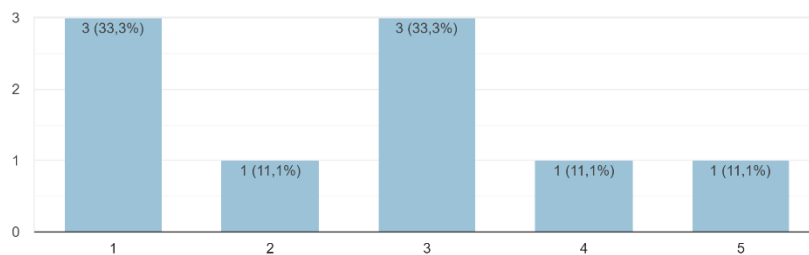
Факултет политичких наука и први циклус СП Социологије су ми омогућили укључивање у процес образовања и друге процесе у друштву.

9 одговора

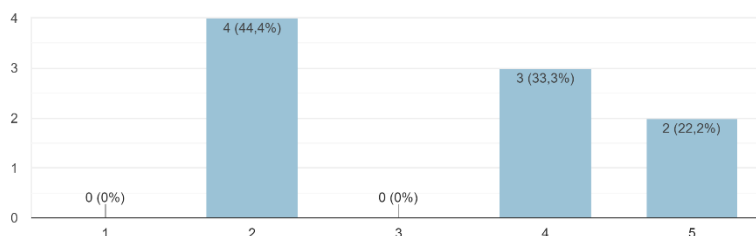
44,4% лица је сагласно (дјелимично и у потпуности) с тврдњом *да су их ФПН И СП Социологија омогућили укључивање у процес образовања и друге процесе у друштву*. С друге стране, 33,3% није сагласно (дјелимично и у потпуности) с тврдњом, док 22,2% није сигурно.

Факултет политичких наука и први циклус СП Социологије ми нису омогућили слободу (критичког) мишљења и дјелања.
9 одговора

44,4% није сагласно (дјелимично и у потпуности) с тврдњом *да му ФПН и први циклус СП Социологије нису омогућили слободу (критичког) мишљења и дјелања*, док је 22,2% сагласно (дјелимично и у потпуности) с тим. 33,3% лица није сигурно по том питању.

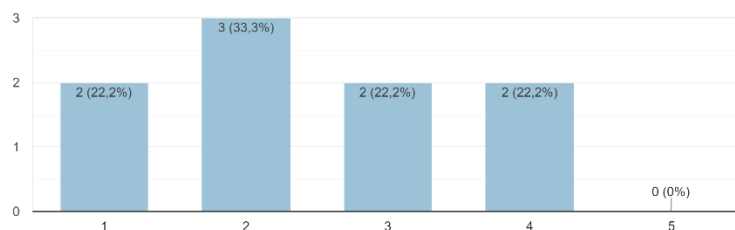
Настава на првом циклусу СП Социологије је била подржана адекватном и савременом информационо-комуникационом односно технич...уктуром, што је омогућило олакшано учешће.
9 одговора

55,5% лица је сагласно (дјелимично и у потпуности) *да је настава на првом циклусу СП Социологије била подржана адекватном и савременом информационо-комуникационом односно техничком инфраструктуром, што је омогућило олакшано учешће*. С друге стране, 44,4% лица није сагласно с овом тврдњом.

(Електронска) настава на првом циклусу СП Социологије је била организована кроз учење засновано на принципима игре, као праксе.

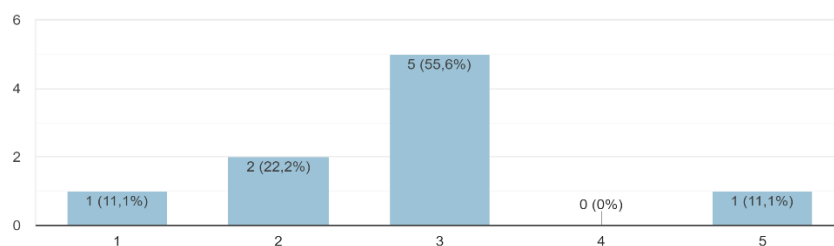
9 одговора

55,5% лица није сагласно (дјелимично и у потпуности) с тврдњом да је (електронска) настава на првом циклусу СП Социологије била организована кроз учење засновано на принципима игре, као праксе. С друге стране, њих 22,2% је сагласно с тим и у потпуности), док 22,2% није сигурно.

Учење кроз игру асоцијација, рјешавања тестова и креативних задатака није оставило на мене добар утисак, нити је имало ефикасне исходе.

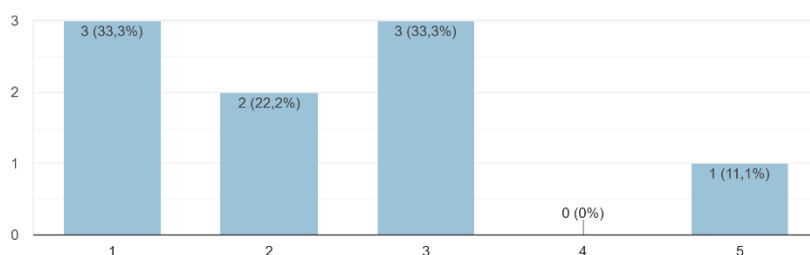
9 одговора

33,3% лица није сагласно (дјелимично и у потпуности) с тврдњом да учење кроз игру асоцијалиација, рјешавања тестова и креативних задатака није оставило на њих добар утисак, нити је имало ефикасне исходе. 11,1% лица је у потпуности сагласно с тврдњом, док 55,6% није сигурно.

Није било омогућено е-учење преко софтверских апликација (Гугл учионица и сл.), јер није било подржано адекватном и савременом инфо...ционом односно техничком инфраструктуром.

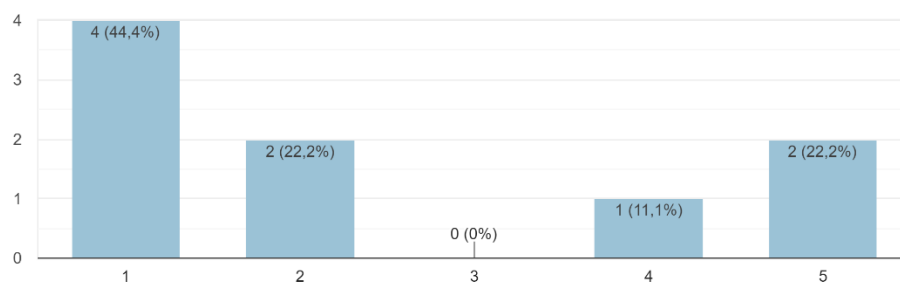
9 одговора

По питању тврдње да није било омогућено е-учење преко софтверских апликација (Гугл учионица и сл.), јер није било подржано адекватном и савременом информационо комуникационом односно техничком инфраструктуром – 11,1% је у потпуности сагласно с тврдњом, док 55,5% лица није сагласно (дјелимично и у потпуности) с тим. 33,3% лица нема став.

Не бих могао/-ла препоручити први циклус СП Социологије, јер стечена знања и изграђене вјештине нису помогли рјешавању мојих проблема из свакодневног живота.

9 одговора

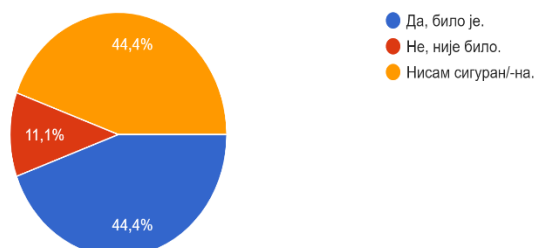

По питању тврдње – Не бих могао/-ла препоручити први циклус СП Социологије, јер стечена знања и изграђене вјештине нису помогли рјешавању мојих проблема из свакодневног живота – 66,6% лица није сагласно (дјелимично и у потпуности), док је 33,3% сагласно (дјелимично и у потпуности).

Што се тиче дијела о похвалама и конструктивним критикама, 44,4% лица сматра да је образовање на првом циклусу СП Социологије било солидна основа за наставак формалног и неформалног образовања (курсеви, радионице, семинари и сл.), док 11,1% сматра да није било солидна основа. С друге стране, 44,4% лица је несигурно по том питању.

Да ли је образовање на првом циклусу СП Социологије било солидна основа за наставак формалног и неформалног образовања (курсеви, радионице, семинари и сл.)?

9 одговора

Што се тиче конструктивних критика на рачун ФПН, 55,6% лица је упућују на рачун ненаведених категорија. 11,1% се односи на библиотеку, 11,1% на ненаставно особље, 11,1% на опремљеност учионица ФПН (опreme за рад) и 11,1% на рачунарски центар.

Конструктивну критику Факултету политичких наука упућујем на рачун:

9 одговора

Похвалу првом циклусу СП Социологија 33,3% лица упућује испитима и начину оцјењивања, затим 22,2% наставном плану и програму (силабусима) и 22,2% односу наставничког и сарадничког кадра према студентима/-ткињама. 11,1% се односи на похвалу настави (предавањима и вјежбама), а 11,1% похвала је на рачун компетенција наставника и сарадника.

Похвалу првом циклусу СП Социологије упућујем на рачун:

9 одговора

Конструктивну критику првом циклусу СП Социологије 44% лица упућује на рачун ненаведених категорија, 22,2% на рачун наставе (предавања и вјежби). 11,1% се односи на рачун компетенција (стручне, образовне и научне дјелатности) наставничког и сарадничког особља, 11,1% на рачун односа наставничког и сарадничког кадра према студентима/-ткињама, а 11,1% на рачун наставног плана и програма (силабуса).

Конструктивну критику првог циклуса СП Социологије упућујем на рачун:

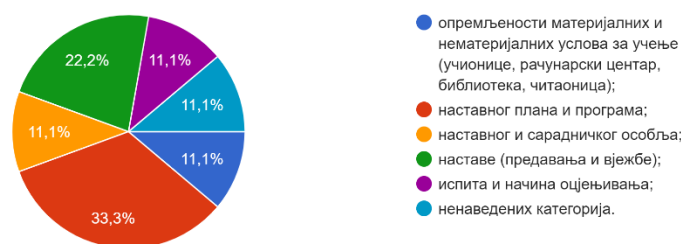
9 одговора

Кад би им се указала могућност, да утичу на побољшање првог циклуса СП Социологија, то би било на плану: за 33,3 % лица – наставног плана и програма, 22,2% на плану наставе (предавања и вјежби), 11,1% на плану опремљености материјалних и нематеријалних услова за учење (учионица, рачунарски центар, библиотека, читаоница), 11,1% на плану наставног и сарадничког особља, 11,1% на рачун испита и начина оцјењивања, 11,1% за ненаведених категорија.

Кад би ми се указала могућност, утицао/-ла бих на побољшање првог циклуса СП Социологије на плану:

9 одговора

Шта о новом Студијском програму примијењене социологије мисле актуелни и активни студенти 1. и 2. године овог новог програма, могуће је сазнати увидом у резултате анкетног испитивања студената првог циклуса Студијског програма примијењене социологије.

Студијски програм примијењене социологије Факултета политичких наука Универзитета у Бањој Луци организовао је анкетно испитивање студената првог циклуса студија на Студијском програму примијењене социологије у циљу утврђивања личног задовољства студијама односно утицајем стечених знања и вјештина са студија на снажање у свакодневном животу и раду. Лично задовољство студијама ће се третирати као димензија квалитета живљења и студирања студената/-ткиња, у оквиру

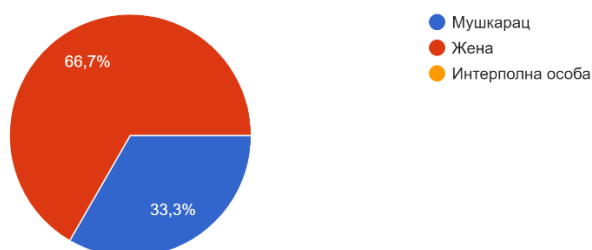
субјективног приступа мјерења квалитета живота који подразумева личну процјену окружења и личног живота односно евалуацију степена задовољства тим сферама.

Резултати анкете се користе у сврху самоевалуације Студијског програма. Анкета се испуњава избором понуђених одговора односно ставова на Ликертовој скали интензитета. Факултет политичких наука и Студијски програм гарантују анонимност, јер у сврху анкетирања неће бити прикупљани лични подаци испитаника/-ца.

Према подацима из Студентске службе за први циклус студија, прву и други годину новог Студијског програма примијењене социологије похађа *31 лице*. На е-адресе свих студената прве и друге године послат [је анкетни упитник за актуелне студенте првог циклуса Студијског програма примијењене социологије](#) од стране Душанке Слијепчевић, МА – виши асистент и Вукосаве Мањак, студент 4. године СП Социологије, које су у својству чланица Комисије за самоевалуацију Студијског програма, како би се утврдило њихово задовољство новим студијама првог циклуса односно утицај стечених знања и вјештина са студија на сналажење у свакодневном животу и раду.

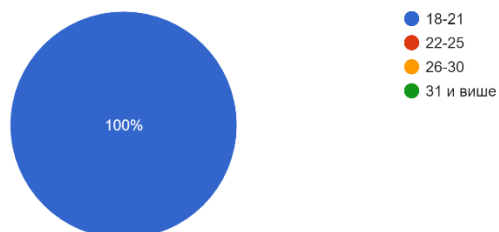
Анкетном испитивању се одазвало 6 лица и то 66,7% жена и 33,3% мушкараца (полна структура).

Пол
6 одговора

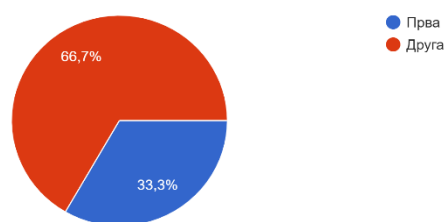
По питању старосне доби 100% испитаника-ца је узраста од 18 – 21. године.

Старосна доб
6 одговора

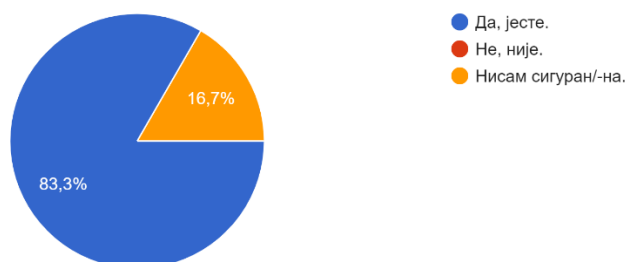
Са прве године студија је 66,7% лица, а са друге 33,3%.

Година студија?
6 одговора

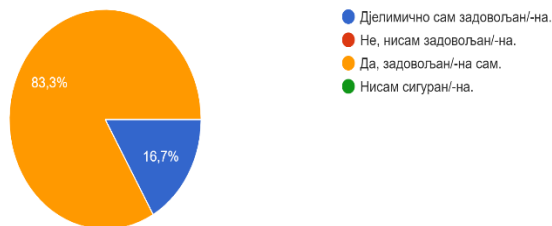
По питању тога да ли је образовање на првом циклусу новог СП Студијског програма примијењене социологије солидна основа за наставак формалног образовања, 83,3% лица сматра да јесте, а 16,7% њих није сигурно у то.

Да ли је образовање на првом циклусу новог Студијског програма примијењене социологије солидна основа за наставак формалног образовања?
6 одговора

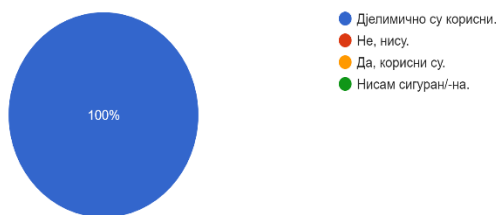
По питању тога да ли су задовољни знањима и вјештинама до сад стеченим на новом Студијском програму примијењене социологије, 83,3% лица се изјашњава да је задовољно, док 16,7% њих да је дјелимично задовољно.

Да ли сте задовољни знањима и вјештинама до сад стеченим на новом Студијском програму примијењене социологије?
6 одговора

Да ли су им знања и вјештине већ корисни за сналажење у свакодневном животу и раду, 100% лица се изјаснило да су дјелимично корисни.

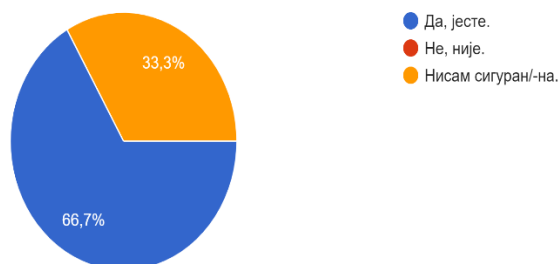
Да ли су знања и вјештине већ корисни за сналажење у свакодневном животу и раду?
6 одговора

Да ли је образовање на првом циклусу новог СП Примијењене социологије солидна основа за наставак формалног и неформалног образовања (курсеви, радионице, семинари и сл.), 66,7% лица се изјаснило да јесте, док 33,3% није сигурно у то.

Да ли је образовање на првом циклусу новог СП Примијењене социологије солидна основа за наставак формалног и неформалног образовања (курсеви, радионице, семинари и сл.)?

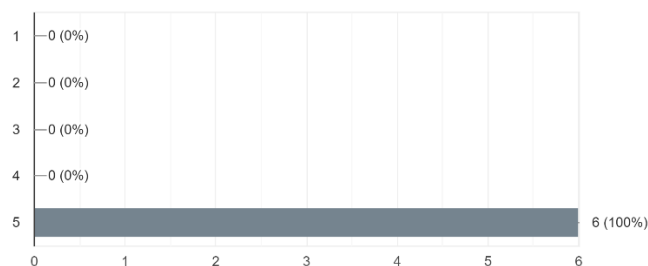
6 одговора

Кад је ријеч о процјени задовољства опремљеношћу зграде Факултета (од 1 до 5, као у школи), сви су своје задовољство изразили оцјеном 5.

Процијените своје задовољство опремљеношћу зграде Факултета (од 1 до 5, као у школи).

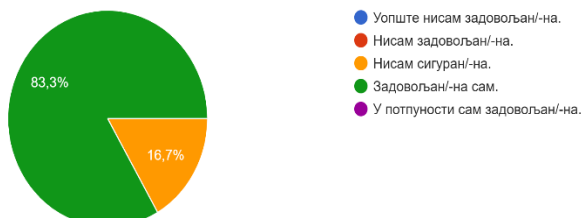
6 одговора

Кад је ријеч о томе *колико су задовољни комуникацијом на Интернет страници, Гугл групама и друштвеним мрежама Факултета (Фејсбук, Инстаграм, Твитер)*, 83,3% их се изјаснило да су задовољни, док их је 16,7% несигурно по том питању.

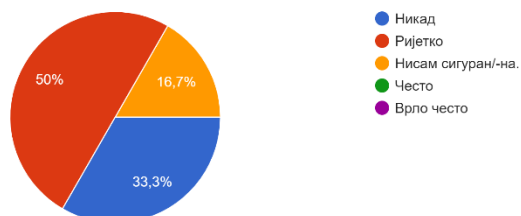
Колико сте задовољни комуникацијом на Интернет страници, Гугл групама и друштвеним мрежама Факултета (Фејсбук, Инстаграм, Твитер)?

6 одговора

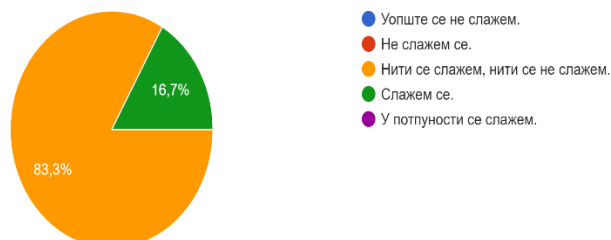
На питање колико често користе библиотеку, њих 50% се изјаснило да ријетко користи, 33,3% се изјаснило да никад не користи, а 16,7% да није сигурно по том питању.

Колико често користите ФПН библиотеку?
6 одговора

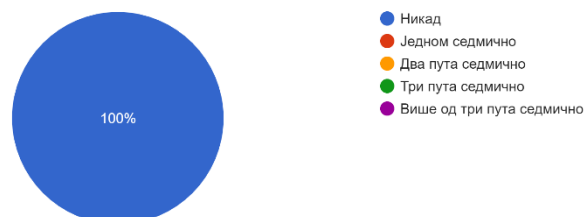
Да је ФПН библиотека снабђевена потребном литературом, слаже се 16,7% лица, док је 83,3% несигурно по питању тога.

ФПН библиотека је снабђевена потребном литературом.
6 одговора

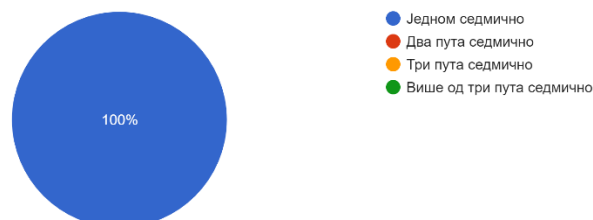
По питању тога колико често користе ФПН читаоницу, 100% лица се изјаснило да то никад не чини.

Колико често користите ФПН читаоницу?
6 одговора

Колико често користе ФПН рачунарску салу, 100% лица се изјаснило да је то случај једном седмично.

Колико често користите ФПН рачунарску салу?
6 одговора

Да ли су задовољни доступношћу Интернета на Факултету, 33,3% лица тврди да је задовољно, док 16,7% лица није задовољно. 50% лица користи лични мобилни Интернет.

Да ли сте задовољни доступношћу Интернета на Факултету?
6 одговора

По питању конструктивне критике на рачун ФПН, 66,7% лица се изјаснило да је на рачун ненаведених категорија, 16,7% да је на рачун комуникације на Интернет страници, Гугл групи и друштвеним мрежама Факултета (Твитер, Инстаграм, Фејс), а 16,7% да је на рачун библиотеке.

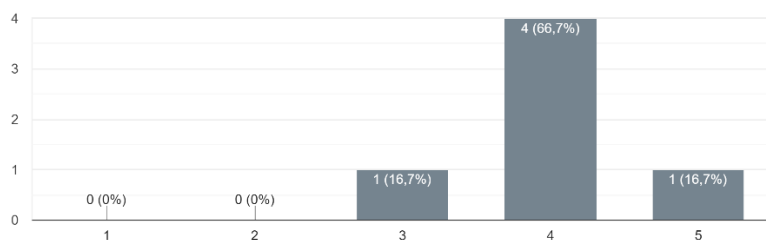
Конструктивну критику Факултету политичких наука упућујем на рачун:
6 одговора

Кад је ријеч о ставовима о студијском програму, настави и академском особљу у настави, студенти/-ткиње су се изјашњавали по питању вриједности Ликертове скале интензитета (од 1 – уопште се не слажем, 2 – не слажем се, 3 – нити се слажем, нити се не слажем, 4 – слажем се, 5 – у потпуности се слажем односно 1- никад, 2 – ријетко, 3 – нисма сигуран/-на, 4 – често, 5 – врло често).

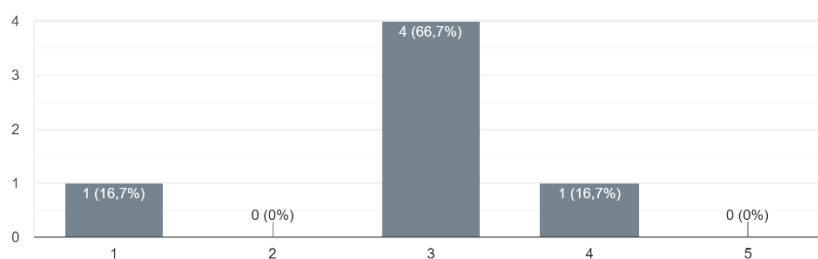
По питању тврдње *да градиво једног предмета помаже при разумијевању других предмета*, 83,4% лица је сагласно (дјелимично и у потпуности) с тим, док 16,7% лица није сигурно.

Градиво једног предмета ми помаже при разумијевању других предмета.
6 одговора

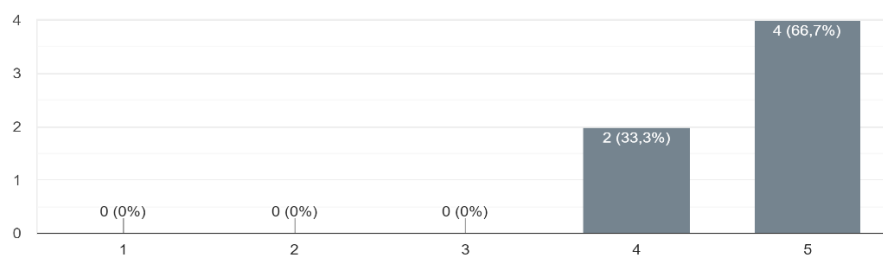
По питању тврдње: Постоји усклађеност садржаја предмета са захтјевима тржишта рада, 16,7% лица је сагласно, док исти проценат лица (16,7%), с друге стране, није уопште сагласно. 66,7% лица није сигурно.

Постоји усклађеност садржаја предмета са захтјевима тржишта рада.
6 одговора

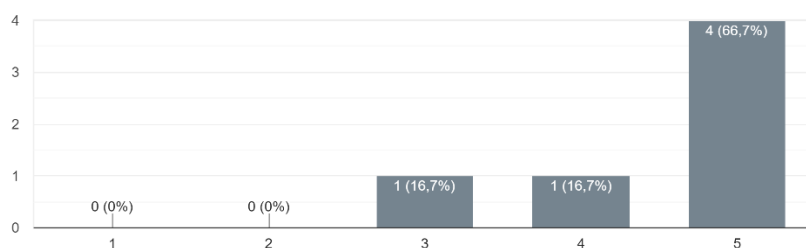
Надаље, по питању тога *да је наставничко и сарадничко особље доступно за консултације и отворено за дијалог и сарадњу*, 100% лица је сагласно с тврдњом (дјелимично и у потпуности).

Наставничко и сарадничко особље је доступно за консултације и отворено за дијалог и сарадњу.
6 одговора

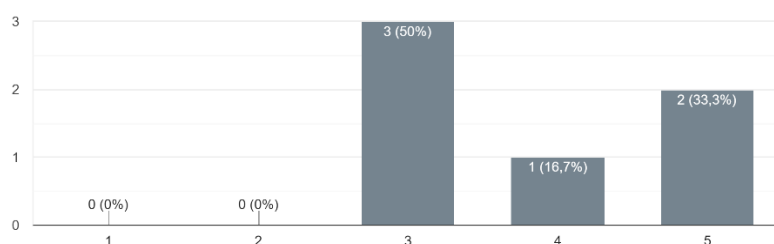
По питању компетенција академског особља, да је наставничко и сарадничко особље компетентно за подучавање 83,4% лица је сагласно (дјелимично и у потпуности), док је 16,7% несигурно.

Наставничко и сарадничко особље је компетентно за подучавање.
6 одговора

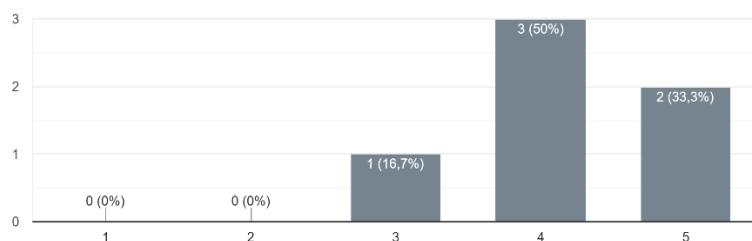
Да обавезно присуство на предавањима и вјежбама олакшава учење сагласно је (дјелимично и у потпуности) 50% лица, док је, такође, 50% несигурних по том питању.

Обавезно присуство на предавањима и вјежбама олакшава учење.
6 одговора

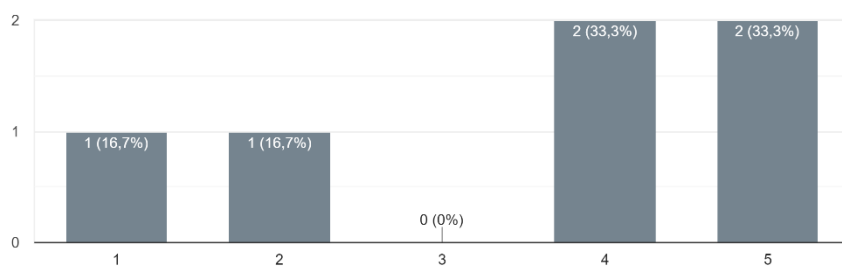
По питању тврдње да је распоред наставе и испита на вријеме доступан, па омогућује планирање учења сагласно је (дјелимично и у потпуности) 83,3% лица, док је 16,7% несигурно по том питању.

Распоред наставе и испита је на вријеме доступан, па омогућује планирање учења.
6 одговора

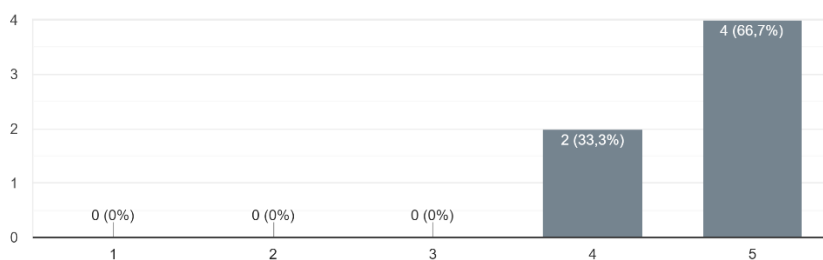
С тврђом да *сакупљање бодова путем предиспитних активности помаже у спремању завршног испита*, сагласно је (дјелимично и у потпуности) 66,6% лица, док 33,4% није сагласно (дјелимично и у потпуности).

Сакупљање бодова путем предиспитних активности помаже у спремању завршног испита.
6 одговора

Да су материјали за учење доступни, сагласно је (дјелимично и у потпуности) 100% испитаних лица.

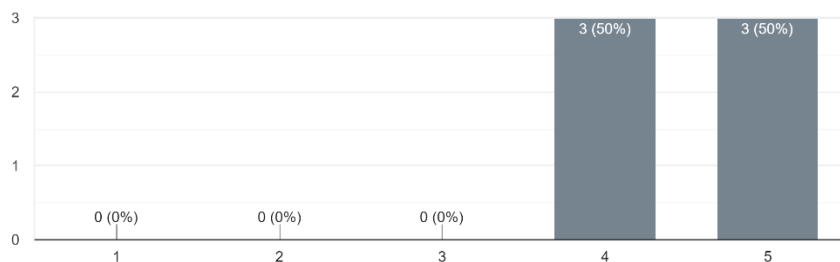
Материјали за учење су доступни.
6 одговора

Да се предиспитне обавезе уважавају на испиту, сагласно је (дјелимично и у потпуности) 100% испитаних лица.

Предиспитне обавезе се уважавају на испиту.

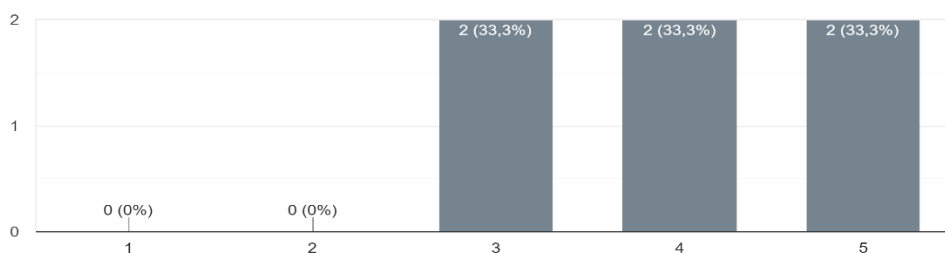
6 одговора

Да могу упутити жалбу и приговор, уколико нису задовољни оцјењивањем, сагласно је (дјелимично и у потпуности) 66,6% лица, док је 33,3% њих несигурно по том питању.

Уколико нисам задовољан/-на оцјењивањем, могу упутити жалбу и приговор.

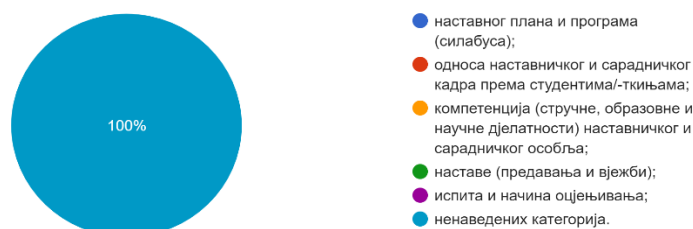
6 одговора

Што се тиче *похвала и критика Студијском програму примијењене социологије*, конструктивна критика првом циклусу СП Примијењене социологије упућује се на рачун наставног плана и програма (силабуса) (100%).

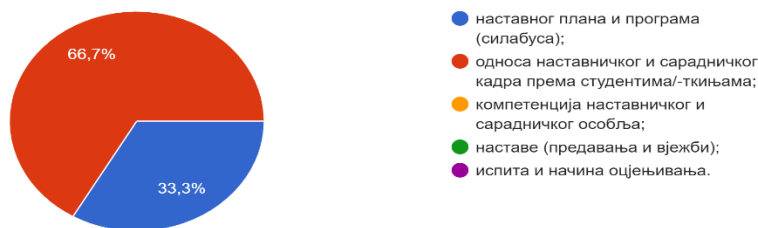
Конструктивну критику првом циклусу СП Примијењене социологије упућујем на рачун:

6 одговора

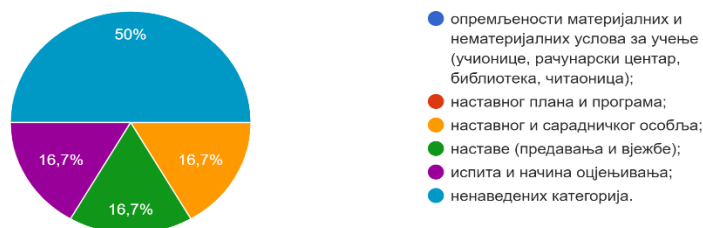
Похвалу првом циклусу СП Примијењене социологије највише лица (66,7%) упућује на рачун односа наставничког и сарадничког кадра према студентима/-ткињама, а потом и на рачун наставног плана и програма, од стране 33,3% лица.

Похвалу првом циклусу СП Примијењене социологије упућујем на рачун:
6 одговора

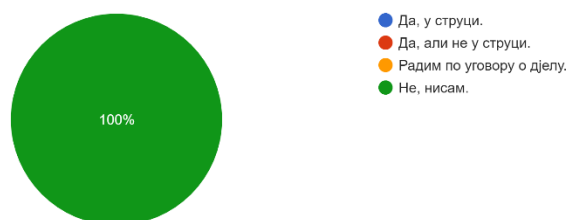
Кад би им се указала могућност, утицали би на побољшање првог циклуса СП Примијењене социологије по питању *ненаведених категорија*, у 50% случајева. 16,7% би утицало на побољшање по питању испита и начина оцјењивања, 16,7% по питању наставе (предавања и вјежбе), 16,7% на плану наставног и сарадничког особља.

Кад би ми се указала могућност, утицао/-ла бих на побољшање првог циклуса СП Примијењене социологије на плану:
6 одговора

У том контексту би ваљало поставити и питање о евентуалној запослености, о чему су се у 100% случајева изјаснили да нису, што отвара прилику за неке будуће евентуалне ангажмане, што опет имплицира важност радног искуства, нарочито у струци.

Да ли сте запослени?
6 одговора

Отуда и питање *колико година су радили или раде у струци*, уз претпоставку да, можда, међу студентима новог програма има и дипломирали по старом програму. 100% лица није радило нити ради у струци.

Колико година сте радили или радите у струци?
6 одговора

Кад је ријеч о студентима 3. и 4. године, према подацима Студентске службе за први циклус студија, на списку актуелних и активних студената/-ткиња 3., 4. и апсолвентске године Студијског програма социологија налази се 5 лица са наставничког смјера и 30 лица са општег смјера. На е-адресе им је послат [анкетни упитник за актуелне студенте првог циклуса Студијског програма социологије \(3. и 4. година студија\)](#), од стране Душанке Слијепчевић, МА – виши асистент и Вукосаве Мањак, студент 4. године СП Социологије, које су у својству чланица Комисије за самоевалуацију Студијског програма, како би се утврдило њихово задовољство студијама првог циклуса односно утицај стечених знања и вјештина са студија на снажање у свакодневном животу и раду.

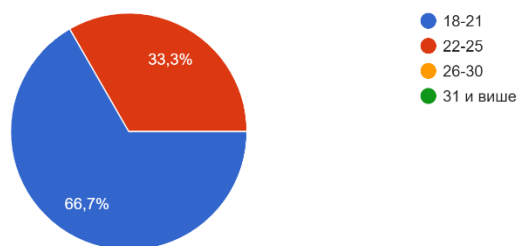
Анкетном испитивању су се одазвала 3 лица и то, у 100% случајева, женског пола.

Пол
3 одговора

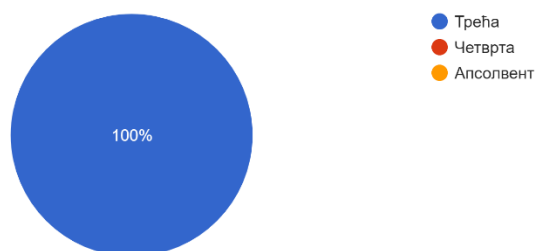
Испитанице су највећим дијелом (66,7%) старосне доби од 18 – 21 године, а затим и узраста од 22 – 25 године, у 33,3% случајева.

Старосна доб
3 одговора

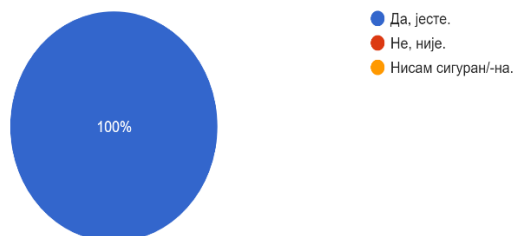
У 100% случајева, испитанице су 3. година студија.

Година студија?
3 одговора

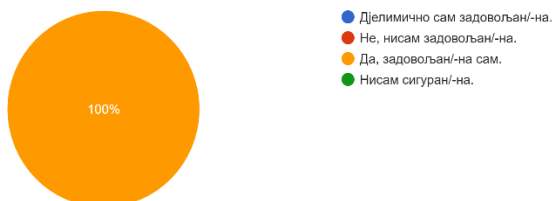
У 100% случајева, испитанице сматрају да је образовање на првом циклусу Студијског програма социологије солидна основа за наставак формалног образовања.

Да ли је образовање на првом циклусу Студијског програма социологије солидна основа за наставак формалног образовања?
3 одговора

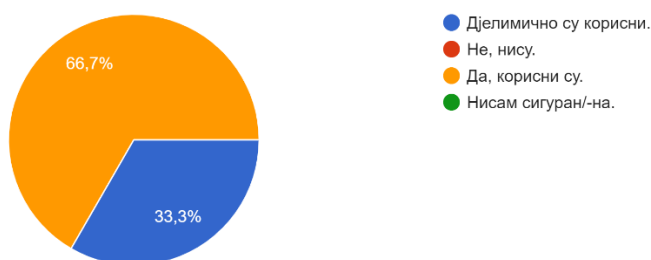
Да ли су задовољне знањима и вјештинама до сад стеченим на првом циклусу Студијског програма социологије, у 100% случајева су се изјасниле да су задовољне.

Да ли сте задовољни знањима и вјештинама до сад стеченим на првом циклусу Студијског програма социологије?
3 одговора

Да ли су им знања и вјештине већ корисни за сналажење у свакодневном животу и раду, 66,7% их је одговорило да су корисни, док је 33,3% одговорило да су дјелимично корисни.

Да ли су знања и вјештине већ корисни за сналажење у свакодневном животу и раду?
3 одговора

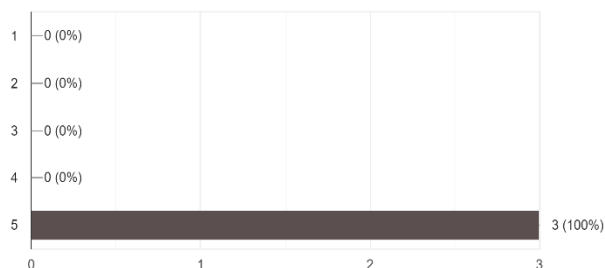
Да ли је образовање на првом циклусу СП Социологије солидна основа за наставак формалног и неформалног образовања (курсеви, радионице, семинари и сл.), у 100% случајева, испитанице су се изјасниле да јесте.

Да ли је образовање на првом циклусу СП Социологије солидна основа за наставак формалног и неформалног образовања (курсеви, радионице, семинари и сл.)?
3 одговора

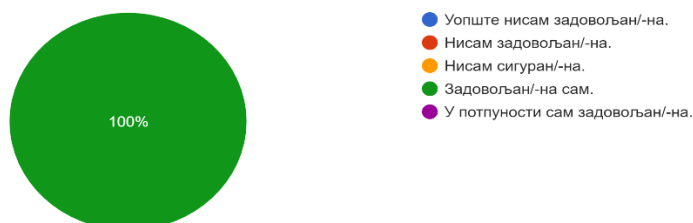
Шо се тиче *процјене личног задовољства опремљеношћу зграде Факултета* (од 1 до 5, као у школи), у 100% случајева, испитанице су се изјасниле да је у питању оцјена 5.

Процијените своје задовољство опремљеношћу зграде Факултета (од 1 до 5, као у школи).
3 одговора

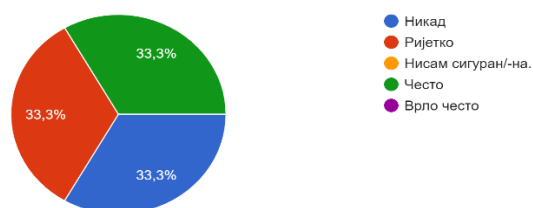
Колико су задовољне комуникацијом на Интернет страници, Гугл групама и друштвеним мрежама (Фејсбук, Инстаграм, Твитер), испитанице су се, у 100% случајева, изјасниле да су задовољне.

Колико сте задовољни комуникацијом на Интернет страници, Гугл групама и друштвеним мрежама Факултета (Фејсбук, Инстаграм, Твитер)?
3 одговора

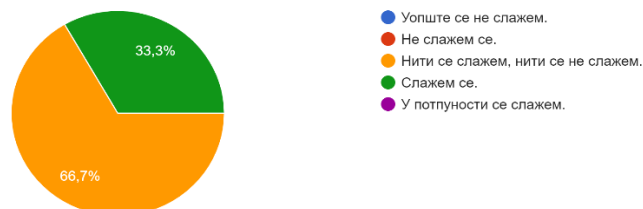
По питању *кориштења ФПН библиотеке*, испитанице су се изјасниле овако: 33,3% библиотеку користи често, 33,3% је посјећује ријетко, а 33,4% - никад.

Колико често користите ФПН библиотеку?
3 одговора

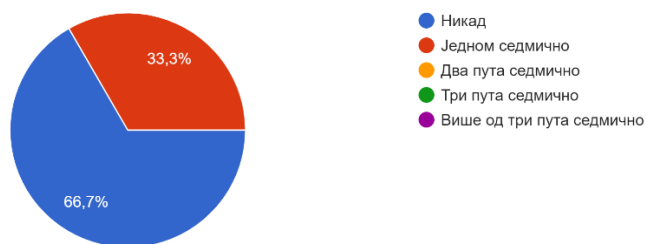
Да је ФПН библиотека снабђена потребном литературом, испитанице се у 33,3% случајева слажу с том констатацијом, док у 66,7% случајева нису сигурне.

ФПН библиотека је снабђена потребном литературом.
3 одговора

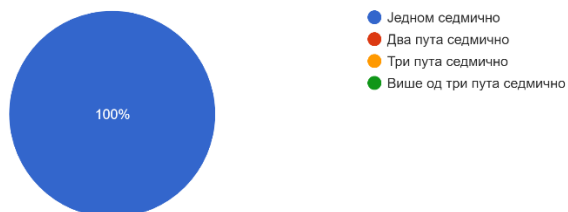
Колико често користе ФПН читаоницу, испитанице су се изјасниле да је то, у 66,7% случајева, никад, а једном седмично у 33,3% случајева.

Колико често користите ФПН читаоницу?
3 одговора

Колико често користе ФПН рачунарску салу, у 100% случајева се ради о посјети једном седмично.

Колико често користите ФПН рачунарску салу?
3 одговора

Да ли су задовољне доступношћу Интернета на Факултету, испитанице су у 66,7% случајева истакле да нису задовољне, док су у 33,3% истакле да нису.

Да ли сте задовољни доступношћу Интернета на Факултету?
3 одговора

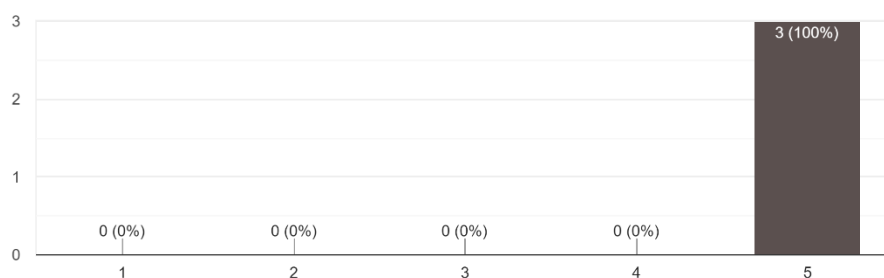
Конструктивну критику Факултету политичких наука упућују на рачун:
ненаведених категорија, а у 33,3% случајева на рачун библиотеке.

Конструктивну критику Факултету политичких наука упућујем на рачун:
3 одговора

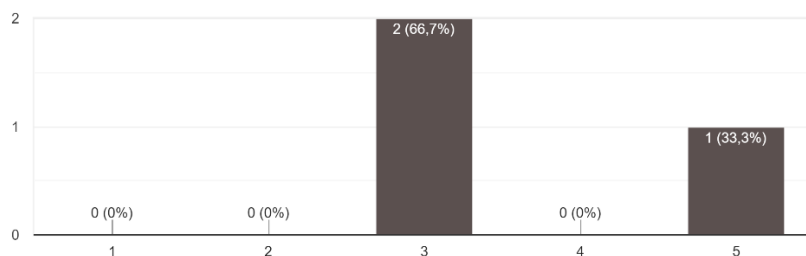
Што се тиче ставова о Студијском програму, настави и академском особљу у настави, испитанице са 3. године су се изјашњавале овако. Истакле су да су, у 100% случајева, апсолутно сагласне са тврдњом да им градиво једног предмета помаже при разумијевању других предмета.

Градиво једног предмета ми помаже при разумијевању других предмета.
3 одговора

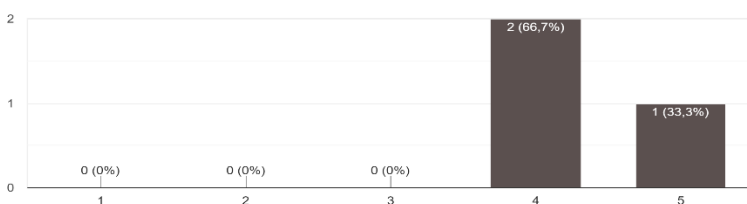
У 33,3% случајева је апсолутна сагласност да постоји усклађеност садржаја предмета са захтјевима тржишта рада, док у 66,7% случајева постоји несигурност по питању тврдње.

Постоји усклађеност садржаја предмета са захтјевима тржишта рада.
3 одговора

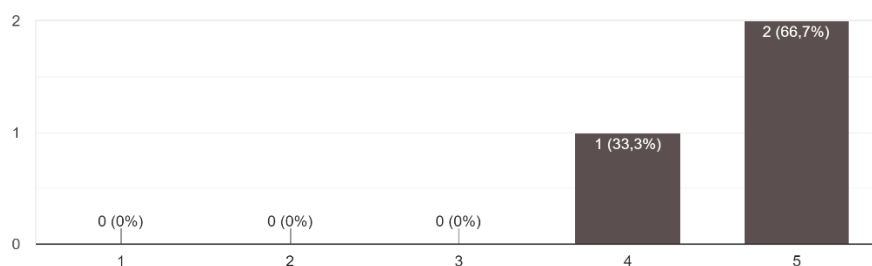
У 100% случајева постоји сагласност (дјелимична и потпуна) да је наставничко и сарадничко особље доступно за консултације и отворено за дијалог и сарадњу.

Наставничко и сарадничко особље је доступно за консултације и отворено за дијалог и сарадњу.
3 одговора

У вези с тврдњом да је наставничко и сарадничко особље компетентно за подучавање, постоји сагласност (дјелимична и потпуна) код испитаница 3. године СП Социологије.

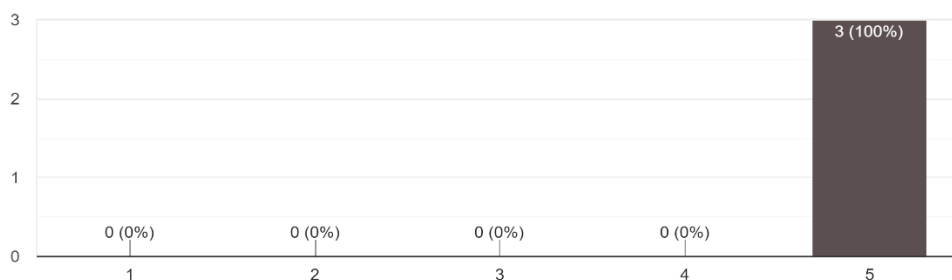
Наставничко и сарадничко особље је компетентно за подучавање.
3 одговора

Да обавезно присуство на предавањима и вјежбама олакшава учење испитанице су у 100% случајева у потпуности сагласне.

Обавезно присуство на предавањима и вјежбама олакшава учење.

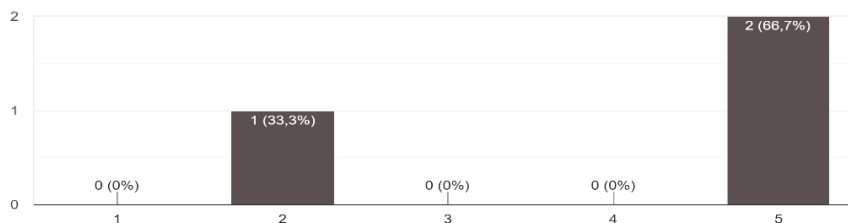
3 одговора

С тврдњом да је распоред наставе и испита на вријеме доступан, па омогућује планирање учења, у 66,7% случајева испитанице су у потпуности сагласне, док у 33,3% случајева постоји неслагање у вези са тврдњом.

Распоред наставе и испита је на вријеме доступан, па омогућује планирање учења.

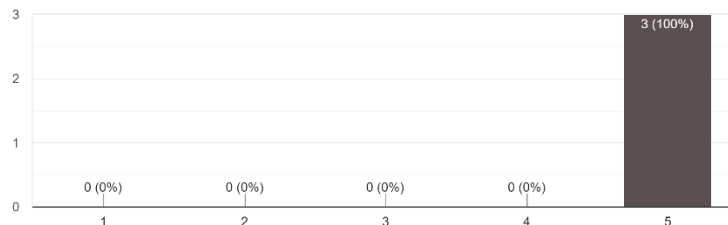
3 одговора

У вези са тврдњом да скупљање предиспитних активности помаже у спремању завршног испита, испитанице су 100% сагласне у потпуности.

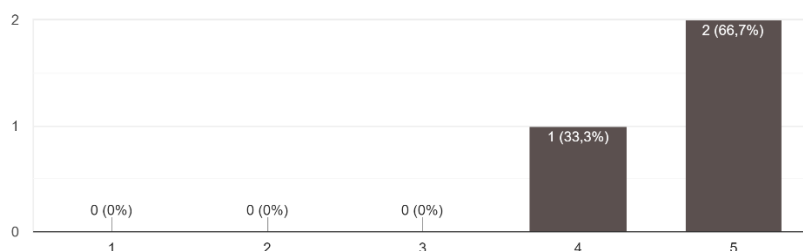
Сакупљање бодова путем предиспитних активности помаже у спремању завршног испита.

3 одговора

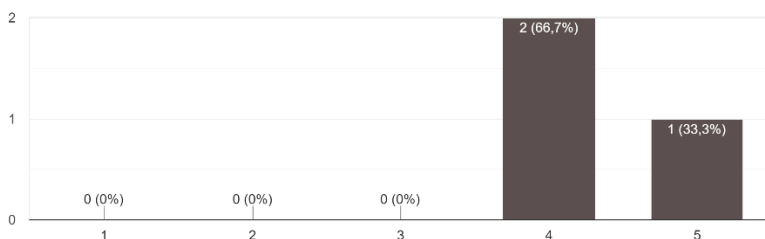
Да су материјали за учење доступни, испитанице су 100% сагласне (дјелимично и у потпуности).

Материјали за учење су доступни.
3 одговора

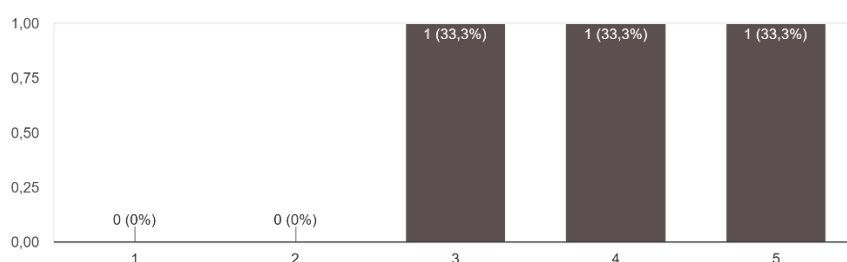
Да се предиспитне обавезе уважавају на испиту, испитанице су 100% сагласне (дјелимично и у потпуности).

Предиспитне обавезе се уважавају на испиту.
3 одговора

Уколико нису задовољне оцјењивањем, испитанице су 66,6% сагласне (дјелимично и у потпуности) да могу упутити жалбу и приговор, док у 33,3% случајева нису сигурне да је то могуће.

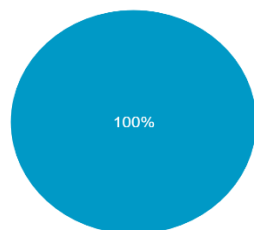
Уколико нисам задовољан/-на оцјењивањем, могу упутити жалбу и приговор.
3 одговора

Што се тиче похвала и конструктивних критика Студијском програму социологије, конструктивна критика се, у 100% случајева, од стране студентица упућује првом циклусу СП Социологије по питању ненаведених категорија.

Конструктивну критику првом циклусу СП Социологије упућујем на рачун:

3 одговора

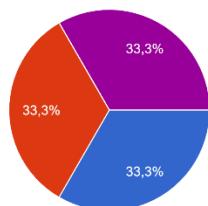

- наставног плана и програма (силабуса);
- односа наставничког и сарадничког кадра према студентима/-ткињама;
- компетенција (стручне, образовне и научне дјелатности) наставничког и сарадничког особља;
- наставе (предавања и вјежби);
- испита и начина оцјењивања;
- ненаведених категорија.

Похвалу првом циклусу СП Социологије упућују на рачун испита и начина оцјењивања, у 33,3% случајева, затим на рачун наставног плана и програма (силабуса), у 33,3% случајева и наставничког и сарадничког кадра према студентима/-ткињама, такође, у 33,3% случајева.

Похвалу првом циклусу СП Социологије упућујем на рачун:

3 одговора

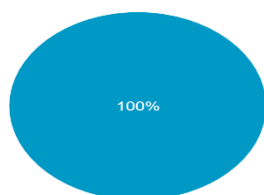

- наставног плана и програма (силабуса);
- односа наставничког и сарадничког кадра према студентима/-ткињама;
- компетенција наставничког и сарадничког особља;
- наставе (предавања и вјежби);
- испита и начина оцјењивања.

Кад би им се указала могућност, утицале би на побољшање првог циклуса СП Социологије на плану ненаведених категорија, у 100% случајева.

Кад би ми се указала могућност, утицао/-ла бих на побољшање првог циклуса СП Социологије на плану:

3 одговора

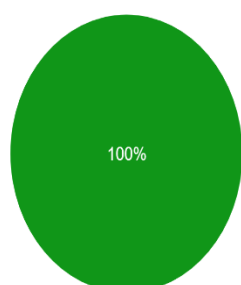

- опремљености материјалних и нематеријалних услова за учење (учионице, рачунарски центар, библиотека, читаоница);
- наставног плана и програма;
- наставног и сарадничког особља;
- наставе (предавања и вјежбе);
- испита и начина оцјењивања;
- ненаведених категорија.

Испитанице се изјашњавају као незапослене (100%) и без радног искуства (100%) у струци.

Да ли сте запослени?

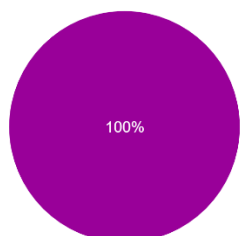
3 одговора

- Да, у струци.
- Да, али не у струци.
- Радим по уговору о дјелу.
- Не, нисам.

Колико година сте радили или радите у струци?

3 одговора

- Мање од годину дана;
- Од једне до три године;
- Од три до пет година;
- Више од пет година;
- Нисам радио/-ла у струци.

Студенти Студијског програма примијењене социологије директно учествују у креирању студијских програма, процеса учења и подучавања, како кроз управљачка тијела, тако и кроз евалуацију наставних планова и програма, чиме је обезбјеђено поштовање стандарда Квалификацијског оквира Европског простора високог образовања - **ESG 1.3** (*Учење, подучавање и провјера знања усмјерено на студента*).

Према Елаборату о студијском програму (јавно доступном на: <https://fpm.unibl.org/sr/studije/prvi-ciklus-novi-studijski-programi/primijenjena-sociologija>), студије се организују као редовне у сједишту. Студиј примијењене социологије траје четири године, а сваку годину чине по два семестра (зимски и љетни). Планира се и вреднује кориштење различитих метода реализације наставе и других облика учења. Облици рада који су заступљени су: редовна настава, вјежбе, индивидуалне консултације, студентска пракса, студијске посјете. Студенти су обавезни да активно учествују на предавањима и семинарским вјежбама, прикупљајући одређен број бодова који је предвиђен за те активности. Ову обавезу доказују **евиденције о присуству студената настави**, коју су наставници и сарадници дужни да воде на мјесечном

нивоу и достављају Студентској служби Факултета, али и обавеза прикупљања потписа у индексу која проистиче из *Одлуке о праћењу и вредовању рада студената у академској 2017/2018. години* ("Сви студенти могу изаћи на завршне испите који су званично објављени у академској години, ако су положили све испите из претходне године и ако имају потпис у индексу о редовно одслушаној настави од предметног наставника. Предметни наставник дозволиће приступ испиту студентима који имају потпис у индексу о редовној одслушаној настави, овјереном семестру, и који су у датим терминима регуларно пријавили испит", члан 4.). Посебно се воде ***извјештаји о реализацији наставе/вјежби***, које су наставници и сарадници дужни водити на мјесечном нивоу и доставити декану Факултета. Конкретан програм тема за семинарске вјежбе саставља предметни наставник са својим сарадницима. Унутар активности студената се подразумева да учествују у процесу учења и испуњавању предиспитних обавеза кроз различите облике рада на вјежбама: присуство предавањима и семинарским вјежбама, активно учешће у настави (креативни есеји, реферати, дискусије, дебате, семинарски радови), колоквијуми, истраживачки пројекти, урађени тестови, објављени радови.

Настава се изводи на начин да се прилагођава потребама и жељама студената по питању додатних консултација и интерактивности. На web страници Факултета је студентима 7 дана прије почетка семестра доступан распоред предавања, а током цијеле године су доступни термини консултација. Осим редовних консултација, студентима су наставници и сарадници доступни за консултације путем e-maila, у свако вријеме дана. Студенти се охрабрују током цијелог семестра да комуницирају са наставницима о недоумицама, питањима која их занимају, додатној литератури и другим врстама савјетовања студената у складу са њиховим потребама. Овакав начин доступности препознат је и нарочито вреднован код студената, чиме се повећава квалитет комуникације између наставника и студената и омогућава већа сензибилност за студентска питања, као повратна информацију о начину рада наставника и евентуалној потреби иновативног приступа или додатног ангажмана у савладавању градива, у току трајања семестра².

На почетку семестра предметни наставник и сарадник упознају студенте са темама и питањима, начином и облицима рада и бројем бодова које доносе конкретне предиспитне и испитне активности кроз ***силабус***. Образац силабуса је јединствено

² Фокус група са студентима, 2020. године.

структуриран на Факултету и чине га сљедећи подаци: назив предмета; семестар извођења предмета; статус предмета (обавезни изборни); фонд часова предавања и вјежби; број ECTS бодова; име одговорног наставника и сарадника; њихов контакт; условљеност похађања и евентуалног полагања предмета; термин за консултације; опис предмета (садржај предмета, повезаност са другим предметима, циљеви и очекивања на предмету); очекивани исходи учења (опис очекиваног нивоа знања код студента, разумијевања и очекиване способности и вјештине по завршетку слушања и полагања предмета); садржај предмета (главне наставне теме и које ће се изводити у току курса); начин извођења наставе (у овом сегменту плана предмета се дефинишу наставне методе које бирају одговорни наставник и сарадник на предмету на основу педагошких, стручних знања и искуства и које обезбјеђују остваривање очекиваних исхода учења); вредновање и оцјењивање рада (силабус сваког предмета садржи детаљан опис начина оцјењивања и вредновања студента, као и структуру оцјене); литература (обавезна и допунска – сваки силабус садржи списак обавезне и додатне литературе на којој се заснива садржај предмета и из које се спроводи провјера знања у предвиђеним терминима). Осим *на почетку семестра* када одговорни наставник пружа увид у садржај предмета, силабуси су доступни студентима и на web страници Факултета, у склопу структуре наставног плана првог циклуса Студијског програма социологије (<https://fpm.unibl.org/sr/studije/prvi-ciklus-novi-studijski-programi/primijenjena-sociologija>).

У складу са чл. 49. ст. 1), 2) и 3) *Закона о високом образовању*, студенти Социологије проводе провјеру знања кроз слиједеће испитне рокове: јануарско-фебруарски, априлски, јунско- јулски и септембарски. Сви рокови имају два термина, осим априлског који има један. Студентима су термини свих испита у текућој академској години доступни на почетку академске године, чиме им је омогућено благовремено планирање процеса учења и полагања испита. Видљивост испита је омогућена путем универзитетског студентског web сервиса *e-студент*.

У складу са Европским системом сакупљања и преноса бодова (ECTS), оптерећење студената током наставног процеса се изражава у **ECTS бодовима**. Студент је дужан да изврши све наставне обавезе, положи све испите и оствари 240 бодова. Рад студената континуирано се прати и перманентно евалуира. Организација наставног процеса, као и евалуација рада и знања студената, изводи се у складу са универзитетским *Правилима студирања на првом и другом студија циклусу*. Ужи оквир вредовања и оцјењивања студената дат је у *Одлуци о начину праћења и*

вредновања рада студената у академској 2017/2018. години. Оцјењивање се врши тако што се додјељују бодови за сваки облик активности, као и путем провјере знања у току семестра (обавезне наставне активности) и на завршном испитус тим да предиспитне обавезе буду обавезно укључене као један од елемената за оцјењивање. Према члану 5. Одлуке, завршни испит је законска обавеза и организује се у правилу усмено. Наставник је прије завршног испита дужан да провјери да ли је студент остварио право на излазак на испит, тј. да ли студент има потпис у индексу одговорног наставника и да ли је регуларно пријавио испит. Студент на завршном испиту може да оствари до 50 поена. Максималан број поена који студент може остварити након завршног испита, укључујући поене из предиспитних обавеза је $20 + 20 + 5 + 5 + 50 = 100$ поена или оцјена десет (10). Студенту се додјељује коначна оцјена као резултат укупног збира остварених поена и износ ЕЦТС бодова за тај предмет ако је та оцјена позитивна. Успјех на испиту се нумерички изражава оцјенама од 5 до 10 (табела бр. 5), на основу чл. 6. *Одлуке о начину праћења и вредновања рада студената у академској 2017/2018. години* и чл. 105. став 2) *Статута Универзитета*. Пролазне оцјене су од 6 до 10.

Број бодова	Оцјена	Опис
91 – 100	10	Одличан – изузетан
81 – 90	9	Одличан
71 – 80	8	Врло добар
61 – 70	7	Добар
51 – 60	6	Довољан
0 – 50	5	Није положено

Табела 11: Однос броја бодова и оцјена

Састав **Наставно-научног вијећа** Факултета политичких наука чине и представници студената, који се бирају на студентским изборима и не могу чинити мање од 20 % укупног броја чланова вијећа (у складу са чл. 71. став 2) *Закона о високом образовању*, чл. 55. став 3) *Статута Универзитета* и одредбама *Правилника о начину избора и броју чланова студентског парламента и избору студената у наставно-научна/умјетничко вијеће факултета/академије умјетности*). Представници студената заступљени су из свих студијских програма Факултета, па тако и са Студијског програма примијењене социологије. Непосредно учешће студената у

евалуацији наставног плана и програма СП примијењене социологије се манифестује и кроз испитивање студентских ставова путем истраживања фокус група.

Од 2008. године, на крају сваког семестра се изводи **евалуација** наставног процеса и рада наставног особља путем анкетања студената. Евалуација се изводи на основу универзитетског *Правилника о анкетању студената о квалитету наставног процеса*. Правилник уређује методе, одговорност и правила анкетања студента, поступак анкетања, садржај анкетног листа и прикупљање анкетног материјала, припрему извјештаја, чување документације и поступање након спроведене анкете. Студентским анкетањем о квалитету наставног процеса стичу се сазнања о мишљењу студената у погледу квалитета студија, што чини основ за преузимање мјера у циљу његовог унапређења. Основни циљ студентског анкетања је побољшање квалитета наставног процеса, педагошког рада наставника и сарадника и рада стручне, односно студентске службе у оквиру организационе јединице. Студијски програм социологије уважава резултате анкетања студената у погледу процедура и начина оцјењивања по предметима су коришћени у развоју истих (прилог: *Извод из Записника са сједнице Вијећа Студијског програма социологије од 18.02.2015.*).

Студенти су упознати са документима који регулишу процес образовања гдје спадају и процедуре жалбе и приговора на поступак оцјењивања. Процедуре жалбе уређене су чл. 51. *Правила студирања на првом и другом студија циклусу* и чл. 107. и чл. 117. *Статута* Универзитета у Бањој Луци, који су јавно доступни на сајту универзитета. Ако студент сматра да је оштећен у поступку спровођења и оцјењивања испита или у осталим облицима провјере знања, односно ако сматра да испит није обављен у складу са Законом, Статутом Универзитета и овим Правилима, може поднијети приговор декану факултета на добијену оцјену у року од два дана од дана јавне објаве оцјене. Студент је обавезан да приговор из претходног става образложи. Декан је обавезан да у року од три дана од дана пријема приговора размотри исти и донесе рјешење по приговору. Уколико оцијени да је приговор студента основан, декан у року од 48 сати доноси рјешење о понављању испита и формирању трочлане испитне комисије, са којим треба упознати предметног наставника и студента. У рјешењу утврђује и термин понављањег испита, с тим да се полагање испита пред испитном комисијом обавља најкасније у року од седам дана од пријема рјешења о понављању испита. Против наведеног рјешења допуштена је жалба Наставно-научном вијећу факултета, чија је одлука коначна. Наставник чијом оцјеном студент није задовољан не

може бити предсједник комисије. Одлуку о оцјени комисија доноси већином гласова и ова одлука је коначна.

На Студијском програму примијењене социологије није било жалби на поступке оцјењивања. У испитивању студентских ставова о Студијском програму пажњу је привукло то да 45,5% студената сматра да жалбу може упутити сваки пут када нису задовољни поступком оцјењивања, а 40% њих сматра да то може учинити само у неким ситуацијама. То потврђује и квалитативно истраживање студентских ставова³. Ово указује на већу потребу за информисањем студената о могућностима жалбе и приговора, како би се оствариле претпоставке за највећу могућу транспарентност поступка оцјењивања. Студентска анкета је показала да се 81% студената слаже и у потпуности слаже да су *благовремено обавијештени о терминима испита*, а 68% студената су сагласни с тврдњом да се *предиспитне обавезе у потпуности уважавају на испиту*, што показује да је потребно и даље пратити и анализирати пролазност на испитима и подсјећати запослене на Студијском програму на правила која налажу да предиспитне обавезе чине 50% коначне оцјене на испиту.

³ Фокус група са студентима, 2020. године.

Б.4 УПИС И НАПРЕДОВАЊЕ СТУДЕНАТА, ПРИЗНАВАЊЕ И СЕРТИФИКАЦИЈА

Студентима Студијског програма социологије, као и свим студентима Универзитета, гарантује се приступ студијама на сва три циклуса, на основу равноправности и јавног конкурса, континуирано праћење напредовања кроз студије, као и признавање преноса кредита стечених у и ван БиХ (на основу мултилатералних или билатералних споразума и/или других програма размјене), у складу са Статутом и другим општим актима Универзитета и факултета, чиме је обезбјеђено поштовање стандарда Квалификацијског оквира Европског простора високог образовања - **ESG 1.4** (*Пријем студената, њихово напредовање кроз студије, признавање и сертификација*).

Члановима 74. до 79. *Статута Универзитета у Бањој Луци*, уређене су услови и начин **уписа** студената на студијске програме Универзитета, а чл. 83. – 88. се уређују посебни услови за упис на сваки од три циклуса студија. Такође, процедуре пријаве за полагање пријемног испита и вредовања резултата кандидата при упису се поближе објашњавају у *Правилима студирања на првом и другом студија циклусу* (чл. 8. – 18.). Основни услов за упис на први циклус студија је завршено четворогодишње средњошколско образовање у Републици Српској и Босни и Херцеговини, или еквивалентно образовање у иностранству. Ученици који су средњу школу завршили у иностранству дужни су нострификовати свједочанство или диплому, у складу са важећим прописима. Кандидат се уписује на одређени студијски програм на конкурентској основи, а у складу са резултатима постигнутим у претходном образовању (средња школа, диплома првог, односно другог циклуса) и на квалификационом испиту, према јединственим општим критеријумима и поступку утврђеним правилником који усваја Сенат и *Статутом ФПН-а*, уз претходно прибављено мишљење Научно наставног вијећа Факултета политичких наука.

На крају студија уз диплому, студенти добијају **додатак дипломи**, документ који описује стечену квалификацију, укључујући постигнуте исходе учења и контекст, ниво, садржај и статус студија који је студент завршио. Садржи вјештине, компетенције и знање носиоца дипломе (чл. 122 *Статута Универзитета у Бањој Луци*).

Конкурс за упис на студијске програме расписује Универзитет, на приједлог Научно наставног вијећа ФПН. О квотама студената за упис на Студијском програму социологије се одлучује тако што Вијеће Студијског програма разматра ову тему и

упућује приједлог Научно наставном вијећу ФПН-а. Мишљење ННВ-а се шаље Сенату, који приједлог плана уписа шаље Влади Републике Српске на утврђивање. Након расписивања конкурса за упис студената на први и други циклус студија, Вијеће студијског програма примијењене социологије, односно Научно наставно вијеће ФПН-а именује трочлане комисије које су, уз продекана за наставу, задужене за провођење квалификационог испита на првом и другом циклусу студија за Студијски програм социологије. Од 2015. године ФПН организује предписне активности у сврху промоције студијских програма факултета. Студијски програм социологије учествује у овим активностима, како би информисао будуће студенте о могућностима социологије као животног позива. У оквиру ових активности се организује Дан отворених врата на ФПН, посјете средњим школама (економским и гимназијама) у Републици Српској и веб промоција (2018. је покренута посебна интернет страница <http://upis.fpn.unibl.org/> путем које се дистрибуишу неопходне информације о упису будућим студентима и Информатор са питањима са пријемних испита ранијих година).

Не постоје интерни прописи којим се дефинишу јасни поступци за анализу уписа и праћења напредовања студената, али постоје одговорне особе/службе за то. Обавеза ФПН-а о вођењу евиденције уписаних и дипломираних студената, испитима, успјеху на крају школске године, студентима носиоцима посебних признања и свим другим евиденцијама које одреди Управни одбор Универзитета, одређена је чл. 90. *Статута ФПН-а*. Референти за први, други и трећи циклус студија воде евиденције о броју уписаних студента по студијским програмима и циклусима студија и евидентирају бројно стање дипломираних студената. Студентска служба Факултета политичких наука прослијеђује податке о броју, просјечној дужини студирања и просјечној оцјени дипломираних студената за све студијске програме у базу о студентској популацији Министарства просвјете и културе РС. Осим тога, ФПН евидентира и анализира податке за *Извјештај о уписаним студентима*, који се периодично доставља Републичком заводу за статистику. Путем интегрисаног информационог система Универзитета могуће је анализирати пролазност по предметима као и укупну пролазност током семестра, односно једне академске године. Поред тога, студентска служба Факултета чува писану евиденцију о проведеним испитима и пријављеним студентима.

Статутом Универзитета у Бањој Луци (чл. 121.), за нарочито добар успјех у студирању, као и достојно презентовање Универзитета, односно Факултета политичких наука, студентима се могу додијелити посебне похвале, награде или

стипендије. Сваке године, на церемонији додјеле диплома студентима ФПН-а, студентима сваког студијског програма с највишим просјеком оцјена оствареним током првог циклуса студија се уручују плакету за студента генерације. Године 2012., Факултет политичких наука основао је Институт за друштвена истраживања, на којем су ангажовани сви наставници и сарадници запослени на ФПН-у. Институт је обезбјеђивао праксу (кроз научно-истраживачки рад и усавршавање) за најбоље студенте сва четири студијска програма, у трајању од једне године. Са Студијског програма социологије, 3 (три) најбоља студента су прошли кроз усавршавање на Институту (Бојана Миодраговић, Никола Кнежевић и Душанка Слијепчевић). Увођењем програма стажирања на УНИБЛ 2016. године, престаје пракса стажирања на Институту (прилог: *Одлука о обављању приправничког стажа најбољих дипломираних студената, добитника Златне значке УНИБЛ*). Према тој Одлуци, за најбоље студенте генерације, Факултет обезбјеђује обављање приправничког стажа у трајању од једне године. До данас, укупно троје студената је прошло програм приправничког стажирања (Душан Кондић и Тамара Дакић, најбољи студенти политикологије из генерације 2015/16 и Милена Савковић, најбољи студент новинарства и комуникологије из генерације 2016/17). Оваква пракса представља показатељ континуираног праћења рада, награђивања успјеха и подстицања даљег научно-истраживачког ангажмана студената Факултета политичких наука.

Универзитет у Бањој Луци је надлежан за признавање страних високошколских исправа, квалификација и периода студирања стечене изван БиХ (чл. 162 до 171. *Статута Универзитета*). Поступак еквиваленције раније стечених знања одређен је чл. 172. *Статута Универзитета* и сљедећим посебним актима: *Правилник о поступку еквиваленције раније стечених звања, поступку вредновања високошколских исправа и за потребе наставка школовања на Универзитету у Бањој Луци* и *Измјене Правилника о поступку еквиваленције раније стечених звања, поступку вредновања високошколских исправа и за потребе наставка школовања на Универзитету у Бањој Луци*, доступним јавно на интернет страници Универзитета у Бањој Луци. У сврху побољшања мобилности студената, крајем 2017. године Универзитет је донио и *Правилник о међународној размјени студената и особља*, којим се уређују се облици међународне размјене студената и особља, основна начела међународне размјене, права и обавезе студената и особља које учествује у међународној размјени, процедура пријаве и реализације, процедура признавања периода размјене у иностранству, те

друга питања значајна за провођење међународне размјене на Универзитету у Бањој Луци.

Универзитет у Бањој Луци има већ развијене канале двосмјерне размјене наставника и студената као и угодан начин признавања стечених знања током размјене. Документи који уређују мобилност студената и наставника на Универзитету су *Правила студирања на првом и другом циклусу студија* (чл. 41, 42 и 43), *Статут УНИБЛ* (чл. 109, 115 и 120) и *Правилник о међународној размјени студената и особља* и сви су јавно доступни на интернет страници Универзитета.

На нивоу Универзитета у Бањој Луци усвојен је документ *Стратегија развоја Универзитета у Бањој Луци за период 2017-2025. године*, који у посебном поглављу представља претходне активности на пољу међународне сарадње, дефинише основне циљеве подршке међународним активностима с намјером повећања финансијских средстава за њихову реализацију, повећања размјене особља и студента, развоја међународних пројеката, повећања учешћа у међународним пројектима и развоја система квалитета. За остварење и унапређење међународне размјене на Универзитету у Бањој Луци дефинисане су улоге и надлежности координатора за међународну размјену на нивоу Универзитета (<http://unibl.org/sr/saradnja/kancelarija-prorektora>), координатора за међународну размјену факултета (<http://unibl.org/sr/saradnja/kancelarija-prorektora/koordinatori-za-medjunarodnu-saradnju>) и академских координатора за међународну размјену студената и особља на нивоу факултета (<http://unibl.org/sr/saradnja/kancelarija-prorektora/akademski-koordinatori-za-medjunarodnu-razmjenustudenata-i-osoblja>).

Информације о понуђеним програмима размјене, студенти и наставно особље могу пронаћи на званичним страницама Универзитета (<http://unibl.org/sr/saradnja/medjunarodni-obrazovniprojekti>, [http://unibl.org/sr/vesti?q\[by_kategorije\]\[\]=5](http://unibl.org/sr/vesti?q[by_kategorije][]=5)) и на web страници Факултета политичких наука, у посебној рубрици **Огласи и конкурси**. Рубрика је покренута 2016. године и до 10.09.2018. године је на њој објављено 87 различитих обавјештења и позива за стипендије и међународне размјене студената, који биљеже високе посјете (прилог: *Статистика посјета огласима на ФПН*). Приложена статистика свједочи о видљивости информација које се тичу међународне размјене, као и о заинтересованости и обавијештености студената о њој. Координатор за међународну сарадњу објављује релевантне информације у оквиру ове рубрике и дистрибуише

путем профила ФПН-а на друштвеним мрежама и путем mailing листе студентима и запосленима.

Студенти Студијског програма социологије су спорадично исказали заинтересованост за програме размјене. Неколико студената социологије је учествовало у међународним конференцијама у иностранству, од чега издвајамо учешће Алексе Матића, студента треће године социологије у *Четвртој међународној конференцији о менталном здрављу младих* (24-26. септембар 2017. године) у Даблину, Ирска. Конференцију је организовала Међународна организација за ментално здравље младих (International Association for Youth Mental Health - IAYMH), а као резултат ове посјете, Алекса Матић је изабран за члана Извршног одбора IAYMH за 2019. годину (прилог: *IAYMH Election Announcement*). Поред тога, издвајамо учешће Душана Кондића, студента мастер студија (сада већ дипломираног) на Конгресу Хрватског социолошког друштва *Структура и динамика друштвених неједнакости* (7.-8. априла 2017. године) са радом *Big Data: Велики подаци и (ре)продукција друштвених неједнакости*.

Б.5 ЛЈУДСКИ ПОТЕНЦИЈАЛИ

Политика развоја наставног кадра

У складу са [Стратегијом развоја образовања Републике Српске за период 2016 – 2021.](#), ВШУ УНИБЛ обавезна је унапређивати организациону структуру и квалитет високог образовања. Планирање наставничких потенцијала ВШУ УНИБЛ врши у складу са својом мисијом и визијом [Стратегије развоја Универзитета у Бањој Луци за период 2017 – 2025.](#), узимајући у обзир расположиви наставни кадар, студијске програме и број студената. У том погледу је донесена [Стратегија за осигурање квалитета](#), у складу с којом се врше анализе расположивог универзитетског кадра и његовог квалитета. Тим путем креирана политика развоја наставног кадра усмјерена је на стварање оптималних услова за рад и напредовање наставног особља.

Припрема плана запошљавања и планирање каријере врши се у складу са анализом, која се редовно проводи. Постоји дефинисана политика управљања људским потенцијалима са јасним и транспарентним критеријумима за запошљавање академског особља, задужењима, оптерећењем и одговорностима, критеријумима за професионални развој, напредовање и стручно усавршавање академског особља и механизмима праћења рада академског особља са мјерама за унапређење.

Обавеза је организационих јединица УНИБЛ, па тако и ФПН УНИБЛ, континуирано одржавање квалитета и компетентности академског особља, бираног у научно-наставна звања. Зато је за унапређење рада у настави важно његово континуирано вредновање, те пружање подршке за развој и усавршавање компетенција за рад у настави.

Како је академско особље својеврстан образовни потенцијал, у који се треба улагати, неопходно је за потребе рада са студентима омогућити квалитетан кадар са способностима и искуством у подучавању, а који истовремено задовољава критеријуме Факултета. То је примарни циљ за осигурање квалитета наставног особља.

Наставно особље ФПН чине стално запослени наставници и сарадници, наставници и сарадници у допунском радном односу и наставници и сарадници са других организационих јединица УНИБЛ. Законом је предвиђена могућност ангажовања гостујућих професора, наставника страног језика и вјештина, те професора емеритуса на факултетима.

Одлуком о покривености наставе за одговарајућу академску годину, тј. документом [Листа одговорних наставника и сарадника за први циклус студија](#), одређују се наставници и сарадници који су одговорни за извођење наставе у лјетњем и зимском семестру. Листу одговорног наставног кадра Наставно-научном вијећу предлаже деканат, најкасније до јула мјесеца прије почетка зимског семестра, односно академске године. Одлука се доноси на сједници Наставно-научног вијећа, а ступа на снагу након добијене коначне потврде Сената УНИБЛ.

Анагажовани наставници и сарадници морају имати извршен избор у звање. Политика и услови избора академског особља на универзитетима у Републици Српској усаглашени су са захтјевима [Закона о високом образовању Републике Српске](#) (поглавље VIII – АКАДЕМСКО ОСОБЉЕ, од 74 – 102. члана). Чланом 76. Закона и чланом 133. и 134. [Статута Универзитета у Бањој Луци](#), предвиђена су наставничка (*редовни професор, ванредни професор, доцент*) и сарадничка академска звања (*лектор, виши асистент, асистент*). Закон прописује услове за изборе у звање који важе за све универзитете и њихове организационе јединице, па тако и за ОЈ УНИБЛ ФПН. Чланом 77. Закона и чланом 135. Статута УНИБЛ прописује се следећи минимум услова за избор у:

Сарадничка звања:

- *Асистент* – завршен први циклус студија са 240 ЕЦТС бодова са просјечном оцјеном најмање 8,00;
- *Виши асистент* – завршен други циклус студија са минималном просјечном оцјеном и на првом и на другом циклусу студија 8,00.
- *Лектор* – завршен други циклус студија са најнижом просјечном оцјеном и на првом и на другом циклусу студија 8,0 или 3,5, односно научни степен магистра наука, те објављене стручне и научне радове.

Наставничка звања:

- *Доцент* – научни степен доктора наука из припадајуће научне области; три научна рада из научне области за коју се бира, објављена у часопису са рецензијом; демонстриране наставничке вјештине;
- *Ванредни професор* – најмање један изборни период проведен у звању доцента; пет научних радова из научне области за коју се бира, објављених у научним часописима са рецензијом, након избора у звање доцента; чланство у комисијама за

одбрану завршних радова (магистарских/мастер и/или докторских) или менторство кандидата на другом циклусу студија;

- *Редовни професор* – најмање један изборни период проведен у звању ванредног професора; осам научних радова из научне области за коју се бира, објављених у научним часописима са рецензијом, након избора у звање ванредног професора; двије књиге објављене након избора у звање ванредног професора; менторство кандидата на другом или трећем циклусу студија; остварену међународну сарадњу са другим институцијама и/или високошколским установама.

Процедуре за избор и напредовање наставног особља

На ВШУ УНИБЛ, наставни предмети су распоређени у уже научне области којима припадају. Организационе јединице УНИБЛ односно факултети матични су за поједине научне области, те у складу с тим и одговорни за питања која припадају додијеленој области. Главну улогу у процедури избора и напредовања академског особља имају матични факултети. Наставно особље се усавршава и напредује кроз научно-истраживачки рад, у складу са одредбама Закона о високом образовању.

На ВШУ УНИБЛ успостављене су и спроводе се јасне и транспарентне процедуре запошљавања односно избора у академско звање. Процедуре су утврђене унапријед, развијене у складу са критеријумима, усклађене са важећим законским прописима, јавне и доступне оцјени стручне и шире јавности; садрже динамику расписивања конкурса, рокове, начин евалуације научно - наставних достигнућа, састав комисије за избор и писање конкурсног извјештаја, те жалбене процедуре. Критеријуми указују на важност компетентности наставног кадра за процес подучавања и организовања наставних активности, а одређени су правилницима о изборима. Како је одређено критеријумима, састав комисије за избор у звање треба бити компетентан у научној области у којој пријављени кандидат тражи избор у звање. Поступак и ближи услови за избор академског особља ВШУ УНИБЛ регулисани су:

- Члановима 133 – 140. (поглавље IX – АКАДЕМСКО И АДМИНИСТРАТИВНО ОСОБЉЕ) [Статута УНИБЛ](#),

- [Правилником о поступку и условима избора наставника и сарадника на Универзитету у Бањој Луци](#), у коме су дефинисани услови и процедуре спровођења избора наставника и сарадника сагласно члановима од 4. до 24.

Процедура избора отпочиње иницирањем конкурса за избор наставника/сарадника од стране ОЈ УНИБЛ. Најчешће се иницијатива за расписивање конкурса упућује од стране надлежне катедре ка Наставно-научном вијећу факултета. На основу претходно спроведене анализе о ангажовању и оптерећењу наставника и сарадника утврђује се потреба за избором наставника/сарадника. Након усвајања на Научно – наставном вијећу, иницијатива се упућује Сенату УНИБЛ. По усвајању иницијативе у Сенату, расписује се конкурс за заснивање радног односа и стицање звања наставника/сарадника за уже научне области. Конкурс се објављује у средствима јавног информисања. По затварању конкурса, на приједлог Наставно-научног вијећа, именује се комисија за припрему извјештаја о пријављеним кандидатима за избор у звање, коју чине наставници у истом или вишем звању од звања у које се кандидат бира. Именује се комисија у саставу три члана. Задатак комисије је разматрање конкурсне документације ради писања извјештаја, те предлагање кандидата за избор у звање наставника/сарадника. Извјештај комисије се упућује Наставно-научном вијећу на даље разматрање, а у случају усвајања, извјештај се доставља Сенату УНИБЛ на коначно разматрање. У случају усвајања извјештаја комисије од стране Сената, процедура се завршава, у супротном се покреће процедура предлагања поновног конкурса, на претходно истакнути начин.

Избори у звања се врше у складу с процедуром која је истовјетна за сва звања. Процедура за избор у више звање се спроводи на исти, горе описан, начин и то најмање шест мјесеци прије истека избора у претходно звање. При унапређењу академског кадра нарочито се узимају у обзир и вреднују педагошке способности особља у настави односно у раду и односу са студентима, као корисницима образовне услуге. Правилником о избору наставника и сарадника је дефинисано да један од кључних критеријума за доношење одлуке о избору и унапређењу академског кадра јесте оцјена о резултатима педагошког рада, која се доноси на основу резултата студентске анкете.

Приликом избора, за свако звање може да постоји одређена специфичност код испуњавања материјалноправних услова и дозвољено је да било који члан комисије за избор у звање има издвојено мишљење. Дискреционо право члановима Комисије за писање извјештаја дозвољава могућност предлагања пријема у радни однос оног кандидата којем се укаже повјерење из специфичних разлога, који су у складу са

интересима установе која је конкурс расписала, али који су и ограничени условима конкурса.

На званичној [интернет страници Универзитета](#) и [Факултета политичких наука](#) одржава се документација о избору и напредовању наставника/сарадника, која доказује испуњавање услова, као што су:

- Научни и стручни радови наставника који упућују на научну област за коју се бира и предмете за које је наставник одговоран (*библиографије*: [1,2](#));
- Извјештај Комисије која је проводила процес избора у коме се препознаје научна област и компетенције чланова Комисије (извјештаји о избору: [1,2](#))
- Одлука надлежног органа установе о избору наставника која одговара извјештају и приједлогу Комисије (*одлуке о избору*)
- Биографије([1,2,3](#)) наставника у којима се препознају компетенције у подручју подучавања.

ФПН УНИБЛ, у циљу обезбјеђивања понуде студирања високог квалитета и омогућавања студентима стицања компетенција и вјештина, брине о квалитету свог наставног кадра, с обзиром на главни образовни циљ учења и подучавања, усмјерених на студента и постизање добрих исхода учења. У том погледу настоји се обезбиједити *афирмативна средина* за дјелотворно (професионално и ефикасно) обављање активности у настави, а која подразумијева:

- успостављање и придржавање јасних, транспарентних и правичних процеса за запошљавање и услова запошљавања који препознају значај подучавања;
- пружање прилике и промовисање професионалног развоја наставног особља;
- стимулисање научне активности ради јачања везе између образовања и истраживачког рада;
- стимулисање иновација у методама за подучавање и кориштење нових технологија.

Као примјер процедуре за избор у академско звање може послужити приложена конкурсна документација, која доказује квалитет академског особља ФПН односно катедре Студијског програма Социологија, са које је и иницирано расписивање конкурса за избор сарадника. Конкурсна документација укључује:

1. Одлуку о утврђивању приједлога за расписивање конкурса;
2. [Конкурс](#);
3. Одлуку о именовању комисије за избор у академско звање;
4. Одлука о утврђивању приједлога за избор у академско звање и [Извјештај о пријављеним кандидатима за избор у академско звање](#);
5. [Одлука Сената о избору у звање](#).

Приложена документација указује на испуњеност: услова за избор, прописаних Законом о високом образовању, те критеријума који су одређени Правилником о поступку и условима избора наставника и сарадника на УНИБЛ. Испуњеност услова се, у овом случају, односи на просјек оцјена са основних студија и статус студента генерације СП Социологије за 2015/2016. годину, затим на биографију кандидата, у којој се препознају неке од кључних компетенција за процес подучавања, те библиографију, релевантну за научну област, за коју се вршио избор (видјети прилоге). Такође, у прилог наведеног свједоче и компетенције чланова Комисије, која је била именована из реда наставника уже научне области за коју се вршио избор и која је проводила изборни процес, а које су видљиве из елаборације комисијског извјештаја о пријављеним кандидатима.

Узевши у обзир потребу за попуњавањем радних мјеста, упражњених пензионисањем једног броја наставника ФПН, те потребу за досљедношћу у одржавању институционалног обрасца и добре праксе запошљавања студената генерације студијских програма ФПН, неминовна је оправданост пријема у радни однос успјешних свршених студената, с обзиром на њихов приправнички и/или волонтерски ангажман на пословима Института и/или неке друге подорганizacione јединице ФПН-а, а којим су несумњиво допринијели ефикасном функционисању ФПН-а и обављању друштвено – корисног рада. С обзиром на наведене разлоге, извјештај и приједлог Комисије су прихваћени одлуком надлежног органа ВШУ, Сената УНИБЛ.

Управљање људским потенцијалима

Управљање људским потенцијалима подразумијева планирање развоја људских ресурса и нових запошљавања и у надлежности је УНИБЛ. Досада на универзитетском нивоу није била донесена политика управљања људским ресурсима, али је

инкорпорирана у [приједлог Стратегије УНИБЛ за период 2017 – 2025](#). Стратегија има за циљ обезбјеђење повољнијег подстицајног окружења за научно-истраживачки и иновативни рад, те унапређење и стимулисање истих.

С циљем повећања проходности информација међу запосленима, на УНИБЛ је 2015. уведен интегрисани информациони систем, који омогућује свакодневну комуникацију и размјену информација између Канцеларије за научно-истраживачки рад УНИБЛ и истраживача, а формирана је и база података резултата истраживања. Формирање овог система на универзитетском нивоу омогућило је управљање људским потенцијалима, бољу координацију и равномјерну оптерећеност наставног кадра свих ОЈ УНИБЛ, на основу базе података о запосленом наставном кадру. Информациони систем је започео унос података 2014/15. године. Организационе јединице УНИБЛ, па тако и ФПН, одржавају базу података људских потенцијала, које прати продекан за наставу.

Уведена је и пракса мјесечног објављивања електронског билтена *УНИНФО*, којим се запослени обавјештавају о значајним догађајима. Уопште, информације о организацији свих научних догађаја (конференција, округлих столова итд.), организованих на УНИБЛ, доступне су и промовишу се на веб страници УНИБЛ. Поред тога, и сви научни радови, биографије, те извјештаји о напредовању (избору у звање) наставног кадра јавно су доступни (али само на српском језику) путем веб странице УНИБЛ и страница ОЈ УНИБЛ.

Запошљавање наставног кадра

У складу с опшtedруштвеном потребом реализације образовних циљева, одржавања устаљених образаца институционалног дјелања, те обезбјеђивања одрживости студијских програма, ВШУ УНИБЛ осигурава довољан број квалификованог наставног особља (наставници и сарадници) на радним мјестима организационих јединица и њихових студијских програма. ВШУ УНИБЛ је оријентисана је ка успостављању отворене, транспарентне и на заслугама базиране политике запошљавања, која је кључни елемент HRS4R стратегије. Број запосленог академског особља у складу је с Правилником надлежне образовне власти, [Министарства просвјете и културе Владе Републике Српске – Правилник о стандардима и нормативима за финансирање високошколских установа](#), којим су

прописани критеријуми на основу којих се врши лиценцирање. Запошљавање довољног броја наставника и сарадника је у интересу покривености наставе квалификованим кадром, како би се омогућило континуирано одвијање процеса подучавања у смјеру цјеложивотног учења. Важан разлог тога подухвата је и структурне природе високошколских установа, које на тај начин осигуравају интерну подршку властитом раду кроз развој и напредовање властитог наставног кадра.

ФПН УНИБЛ врши редовне анализе структуре академског особља (структуру кадра, однос властитог и гостујућег кадра, квалификације наставног особља на свим студијским програмима). Анализе се спровode у сврху постављања циљева развоја академског особља и нових запошљавања, а у складу са стратешким циљевима високошколске установе. Сенат УНИБЛ, на почетку сваке академске године, утврђује план покривености наставе којим се одређује листа наставника и сарадника за извођење наставног процеса на тачно одређеним наставним предметима.

Структура наставног кадра

Постојање кадровске базе података омогућује годишњу анализу о кадровима. Анализа се врши с обзиром на податке о броју академског особља, омјеру броја стално запослених и вањских сарадника, омјеру броја наставника и броја студената, старосној структури академског особља, предвиђеним пензионисаним наставницима и слично.

Уговарање ангажмана по основу сталног радног односа с пуним радним временом омогућује бољу координацију рада са студентима и већу фокусираност на потребе студената за континуираном комуникацијом са одговорним наставницима/сарадницима, који би им тако стално били доступни у погледу понуде образовних услуга. Подаци сљедећег табеларног приказа (табела 9) приказују број наставника и сарадника ФПН-а према врсти уговора запослења, у посматраном временском периоду (2009 – 2020).

Број академског особља по уговору ангажовања				
Академска година	Врста уговора запослења			
	Стални радни однос	Допунски рад	Гостујући наставници	Укупно
2009/10	24	3	12	39
2010/11	26	3	10	39
2011/12	28	4	8	40

2012/13	30	4	8	42
2013/14	31	4	6	41
2014/15	32	4	5	41
2015/16	34	4	4	42
2016/17	36	3	3	42
2017/18	38	2	3	43
2018/19	38	2	5	45
2019/20	37	1	3	41

Табела 12: Структура академског особља ФПН-а према врсти уговора запослења

На извођењу наставе током 2019/2020. године на ФПН УНИБЛ ангажовано је наставно особље у пуном радном односу (37 чланова), Један (1) наставник у допунском раду, као и три (3) гостујућа наставника.

Статистички посматрано, 90% стално запосленог особља обезбјеђује покривеност наставе на ФПН УНИБЛ у односу на потребних најмање 70% наставника и сарадника с пуним радним временом. Стопроцентну покривеност наставе омогућило би запошљавање сарадника и наставника, што је и остварено пријемом у радни однос асистента ([Мирјана Дамјенић](#)), академске 2019/2020. године.

У саставу стално запосленог академског особља СП Социологија налазе се наставници и сарадници, ангажовани на више наставних предмета ужих научних области овог студијског програма (табела 12.).

Број наставника и сарадника СП Социологије	Ред. проф.	Ван.проф .	Доц.	В. асист.	Асист.
Запослени	2	3	2	2	1
Спољни сарадници	-	-	-	-	-

Табела 13. Број наставника и сарадника СП Социологије (2019/2020.)

Табела 14 садржи податке о броју наставног кадра СП Социологија и ужим научним областима на које су запослени у сталном радном односу на ФПН УНИБЛ.

Р.бр	Име и презиме	Титула	Звање	Ужа научна област	Година избора у звање
1.	Иван Шијаковић	др	ред.проф.	Теоријска социологија	2010.
2.	Пејо Ђурашиновић	др	ред. проф.	Посебне социологије	2013.

3.	Немања Ђукић	др	ван.проф	Теоријска социологија	2018.
4.	Душко Трнинић	др	ван.проф	Посебне социологије	2019
5.	Ранка Перић-Ромић	др	ван.проф		
6.	Александар Јанковић	др	доц	Теоријска социологија	2019
7.	Далибор Савић	др	доц	Методологија социјалних истраживања	2020
8.	Бојана (рођ. Миодраговић) Вукојевић	ма	в. асист.	Посебне социологије	2020.
9.	Душанка Слијепчевић	ма	в. асист.	Теоријска социологија	2020
10.	Мирјана Дамјенић		асист	Посебне социологије	2020

Табела 14: Стално запослени наставни кадар СП Социологија

Наставу на првом циклусу студија Социологије укупно изводи десет (10) чланова наставног особља, од чега два (2) редовна професора, три (3) ванредна професора, два (2) доцента, два (2) виша асистента и један (1) асистент. За извођење наставе на првом циклусу студија Социологије нису ангажовани гостујући професори.

Задужења и одговорности наставног кадра

Установа посједује јасне и познате процедуре додјеле наставничког оптерећења. То омогућује једнаку расподјелу обавеза у погледу одржавања наставе и консултација, провођења истраживања и менторисања студентских радова. Задужења наставника и сарадника прописује [Правилник о унутрашњој организацији и систематизацији радних мјеста на Универзитету у Бањој Луци](#). Задужења наставника се тичу припрема и одржавања предавања на свим нивоима академских студија (I, II, III циклус) током семестра, у складу с листом одговорних наставника, те припрема и одржавање испита на свим нивоима академских студија. Задужења сарадника се односе на одржавање вјежби током семестра и помоћ у реализацији испита, у складу с листом одговорних сарадника.

Права и обавезе академског особља су дефинисани члановима 74 – 76. Закона о високом образовању. Оптерећеност академског особља се одређује у складу са [Правилником о стандардима и нормативима за финансирање високошколских установа](#) и према потребама наставног процеса. Правилником је дефинисан опис радних задатака по седмичном оптерећењу.

ВШУ УНИБЛ запошљава наставнике, сараднике и истраживаче који ће наставно – научним радом допринијети одвијању образовне дјелатности, као и испуњавању задатака и циљева установе.

За реализацију студијских програма ФПН УНИБЛ обезбјеђено је наставно особље с потребним научним и стручним квалификација. Број наставника је одређен у складу с потребама студијског програма и зависи од броја предмета и броја часова наставе (предавања) на тим предметима. Број сарадника је такође одређен у складу с потребама студијског програма и зависи од броја предмета и броја часова вјежби на тим предметима.

Према члану 9. Став (1) Правилника о нормативима и стандардима за финансирање високошколских установа, пуна норма у оквиру 40-часовне радне седмице наставника исказује се часовима у обиму од шест часова предавања седмично или три наставна предмета на нивоу академске године. Седмично оптерећење наставника, на нивоу академске године, не може бити веће од дванаест часова предавања. Пуна норма у оквиру 40-часовне радне седмице сарадника исказује се часовима у обиму од десет часова вјежби седмично. Максимално оптерећење за сараднике седмично не може бити веће од шеснаест часова вјежби. Дакле, укупан број наставника треба бити довољан да може покрити укупан број часова наставе на студијском програму, тако да наставник, на годишњем нивоу, у просјеку остварује 180 часова наставе (предавања, вјежбе, консултације итд.),односно 6 часова седмично.С друге стране, укупан број сарадника на студијском програму мора да буде довољан да покрије број часова вјежби на том програму, тако да сарадници, на годишњем нивоу, у просјеку остварују 300 часова наставе, односно 10 часова седмично.

Према Члану 13. норматив потребног броја наставника за извођење наставе добија се дијељењем укупног броја норма-часова предавања и норматива седмичног оптерећења наставника. У случају СП Социологије, било би: $110 \div 6 = 18,33$. Норматив потребног броја сарадника за извођење вјежби добија се дијељењем укупног броја норма-часова предавања и норматива седмичног оптерећења сарадника. У случају СП Социологије, било би: $101 \div 10 = 10,1$. Узевши у обзир структуру наставног кадра СП Социологија (стр. 12 -13.) и норматив потребног броја наставника и сарадника, могуће је констатовати да је број наставника и сарадника довољан да обезбиједи покривање укупног броја часова наставе СП Социологија, а да притом сваки наставник односно сарадник остварује 6 односно 10 часова активне наставе седмично.

Правилником су прописане и нормативно-наставне групе студената. У случају да се настава одвија за двије групе студената на предмету који има фонд од 3 часа наставе, задужењем на два предмета (по једним у сваком семестру) наставник би остварио пуну норму. С друге стране, кад предмет има фонд од 2 часа наставе, коју похађа само једна група студената, наставник мора бити задужен за 6 предмета (по три у сваком семестру) да би остварио пуну норму. Без обзира што је укључено у оптерећење наставника, менторство се и даље признаје и бодује само у контексту избора у више звање.

ФПН УНИБЛ се досљедно придржава техничких критеријума из стандарда за акредитацију, а којима се одређује потребан број наставника, њихова структура и оптерећење. У складу с тим, обезбјеђује: 1) довољан број асистената за квалитетно извођење студијских програма и 2) континуирано подмлађивање академског кадра. То илуструје број запосленог наставног кадра у односу на укупан број студената (рацио). Табела 18 приказује омјер академског особља и студената у протеклих 11 година (2009 – 2020).

Академска година	Број студената	Број наставног особља
2009/2010	1122	39
2010/2011	1157	39
2011/2012	1173	40
2012/2013	1144	42
2013/2014	1041	41
2014/2015	1031	41
2015/2016	1001	42
2016/2017	980	42
2017/2018	920	43
2018/2019	836	45
2019/2020	757	41

Табела 15: Однос студената и запосленог наставног особља

Према интерним информацијама Студентске службе Факултета политичких наука УНИБЛ, у 2020/2021. академској години, уписано је 685 студената/-ткиња:

1. циклус студија – 578 студената/-ткиња,
2. циклус студија – 97 студената/-ткиња,
3. циклус студија – 13 студената/-ткиња

У академској 2019/2020. години, на ФПН УНИБЛ уписано је 757 студената/-ткиња:

1. циклус студија – 670 студената/-ткиња,
2. циклус студија – 63 студента/-ткиње,
3. циклус студија – 24 студента/-ткиње

У 2018/2019. академској години, на ФПН УНИБЛ уписано је 836 студената/-ткиња:

1. Циклус студија – 772 студента/-ткиње,
2. Циклус студија – 49 студената/-ткиња
3. Циклус студија – 15 студената/-ткиња.

Евалуација рада наставног кадра

Један од специфичних циљева [Стратегије развоја Универзитета 2017 – 2025](#) јесте обезбјеђивање подстицајног окружења за научноистраживачки и иновативни рад, те креирање модела за унапређење и стимулисање истог.

Руководство ФПН УНИБЛ повремено врши анализе и евалуацију компетентности и напредовања наставног особља. Поред континуираног праћења рада академског особља врши се и усмјеравање у научном напредовању у домену научних области које то изискују. Периодично се организују тематске сједнице Колегијума ФПН ради разматрања извјештаја руководиоца студијских програма у погледу напредовања академског особља и планирања нових запошљавања. На основу смијерница из извјештаја доносе се одлуке Вијећа студијских програма које се преко Наставно-научног вијећа упућују Сенату УНИБЛ за покретање процедуре за избор у виша звања и/или нова запошљавања студената генерације ФПН у сарадничка звања, по обављеном ангажману у оквиру подорганизационих јединица Факултета (Институти, студијски програми и сл.).

ФПН УНИБЛ спроводи дугорочну политику квалитетне селекције младих кадрова и њиховог напредовања, ослањањем на ресурсе и могућности УНИБЛ. На ФПН се спроводи дугорочна политика избора квалитетног младог кадра, којем се обезбјеђује прилика за напредовање и усавршавање управо кроз извођење наставног процеса, те

кроз ангажовање на сопственом научно-истраживачком и стручном раду и стицању педагошког искуства. Сарадницима ФПН се обезбјеђује финансијска подршка за даље школовање плаћеним магистарским/мастер и докторским студијама.

Досадашња пракса ФПН није подразумијевала израду додатних анализа о напредовању академског особља у наставно – научном раду, поред већ постојећих годишњих евалуација компетентности академског особља и комисијских извјештаја за избор у више или исто звање наставника/сарадника. Од љетњег семестра 2017/2018., наставном кадру ФПН је препоручено да, у форми мјесечног извјештаја о реализованој настави и годишњег извјештаја о научно-стручном раду, изнесу властите резултате рада. О сваком појединачном извјештају заузеће се став Вијећа Студијског програма примијењене социологије. Руководиоци студијских програма поднијећу коначни извјештај Колегијуму и Наставно-научном вијећу Факултета о научном и стручном раду наставника и сарадника из научне области студијског програма.

ФПН УНИБЛ академском особљу обезбјеђује могућност перманентног усавршавања, с обзиром на право и обавезу свих наставника/сарадника, а поготово младих кадрова, да се континуирано усавршавају унутар изабране научно-наставне области, у складу с принципом цјеложивотног учења. Та могућност се остварује путем информисања о научним скуповима у организацији образовних и других институција у земљи и иностранству, одобравањем плаћеног одсуства поводом учешћа на научно-стручним скуповима, плаћањем котизације за учешће на истима, те путем обезбјеђивања литературе и приступа базама података и библиотечким ресурсима на Интернету. Поред тога, Наставно-научно вијеће и декан Факултета указују помоћ и подршку запосленом наставном кадру за потребе конкурисања код Министарства науке и технологије по питању суфинансирања одлазака на научне скупове у земљи и иностранству.

Иако правилник о научно-стручном усавршавању академског особља још увијек није донесен, члан 98., став (3) [Закона о високом образовању](#) и члан 143. [Статута УНИБЛ](#) одређује начин мотивисања особља на усавршавање. Наиме, одредба је чланом закона дефинисана овако:

„Наставнику послје пет година рада проведених на високошколској установи може бити одобрено плаћено одсуство у трајању од једне школске године ради стручног и научног усавршавања, у складу са статутом високошколске установе“.

Иако Закон о високом образовању и Статут УНИБЛ прописују годину дана плаћеног одсуства ради научно-стручног усавршавања, Правилник о слободној

студијској години за истраживаче не прописује никаква финансијска права или обавезе.

Академско особље се настоји стимулисати на редовно публикување научних резултата у признатим и широко препознатим публикацијама односно реномираним часописима. Установа пружа прилике за професионални развој свих својих запослених, те их подстиче да те прилике искористе.

Рад академског особља се континуирано и систематски прати, оцјењује и подстиче у погледу научно-стручног усавршавања, стручне и педагошке активности, а на основу садржаја података из Портала за запослене и ЦВ-а особља. У том погледу је академско особље обавезно да редовно ажурира релевантне податке, у интервалу предвиђеном за ажурирање података, а који није дужи од годину дана. Извјештаји о реализацији наставног процеса и оствареним научним и стручним резултатима израђују се у складу са Правилником о стандардима и нормативима за финансирање јавних високошколских установа Министарства просвјете и културе Владе Републике Српске. Резултате властите научно-стручне активности сваки наставник/сарадник може инпутирати на лични профил портала за запослене, [еЗапослени](#).

Педагошка активност наставника/сарадника се прати и оцјењује на основу анкетом исказаног мишљења студената о педагошком раду наставног особља, у склопу које се још оцјењује организација студирања уопште и рад студентске службе. Анкетно испитивање се спроводи сваке академске године, а циљна група су сви наставници и сарадници који су изводили наставу студијских програма. Испитивање је организовано на свим студијским програмима, који су били изведени године у којој се врши евалуација. У сврху обраде резултата анкете, формира се Комисија за статистичку обраду прикупљених података. О резултатима студентске анкете води се расправа на вијећима студијских програма, Колегијуму и Наставно-научном вијећу Факултета. Током избора у звање, бодују се оцјене студентске анкете о раду предметних наставника и сарадника. Лошије оцјењени наставници (оцјена мања од 2,5) израђују самопроцјену, како би се у договору са Управом Факултета и Канцеларијом за управљање квалитетом израдио План активности унапређења наставе, а којим је предвиђено и похађање едукација за развијање наставничких компетенција.

ВШУ УНИБЛ развија политику усавршавања наставног особља стварањем могућности за њихово стручно и научно усавршавање. УНИБЛ издваја средства за научно, стручно и педагошко усавршавање академског особља (учешће у пројектима, на научним конференцијама, стручним усавршавањима и сл.). Значајна се пажња

придаје усавршавању наставног кадра кроз одвајање одређених средстава из факултетског буџета, а расположива средства се издвајају и за организовање семинара на факултетима, те учешће наставника и сарадника на коференцијама и усавршавањима у иностранству.

Досадашње прилике по питању обезбјеђивања усавршавања академског кадра су биле прилично скромне, у складу са социо – економском ситуацијом земље. Међутим, стање се полако поправља. У складу с унапријед одређеним критеријумима и потребом за једнаком расподјелом буџетских средстава, врши се намјенска додјела средстава за научно – истраживачки рад. Средства се искориштавају за организовање догађаја (скупова, конгреса, семинара, радионица и сл.) од научног и академског значаја за унапређење квалитета људских потенцијала и побољшање општих перформанса у одвијању наставног процеса.

Квалитет и компетентност наставног кадра

У складу са Стратегијом развоја образовања Републике Српске од 2016. до 2021. године, којом је препознат значај категорије надарених и талентованих ученика и њихове афирмације, ФПН УНИБЛ примјењује дугорочну политику квалитетне селекције успјешних студената, научног подмлатка, те њиховог напредовања. Селекција се врши у складу са одређеним критеријумима (године старости, успјех на студијама, период студирања, исказана склоност за научни и педагошки рад и друге карактеристике) које сарадници, који се први пут запошљавају, морају задовољити. Стога се на пословима сарадника у настави морају запошљавати студенти дипломских академских студија с просјечном оцјеном на основним студијама која износи најмање осам (8). У том контексту је на ФПН УНИБЛ 2015. године започета традиција награђивања студената генерације студијских програма, бесплатним постдипломским студијама, понудом стицања предрадног искуства, а консеквентно томе и понудом радног ангажмана у наставном процесу. У складу с тим принципом, досада је запослен један број студената генерације.

У складу са усвојеном „Одлуком о обављању приправничког стажа најбољих дипломираних студената, добитника Златне значке УНИБЛ“, која је донијета 18. 10. 2016. године, декани факултета УНИБЛ се задужују да најбољим студентима обезбиједи обављање плаћеног приправничког стажа.

У том смислу је од 29. октобра 2020. године, на Студијском програму социологије, запослена је асистент, [Мирјана Дамјенић](#), дипломирани социолог, која је била студент генерације Студијског програма Социологије у академској 2018/2019. Години и која је у статусу истраживача сарадника, у трајању од годину дана, реализовала приправнички стаж ФПН УНИБЛ.

Академско особље ФПН компетентно доприноси реализацији студијских програма и обављању додијелених им радних задатака. Научне и стручне квалификације наставног особља одговарају образовно-научном пољу и нивоу њихових задужења. Квалификације се доказују дипломама, објављеним радовима, евиденцијом о педагошким квалитетима и одговарајућем професионалном искуству. Усавршавање у погледу педагошких квалитета се одвија путем међусобне сарадње и асертивне комуникације, те прилагођавањем рада са студентима у зависности од специфичности радне групе. Подаци о академском особљу (CV, референце, избори у звања) морају бити и јесу доступни јавности путем интернет страница Универзитета и организационе јединице ФПН.

О компетентности академског особља студијског програма Социологија свједочи посвећеност особља научно-истраживачком раду, нарочито кроз научно – истраживачке пројекте, те заједничким активностима по питању менторисања студентских радова. Више информација о компетентности академског особља (CV, подаци о академској и стручној каријери) СП примијењена социологија, могуће је пронаћи на [службеној страници ФПН](#) односно [страници УНИБЛ](#).

Најбољи увид је могуће отворити на основу Гугл академик базе ([Google Scholar](#)) профила академског особља Студијског програма социологије и Хиршовог индекса (h-индекс), као мјерила оцјене квалитета научника.

<i>Студијски програм социологије (2010)</i>	Број навода на Гугл академик у	Посматран и период
Ужа научна област: Теоријска социологија		
<i>проф. др Немања Ђукић – ванредни професор</i>	Навело	Од 2016.

Наводи	13	6
h-индекс	2	2
i10-индекс	0	0
Извор: https://scholar.google.com/citations?hl=sr&user=lki9mrwAAA AJ		
<i>доц. др Александар Јанковић</i>	Навело	Од 2016.
Наводи	15	13
h-индекс	3	3
i10-индекс	0	0
Извор: https://scholar.google.com/citations?user=WlLZdC4AAAAJ&hl=sr		
<i>Душанка Слијепчевић, МА – виши асистент</i>	Навело	Од 2016.
Наводи	6	6
h-индекс	2	2
i10-индекс	0	0
Извор: https://scholar.google.com/citations?hl=sr&user=xlpM73MAAAAJ		
Ужа научна област: Посебне социологије		
<i>проф. др Душко Трнинић – ванредни професор</i>	Навело	Од 2016.
Наводи	14	10
h-индекс	2	2
i10-индекс	0	0
Извор: https://scholar.google.com/citations?hl=sr&user=j4cNW1IAAAAJ		
<i>Проф. др Ранка Перић Ромић – ванредни професор</i>	Навело	Од 2016.
Наводи	11	8
h-индекс	2	2
i10-индекс	0	0
Извор:		

https://scholar.google.com/citations?hl=sr&user=2Fs4zbwAAA АЈ		
<i>Проф. др Пејо Ђурашиновић – редовни професор</i>	Навело	Од 2016.
Наводи	0	0
h-индекс	0	0
i10-индекс	0	0
Извор: https://scholar.google.com/citations?hl=sr&user=iDqgM_AAA ААЈ		
<i>Бојана Вукојевић, МА – виши асистент</i>	Навело	Од 2016.
Наводи	7	7
h-индекс	2	2
i10-индекс	0	0
Извор: https://scholar.google.com/citations?hl=sr&user=Pk7s9XUAA ААЈ		
Ужа научна област: Методологија социјалних истраживања		
<i>Доц. др Далибор Савић</i>	Навело	Од 2016.
Наводи	4	4
h-индекс	1	1
i10-индекс	0	0
Извор: https://scholar.google.com/citations?hl=sr&user=U-C-hrMAAAAJ		
<i>Мирјана Дамјенић, дипломирани социолог - асистент</i>	Навело	Од 2016.
Наводи	0	0
h-индекс	0	0
i10-индекс	0	0

Извор: <https://scholar.google.com/schhp?hl=sr> [22.11.2021.]

У прилог квалитета научно – стручне и образовне дјелатности свједоче и добри рејтинзи, на основу статистичких показатеља, и других академских платформи за дијелење научно-истраживачког и образовног рада запослених у академској заједници:

<https://www.researchgate.net/profile/Aleksandar-Jankovic-5>, 11.02

<https://www.researchgate.net/profile/Nemanja-Djukic-3>, 10.03

<https://www.researchgate.net/profile/Dalibor-Savic>, 6.25

<https://www.researchgate.net/profile/Bojana-Vukojevic>, 4.55

<https://www.researchgate.net/profile/Dusanka-Slijepcevic>, 3.83

<https://www.researchgate.net/profile/Ranka-Peric-Romic-2>, 3.24

Истраживање и научно-истраживачки рад

Систем осигурања квалитета на УНИБЛ усклађен је с новим ЕСГ стандардима и Стратегијом УНИБЛ за период 2017 – 2025, која се у виду радног приједлога налази у фази расправе по Наставно-научним вијећима ОЈ УНИБЛ. Стратегија садржи појашњења релације научно-истраживачки рад – учење/подучавање у контексту функционисања образовне установе унутар националног државног оквира. Постоји Приједлог правилника о научно-истраживачком раду и Програм рада НИР-а на УНИБЛ у 2016. години, као и преглед реализације истог.

Научно-истраживачка дјелатност ФПН УНИБЛ

Научно-истраживачка дјелатност на ФПН организује се кроз међууниверзитетску и међународну сарадњу, те кроз индивидуални рад и напредовање наставног особља, рад *Конфуцијевог института* и остале активности у вези с друштвеним питањима и проблемима и њиховим рјешавањем у теорији и пракси.

Међууниверзитетска и међународна сарадња. На овом плану, ФПН је са другим високошколским институцијама у региону и иностранству, те научним институтима и другим професионалним организацијама потписао више споразума и то са: Филозофским факултетом Универзитета у Источном Сарајеву, Факултетом политичких наука Универзитета у Београду, Институтом за политичке студије Београд,

Институтом за међународну политику и привреду Београд, Институтом за политичке студије Тулуз, Националним истраживачким институтом у Белгороду (Русија). Сарадња се реализује у виду организовања (ван)наставних активности (додатних предавања, размјене искустава са иностраним предавачима).

Индивидуални рад наставног кадра. Обавеза наставног кадра, поред извођења наставе, јесте и ангажовање по питању научно-истраживачког рада односно израде научних и стручних радова у домаћим и иностраним часописима, на темељу чега је наставно особље ФПН дало допринос развоју науке, академске и шире социјеталне заједнице. У складу с наведеном обавезом, од наставног особља се очекује и благовремено обавјештавање руководиоца студијских програма о научно-стручним постигнућима. Постоји обавеза и у погледу редовног ажурирања библиографије на универзитетском сајту, преко Информационог система УНИБЛ ФИС (примјер [проф. др Немање Ђукића](#)).

Академско особље је посвећено научно-истраживачком раду (нарочито кроз научно – истраживачке пројекте), те активностима по питању менторисања студентских радова. О томе свједоче бројни радови академског особља ФПН и СП Социологија, објављени у посљедњих неколико година. Академско особље ФПН са својим радовима партиципира на великом броју научно – стручних скупова. Како се у просјеку објави 1 – 2 рада годишње по наставнику/сараднику, број објављених радова није утврђен. Изражена је тенденција учешћа младог истраживачког кадра на неколицини пројеката, организованих у оквиру *Института за друштвена истраживања*.

Наставно особље ФПН наилази на адекватну подршку Управе ФПН, како у домену аплицирања на конкурсе за пројекте, финансиране од стране Министарства за науку и технологију Републике Српске, тако и на међународне пројекте.

Сви аспекти научно-истраживачке дјелатности нису уређени правилницима, што онемогућује систематично праћење истраживачког рада наставног особља. С тим у вези је наставном кадру [сугерисано генерисање годишње остварених, индивидуалних извјештаја о истраживачким резултатима \(објављени радови, учешћа на конференцијама и слично\)](#).

Усавршавање наставног кадра. Од значаја за побољшање научно-истраживачког рада, било би формирање Научно-истраживачког фонда на нивоу УНИБЛ. Фонд би био намијењен за финансирање и суфинансирање учешћа наставног кадра с радовима на конференцијама од међународног значаја. У погледу побољшања

научно-истраживачког рада, потребно је усвојити Стратегију и политику научно-истраживачког рада. Важно је успоставити и базу податка за научно-истраживачки рад (НИР), у циљу евиденције о научно-истраживачким пројектима. Интегрисани информациони система од јануара 2014. године олакшава вођење евиденције.

Наставном је особљу ФПН неопходно обезбиједити обуке, како за писање пројектних приједлога европских фондова, тако и за писање апстраката и пријављивање научних радова на енглеском језику, како би се што ефикасније и квалитетније омогућило објављивање радова у референтним међународним часописима и учешће на међународним научно-стручним догађајима.

У оквиру ФПН-а, научно-стручним истраживањима на пољу друштвених наука руководи [Институт за друштвена истраживања ФПН УНИБЛ](#). Истраживачки тим Института чини цјелокупно наставно особље ФПН-а. На Факултету политичких наука дјелује [Конфуцијев институт](#), који остварује сарадњу и заједничке пројекте са нашим Факултетом. Реализовани пројекти су несумњиво допринијели развоју науке односно академске и шире друштвене заједнице, као и студијских програма ФПН-а.

Систематско праћење, оцјењивање и подстицање научно-истраживачке, стручне и педагошке активности наставног особља ФПН-а, допринијело је значајном броју научних и стручних радова и учешћа на научним скуповима, конференцијама и симпозијумима наставног особља ФПН-а. Показатељ предузимљивости организационих јединица по питању подстицања научно-истраживачког рада јесте, управо организовање научне конференције са међународним учешћем на тему: Друштво и политика, коју ФПН организује сваке године. Такође, Факултет политичких наука објављује и часопис *ПОЛИТЕИА*, који је вреднован као часопис друге категорије у Републици Српској од стране Министарства науке и технологије те у Србији као часопис категорије М51.

Евиденција публицистике

Издавачка дјелатност ФПН централизована је на нивоу ВШУ УНИБЛ. ВШУ УНИБЛ води евиденцију научних и стручних радова, [научних пројеката](#) на којима је учествовало и књига које је објавило запослено особље. У ту сврху је формирана база података, којом се управља из [канцеларије проректора за научно-истраживачки рад и развој](#).

Приједлог уџбеника, по предметима, за наредну школску годину представља саставни дио Годишњег програма рада и доставља се Издавачкој комисији УНИБЛ на одобрење прије самог подношења Годишњег програма рада, у циљу благовременог обезбјеђивања уџбеника. Отуда настава из сваког предмета буде покривена уџбеником, чији је аутор предметни наставник, а издавач већином УНИБЛ.

На крају сваке академске године, на web страници УНИБЛ и страницама његових организационих јединица, објављује се преглед публицистике наставног особља која је реализована у посљедњој академској години. Уз преглед публицистике, врши се и анализа исте, према класификацији и индексираности часописа. Организационе јединице утврђују статистику у погледу истраживања корелације између додијељених буџетских средстава и објављених радова, на које су средства утрошена. Преглед публицистике и анализу исте разматра Сенат ВШУ УНИБЛ.

ВШУ УНИБЛ има [процедуру за издавање књига и уџбеника](#). Општи услови и начин објављивања публикација у оквиру издавачке дјелатности УНИБЛ одређени су [Правилником о издавачкој дјелатности Универзитета у Бањој Луци](#), а у складу са [Статутом Универзитета](#) (члан 100.) и [Правилником о публикавању научних публикација](#) Министарства науке и технологије РС. Правилником о издавачкој дјелатности УНИБЛ се уређују стандарди у вези с обезбјеђењем и провјером квалитета публикација, које издају УНИБЛ и његове организационе јединице. У смјеру реализације тог циља дјелује стручно тијело УНИБЛ – Комисија за издавачку дјелатност УНИБЛ, у саставу: проректора за научно-истраживачки рад и развој УНИБЛ, проректора за наставу и студентска питања и 7 чланова, представника разних научних области. Комисију, из реда истакнутих научних радника са искуством у издаваштву, именује Сенат УНИБЛ на период од четири године, на основу приједлога вијећа факултета, Академије и института. Комисијом предсједава проректор за научно-истраживачки рад и развој УНИБЛ. Комисија доноси одлуке већином гласова од укупног броја својих чланова. Процедуре одобравања публикација подразумијевају поступак рецензирања који претходи објављивању. Од најмање два рецензента, један рецензент мора бити истакнути научни радник запослен ван институција УНИБЛ.

На УНИБЛ се издаје одређен број [националних научно-стручних часописа](#), категорисаних у складу с Правилником о публикавању научних публикација. Постоји још велики број националних научно – стручних часописа ([комплетна листа](#)), који су категорисани у складу са Правилником.

Што се тиче издавачке дјелатности Факултета политичких наука УНИБЛ за 2019. годину, увидом у документ плана ([План издавачке дјелатности Универзитета у Бањој Луци по организационим јединицама за 2019. годину](#)) на веб страници Универзитета у Бањој Луци (<https://www.unibl.org/sr-lat/nauka/izdavachka-djelatnost>, прочитано 22.11.2021.), видљиво је да не постоји евиденција наставних и научних публикација Факултета политичких наука Универзитета у Бањој Луци за ту годину. Кад је ријеч о плану издавачке дјелатности Факултета политичких наука УНИБЛ за 2020. годину, увидом у документ плана ([План издавачке дјелатности Универзитета у Бањој Луци по организационим јединицама за 2020. годину](#)) на веб страници Универзитета у Бањој Луци (<https://www.unibl.org/sr-lat/nauka/izdavachka-djelatnost>, прочитано 22.11.2021.), видљиво је следеће стање, приказано у наредној табели заједно са планом издавачке дјелатности ФПН УНИБЛ за 2021. годину ([План издавачке дјелатности Универзитета у Бањој Луци по организационим јединицама за 2021. годину](#); <https://www.unibl.org/sr-lat/nauka/izdavachka-djelatnost>, прочитано 22.11.2021.).

НАСТАВНЕ ПУБЛИКАЦИЈЕ				2020.
Бр.	Назив публикације	Име и презиме аутора	Приближан обим рукописа	Планиран и тираж
1.	Локална самоуправа	Невенко Врањеш	320	100
НАУЧНЕ ПУБЛИКАЦИЈЕ				
Бр.	Назив публикације	Име и презиме аутора	Приближан обим рукописа	Планирани тираж
1.	Политичке доктрине	Александар Савановић	500	500
2.	Социолошке цртице: Хетеротопни огледи из савремене социологије	Немања Ђукић	100	300
3.	Контекст политичке културе, друго допуњено издање	Ђорђе Вуковић	300	300
4.	На маргинама друштва – социолошка студија о породицама са четворо и више дјеце	Александар Јанковић	120 - 200	200
5.	Медијске организације и новинарска	Анђела	200	200

	професија у Републици Српској: модели и детерминанте	Купрешанин Вукелић		
ЗБОРНИЦИ И ЧАСОПИСИ				
Бр.	Наслов часописа	Уредник часописа	Учесталост излажења	Планира ни тираж
1.	Политеиа	Здравко Злокапа	Два пута годишње	200 - 300
НАУЧНЕ ПУБЛИКАЦИЈЕ				2021.
Бр.	Назив публикације	Име и презиме аутора	Приближан обим рукописа	Планира ни тираж
1.	Политичке доктрине	Александар Савановић	500	300
2.	Парамедији и парановинарство	Татјана Дуроњић	150	300
3.	Перспективе конзументизма: Од тоталне друштвене појаве до друштвене чињенице	Душанка Слијепчевић	120 – 300	300
4.	На маргинама друштва: Студија случаја о друштвеним неједнакостима, неусклађеностима и маргинализацији	Александар Јанковић	200	200
5.	Социјална заштита у ванредним ситуацијама	Драшко Гајић	150	200
6.	Увод у биополитику	Немања Ђукић	120	150
7.	Новинарство и медијски систем	Анђела Купрешанин Вукелић	200	200
ЗБОРНИЦИ И ЧАСОПИСИ				
Бр	Наслов часописа	Уредник часописа	Учесталост излажења	Планира ни тираж
1.	Политеиа	Ранка Перић Ромић	Два пута годишње	300

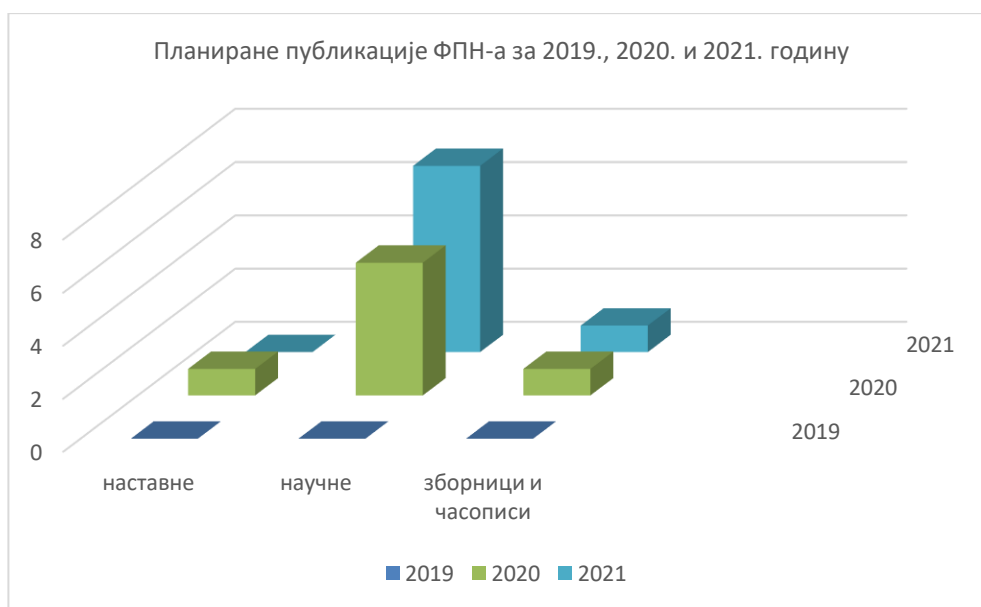
Извор: <https://unibl.org/uploads/files/strane/nauka/Izdacacka-2020.pdf>, стр. 13 – 14, [очитовано 22.11.2021.];

<https://unibl.org/uploads/files/strane/nauka/plan-izdavacke-djelatnosti-2021.pdf>, стр. 12, [очитовано

22.11.2021.]

Уколико би се претходни табеларни извод и графички приказао, план публицистике ФПН-а за 2019., 2020. и 2021. годину би изгледао овако (Графикон бр. 3):

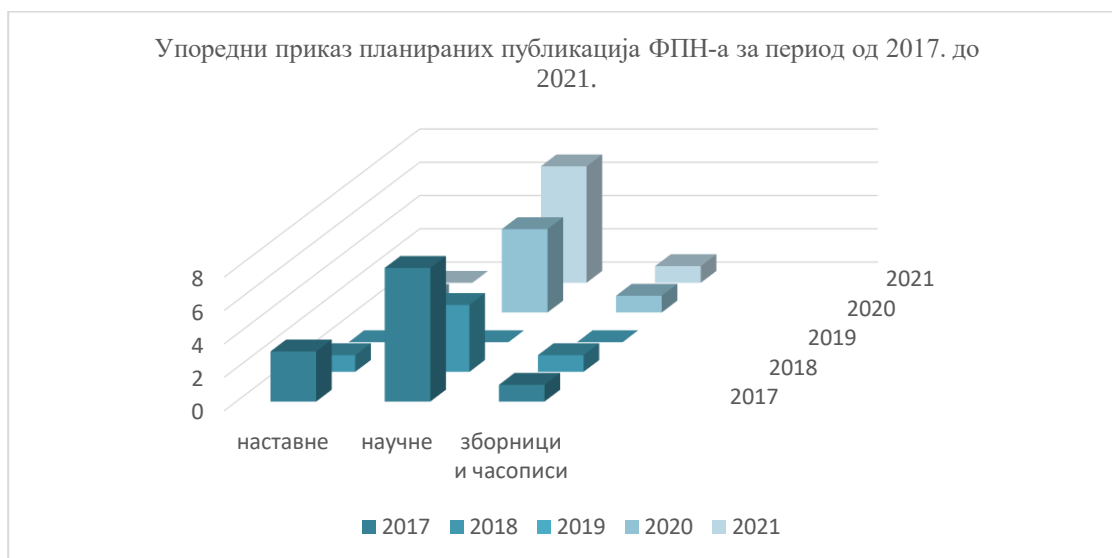
Графикон бр. 3 Упоредни приказ планираних публикација ФПН-а за 2019., 2020. и 2021. годину

Извор: <https://unibl.org/uploads/files/strane/nauka/Izdacacka-2019.pdf>,
<https://unibl.org/uploads/files/strane/nauka/Izdacacka-2020.pdf>, стр. 13 – 14,
<https://unibl.org/uploads/files/strane/nauka/plan-izdavacke-djelatnosti-2021.pdf>, стр. 12 [очитовано
22.11.2021.]

Као што је и приказано, нема публикација планираних за 2019. годину, а број публикација за 2021. годину већи је од утврђеног броја за 2020., што јасно указује на побољшање научно-истраживачких активности наставног кадра ФПН УНИБЛ у посматраном периоду, у складу са системском подршком на овом плану. Надаље, компаративни приступ научно-издавачке дјелатности ФПН-а за посматрани период од 2017 до 2021. године би графички изгледао овако (Графикон бр. 4):

Графикон бр. 4 Упоредни приказ планираних публикација ФПН-а за период од 2017. до 2021.

Административно особље ФПН УНИБЛ

У циљу редовног провођења образовне дјелатности, ВШУ УНИБЛ запошљава довољан број административног особља. Укупан број запосленог административног особља усклађен је са стандардима и нормативима које су утврдиле надлежне образовне власти.

ВШУ УНИБЛ пружа могућност усавршавања административног особља у погледу њиховог оспособљавања за суочавање са савременим трендовима и образовним реформама (болоњски процес, информационо – комуникационе технологије, страни језици и сл.). Административном особљу је омогућено усавршавање кроз учешће на обукама, нарочито у вези с информатичким системима и системима управљања. Развијене су конкретне процедуре напредовања, као и процедуре вредновања (евалуације) дјелотворности њиховог рада.

У оквиру ФПН УНИБЛ постоје административно – техничке службе у функцији осигуравања редовног провођења дјелатности Факултета. [Административно – стручну службу](#), која организује рад ненаставног особља, чине посебни одјељци за секретарске и финансијске послове, студентска питања, библиотечку и информатичку дјелатност, те одржавање. Табела 20 садржи податке о броју административног особља ФПН

УНИБЛ према врсти уговора запослења у одговарајућој академској години (2009/2010. – 2019/2020.).

Број административног особља по уговору ангажовања				
Академска година	Врста уговора запослења			
	Стални радни однос	Допунски рад	Ангажовање по другом уговору	Укупно
2009/10	10	-	-	10
2010/11	12	-	-	12
2011/12	13	-	-	13
2012/13	13	-	-	13
2013/14	20	-	-	20
2014/15	21	-	-	21
2015/16	22	-	-	22
2016/17	22	-	-	22
2017/18	25	-	-	25
2018/19	22			22
2019/20	22			22

Табела 16: Структура административног особља ФПН УНИБЛ

Чланом 149. Статута УНИБЛ прописано је да се број и структура административног особља, услови и начин заснивања радног односа утврђују [Правилником о унутрашњој организацији и систематизацији радних мјеста на Универзитету у Бањој Луци](#). Правилником су прецизно утврђени дјелокруг рада и организација административног особља.

Назив радног мјеста	ОЈ ФПН
Декан/директор	1
Продекан	2
Наставник	У складу са потребама наставног процеса
Сарадник	
Умјетнички сарадник	
Клинички сарадник	
Истраживач у научном звању	У складу са потребама пројектних активности
Истраживач у истраживачком звању	
Административно, техничко и помоћно особље	
Секретар	1
Шеф студентске службе	1
Шеф библиотеке	1
Стручни сарадник у настави	1
Референт за студентска питања	2
Референт за студије II и III циклуса	1

Оператер на рачунарима и одржавању web стр.	1
Књижничар/виши књижничар	1
Технички секретар	1
Референт за књиговодствене послове	1
Референт за админ.-техничке послове	1
Административни радник	1
Кућни мајстор	1
Возач – курир	1
Радник на телефонској централи	1
Спремачица	6
УКУПНО	22

Табела 17: Систематизација радних мјеста на ФПН УНИБЛ

Стручним и професионалним радом ненаставно особље доприноси успјешном спровођењу основних задатака студијских програма и циљева ФПН УНИБЛ. Студентска служба постоји у сврху опслуживања студената на основним, мастер и докторским студијама, као и обављања техничких послова са студентима, те ради подршке у раду наставника и сарадника. Библиотека пружа услуге претраживања и коришћења библиотечког књишког фонда, као и могућност несметаног уживања услова и просторних капацитета читаонице. Секретар Факултета (по струци: дипломирани правник) непосредно прати и надгледа послове ненаставног особља односно надлежан је за опште правне, кадровске и рачуноводствене послове и руковођење техничким и помоћним особљем.

С циљем праћења рада и доношења мјера за побољшање истог, УНИБЛ, а самим тим и ФПН, путем кадровског информационог система, остварује увид у компетенције, те квалификациону и старосну структуру запослених, на основу чега се доносе одлуке на нивоу УНИБЛ (генерални секретар или финансијски директор).

ВШУ УНИБЛ води рачуна у погледу обезбјеђивања различитих активности на плану унапређења квалитета људских потенцијала. Административном особљу ФПН УНИБЛ омогућава се прилика за развој компетенција самим указивањем повјерења кроз пружање шансе за запослење. У циљу стручног усавршавања административног особља, на нивоу УНИБЛ се дефинише годишњи план усавршавања. У складу с тим се на организационим јединицама из његовог састава спроводе обуке односно организују семинари и радионице, посебно у вези с информатичким системима и системима управљања, како би се постигли жељени циљеви уједначавања рада и стандарда у том домену. У том контексту се задовољавају потребе професионалног и ефикасног рада

административног особља, што смањује могућност личних преокупација у погледу подношења захтјева за усавршавањем.

Обуке су углавном дјелотворне и унапређују рад административне службе, будући да су оријентисане на појединачне сегменте рада (увођење информационог система, дигитализација библиотеке, обука у области провођења процедуре признавања страних диплома, олакшања мобилности студената и студентске размјене и слично).Примјер је извршена обука *Употреба програмске опреме COBISS3/Каталогизација*, организована од стране Народне и универзитетске библиотеке Републике Српске, у Бањој Луци од 07. 11.2016. – 11.11.2016. године. Обуку је похађала Нина Кујача, шеф библиотеке ФПН УНИБЛ, поред раније завршене обуке *Употреба програмске опреме COBISS 3/Преузимање записа и фонд* (08.06.2016. – 10.06.2016.), у организацији Народне библиотеке Србије.

Дјелотворност учешћа административног особља на обукама показује се директно у посвећеном раду са корисницима образовне услуге. Однос броја студената и административног особља у одговарајућој академској години (2009/2010. – 2019/2020.) приказан је табелом 5.4.3.

Академска година	Број студената	Број административног особља
2009/2010	1122	10
2010/2011	1157	12
2011/2012	1173	13
2012/2013	1144	13
2013/2014	1041	20
2014/2015	1031	21
2015/2016	1001	22
2016/2017	980	22
2017/2018	920	25
2018/2019	836	22
2019/2020	757	22

Табела 18: Омјер студената и административног особља

У академској 2018/2019. години на први циклус студија уписано је 836 студената, док административне послове обављају 22 радника, што износи 45 студента по члану администрације. У академској 2019/2020. години на први циклус студија уписано је 757 студената, док административне послове обављају 22 радника, што износи 41 студента по члану администрације.

ФПН УНИБЛ запошљава једног књижничара и једног библиотекара са високом стручном спремом. У складу са бројем студената академске 2019/2020. године, који је већи од 500 – ФПН УНИБЛ недостаје најмање још један запосленик на радном мјесту библиотекара. Такође, у складу са бројем студената, који од 2009. није мањи од 1000, 2019/2020. послове студентске службе обављају два извршиоца. На пословима информационог система ФПН УНИБЛ ради један извршилац са високом стручном спремом, као и дипломирани правник на пословима секретара ФПН УНИБЛ. Претходно стање по питању административног особља усклађено је са стандардом.

Показатељ степена дјелотворности представљају студентске евалуације рада стручних служби које се спроводе у склопу годишњих интерних самоевалуација од стране ОЈ ФПН УНИБЛ и то периодично (пред крај сваког семестра), а у складу са [Правилником о анкетирању студената о квалитету наставног процеса](#). Процедура евалуације рада и напредовања административног особља није утврђена већ секретар ФПН и генерални секретар УНИБЛ дају препоруке декану ФПН или ректору УНИБЛ. Према резултатима евалуације се дају препоруке за, евентуално, побољшање рада стручних служби и израде анализе потреба за ваннаставним кадром. Поступак студентског оцјењивања наставног и административног особља је однедавно унапријеђен успостављањем праксе електронског попуњавања студентских анкета преко сервиса [еСтудент](#). Резултати евалуације се објављују кроз годишње извјештаје о раду ФПН.

Б.6 РЕСУРСИ ЗА УЧЕЊЕ И ПОДРШКА СТУДЕНТИМА

Укупни физички ресурси

Од 2013 године ФПН БЛ располаже намјенски грађеним објектом површине 4.685,45 м2. Структуру објекта чини:

Назив простора	Број/мјеста/
Амфитеатар	1 (250 мјеста)
Учионице	13 учионица (од 40 и више мјеста)
Рачунарска сала	1 (30 рачунара)
Кабинети за наставнике и сарданике	39
Свечана сала	1
Сала за састанке	1
Канцеларија института за друштвена истраживања	1
Библиотека	1 (библиотечки фонд 7. 991)
Читаоница	72 мјеста
Скриптарница	1
Канцеларија за студенстку организацију	1
Конфучијев институт	1
Канцеларије за администрацију	8
Студентска служба	2
Студентски бифе	1

Табела 19: Расположиви простор

Физички ресурси намјењени студентима

Површина ученичког простора износи 1.313,40 м2. Његову структуру чини 1 амфитеатар и 13 учионица са укупно 930 сједећих мјеста те 1 рачунарска учионица са 30 рачунара. Амфитеатар и учионице су опремљене пројекторима и аутоматским платнима за пројекторе. Површина библиотечког простора износи 198,60 м2. Библиотека располаже са 7.991 библиографских јединица. У библиотеци су запослене 2 особе.

Физички ресурси намјењени наставницима и сарадницима и администрацији

Физичке ресурсе намјењене наставницима и сарадницима чини 39 кабинета опремљених рачунарима. Физичке ресурсе намјењене обављењу административних

послова чини 8 канцеларија. На обављању административних послова ангажовано је 22 особа од чега 2 у студентској служби. Површина простора за заједнички боравак износи 255 м². По структури она се састоји од 2 сале за различите активности од којих површину простора за рад и организовање студената чини 30 м².

Физички ресурси студијског програма примијењена социологија

Студијски програм Социологије свакодневно користи четири климатизоване и технички потпуно опремљене учионице са 160 мјеста, као и 9 климатизованих и технички опремљених наставничких и сарадничких кабинета. Студентима Студијског програма социологије на располагању је свакодневно кориштење библиотеке са 5.957 библиографских јединица, читаонице са 72 мјеста те рачунарске сале са 30 мјеста у којој је обезбјеђена стална и стабилна интернет конекција. Зграда Факултета политичких наука као и онај дио физичких ресурса које користи Студијски програм примијењене социологије је намјенски и потпуно прилагођена особама са инвалидитетом чиме су обезбјеђени равноправни услови студирања за све студенте. Студентима Студијског програма социологије доступан је *Дебатни клуб Факултета политичких наука*, који нуди могућност стицања потребних знања и вјештина из области реторике и бесједништва. Студенти Студијског програма социологије у информисани о ресурсима и услугама које су им на располагању преко званичне интернет странице Универзитета у Бањој Луци, званичне интернет странице Факултета политичких наука, званичне Facebook страница Факултета политичких наука Универзитета у Бањој Луци (<https://www.facebook.com/FPNBL>), званичног Twitter и Instagram налога Факултета политичких наука Универзитета у Бањој Луци (https://www.instagram.com/fpn_bl/).

Б.7 УПРАВЉАЊЕ ИНФОРМАЦИЈАМА

Факултетски информациони систем

Факултет политичких наука Универзитета у Бањој Луци користи Факултетски Информациони Систем (ФИС) у циљу праћења, администрирања и организовања наставних процеса. Факултетски информациони систем има следеће функције:

1. подршка организовању и извођењу наставе на свим циклусима студија,
2. праћење и евидентирање комплетног досијеа студената,
3. планирање плаћања школарина,
4. подршка организовању испитних рокова, условљавања пријаве испита уз могућност пријаве испита преко Интернета и електронског плаћања испита,
5. студентска анкета,
6. штампање диплома, додатака дипломи као и осталих увјерења и извјештаја за студенте,
7. штампање и израда статистика уписа, успјеха студената, пролазности на испитима као и осталих статистика.

У структуралном смислу систем се састоји од:

1. *Апликације за студентску службу.* Преко ове апликације дигитализовани су административни послови студентске службе и то пријаве испита и других наставних активности, унос и преглед оцјена, избор предмета, израда распореда часова, израда термина испита итд Систем посједује јединствену базу података што омогућава олакшану израду статистичких извјештаја.
2. *Web портала за студенте.* Преко Web портала за студенте, студентима је омогућено дигитално пријављивање испита, преглед оцјена, избор предмета, праћење предиспитних обавеза и термина испита. Систем посједује висок ниво заштите података, омогућава рад са вликим бројем корисника као и могућности проширења.
3. *Web портала за запослене.* Преко Web портала за запослене свим наставницима и сарадницима је омогућен унос података научном раду, развоју

каријере и напредавању. На тај начин је омогућено праћење испуњености услова приликом избора у звања.

Web портали за студенте и запослене омогућавају студентима и запосленима приступ ФИС информационом систему факултета. Главна намјена портала је пребацивање у Интернет окружење свих административних послова које студенти и запослени иначе обављају преко шалтера у Студентској служби и Рачуноводству. Студентски сервис омогућава извршавање најчешћих административних обавеза студената као што су: пријава испита и других наставних активности, преглед оцјена, избор предмета, попуњавање обавезних анкета. Студентима су на располагању и преглед распореда часова, термина испита, претраживање факултетске библиотеке, преузимање датотека итд.

Сви подаци су смјештени у јединствене скупове и структуре података, односно јединствену базу података, што омогућава ефикасно одржавање и поједностављује прављење копија података за архивирање ради сигурности (бекап). Јединствена база података омогућава и генерисање извјештаја који обједињују различите податке из различитих служби. Ова погодност је од великог значаја за генерисање статистичких извјештаја.

Систем поседује висок степен заштите података, омогућава рад са великим бројем корисника истовремено, високу параметризацију система као и могућност проширења.

Прикупљање података

Прикупљање података на Студијском програму социологије одвија се на више начина:

1. Путем евиденције о присуству студената настави и вјежбама. Овај облик евиденције реализује се у оквиру сваког предмета путем припадајућих образаца а у циљу праћења предиспитних активности студената, прикупљања података о предиспитним обавезама те верификацији присуства у циљу добијања потписа и овјере семестра. На основу ових података прати се и оцјењује укљученост студената у процес наставе.

2. Путем евиденције о упису студената на факултет. Ова евиденција обухвата слjedeће податке и активности:

- регистрацију студената приликом пријављивања за упис на обрасцу факултета,

- формирање базе података која о успјеху кандидата, врстама претходно стеченог образовања, мјесту живљења и завршетка школе.
- прављење листа пријављених и ранг листа резултата пријемног испита.

Приликом стицања статуса студента, студенти електронски попуњавају анкетни листић чиме постају корисници facebook мреже која омогућава комуникацију са наставним особљем. Такође за студенте постоје и брошуре односно водичи за студенте које се користе за припремање пријемног испита.

3. Прикупљање података о студентима врши се и на начин прописан од стране Републичког завода за статистику. Он обухвата:

- уписни лист,
- пријавни семестрални лист,
- пријавни лист,
- семестрални лист,
- формирање досијеа студента,
- упис у регистар студената,
- упис у матичну књигу и попуњавања студентске књижице (индекса).

Након електронске обраде ових података и формирање базе података постаје могуће генерисати извјештаје о броју уписаних студената, статусу студента, социјалном и економском стању, родној припадности, здравственом стању и инвалидитету, дужини студирања, а даље се користи за праћење рада студента.

4. Путем евиденције о одржаним испитима. Евиденција о одржаним испитима се формира на почетку академске године за цијелу текућу академску годину на обрасцу дефинисаном у бази података. Студент преко интернета пријављује/одјављује испите, а приликом завршног испита прилаже пријаву на прописаном обрасцу коју попуњава предметни наставник. Пријава служи као доказ о положеном испиту. Подаци се уносе у матичну књигу и све се чува у досијеима студената. Поред пријаве, одговорни наставник на испиту за сваки испитни рок доставља записник на прописаном обрасцу факултета о одржаном испиту који садржи оцјене студената. Записник се чува као трајан документ у архивским фолдерима факултета. Сваки дан се једном ажурирају подаци који се добијају на релацији студент-факултет.

5. Путем евиденције о пролазности студената која се врши за сваки испитни рок (за све термине) појединачно. Ова евиденција садржи:

- број студената који је слушао предмет текуће академске године,
- број студената који је пријавио испит,
- број студената који су изашли на испит,
- број студената који су положили,
- просјечна оцјена остварена на том испитном року,
- процентуална пролазност студената за сваки предмет и за сваки испитни

рок

6. Путем евиденције о завршном раду и комисијама. Тема завршног рада се дефинише на прописаном обрасцу који садржи опште податке о студенту, назив теме, предмет рада и сагласност потенцијалног ментора. Тему одобрава Вијеће студијског програма које формира и комисију за оцјену и одбрану рада. По завршеном раду закузује се одбрана. На одбрани комисија попуњава податке у прописаном обрасцу записника о оцјени и одбрани рада, пријаву о положеном завршном испиту са оцјеном и потписима чланова комисије. На основу те документације ажурира се матична књига и закључује се процес студирања.

7. Путем евиденције о промјенама у току студирања. Ова евиденција обухвата промјене које се тичу нових уписа, промјена статуса студента, промјена студијских програма, исписа студената, броја дипломираних итд.

8. Путем евиденције о напредовању и изборима у звање наставника и сарадника. Ова евиденција се води путем Факултетског информационог система Универзитета у Бањој Луци у бази података e-zaposleni која садржи податке о научном и стручном раду наставника и сарадника.

Систем електронског вођења података студентске службе

У циљу унапређивања нивоа пружања услуга студентима и особљу факултета током школске 2010 године ФПН је увео систем Електронског вођења података студентске службе. У структуралном смислу систем садржи:

- Клијент-Сервер апликацију,
- Web приступ,
- Синхронизацију података у реалном времену,
- Израду резервних копија

Систем је вишедимензионалан и омогућава више нивоа приступа апликацији. У структуралном смислу систем се састоји од:

- модула за студенте
- модула за референте студијских програма,
- модула за секретаре студијских програма
- модула за администратора система.

Након стицања статуса студента, врши се креирање студентског досијеа а студенту се достављају приступни подаци. Након успјешног пријављивања студент може пратити сва оптерећења по предметима и семестрима за одабрани студијски програм. Путем ове апликације студент је у могућности да изврши пријаву полагања испита као и одабир изборног предмета у текућој академској години. По завршеном испиту, студент има увид у своје оцјене као и у укупан број поена које је стекао у предиспитним и испитним активностима. Наставници и сарадници у свом модулу имају могућност да прате оптерећење по катедри која им је додјељена, као и број студената који су пријавили испит. Секретари студијских програма су у могућности да врше измјене распореда предавања као и да прате оптерећења по предметима за студијски програм. Администраторски модул има приступ објавама резултата испита на свим програмима како првог тако и другог циклуса студија. У функционалном смислу систем је увелико олакшао и унаприједио послове вођења студентских досијеа како наставницима и сарадницима тако и административном особљу студентске службе факултета.

Анализе о студентима

Студијски програм примијењене социологије до сада није радио анализе структуре студентске популације, напредовања студената кроз студије, стопу успјешности и напуштања студија итд. За потребе овог Извјештаја о самоевалуацији урађено је истраживање (погледати у поглављу Б.10) које управо обухвата наведене теме и које пружа идентификовање проблема на чијем рјешавању у наредном периоду треба системски радити, а што ће утицати на даље унапређење Студијског програма примијењене социологије.

Када су у питању анализе о властитим кључним перформансима и индикаторима важно је споменути да УНИБЛ има усвојен сет индикатора успјешности (kpi) као резултат SHEQA пројекта 2011. године, и односи се на све јавне универзитете у БиХ. УНИБЛ је такође развио свој сет проширених образаца за праћење квалитета. До сада се прикупљало и анализирао ревидирани сет образаца квалитета на годишњем нивоу, јер информациони систем није стављен у пуну функцију. Од ове академске године ће се прикупљати и обрађивати сви показатељи квалитета. Резултати анализе се користе за активности унапређења.

Б.8 ИНФОРМИСАЊЕ ЈАВНОСТИ

Релевантне и редовно ажуриране информације о организацији и активностима Студијског програма социологије јавности су доступне на званичној интернет страници Факултета политичких наука Универзитета у Бањој Луци (<https://fpn.unibl.org/>). У том контексту, студенти, потенцијални студенти и остале заинтересоване стране, преко поменуте интернет странице могу да остваре увид у опште информације о Студијском програму социологије, односно информације о ангажованим наставницима и сарадницима, наставним и ваннаставним активностима, саопштењима за јавност, и др.

Све важне информације о раду високошколске установе се редовно ажурирају и објављују на универзитетском web страници као и факултетским web страницама. Такође, медији се позивају на сва важна дешавања која се тичу рада високошколске установе. Издају се брошуре, флајери, студентски водичи итд. Ради повећања видљивости и присутности универзитета у Бањој Луци на интернету донесен је *Правилник о мјерама за повећање видљивости и присутности Универзитета у Бањој Луци и његових организационих јединица на Интернету* ([http://unibl.org/uploads/files/strane/pravilnici/9.Pravilnika_o_povecanju_mjerama%20i%20vidljivosti_na_internetu .pdf](http://unibl.org/uploads/files/strane/pravilnici/9.Pravilnika_o_povecanju_mjerama%20i%20vidljivosti_na_internetu.pdf)).

Опште информације о Студијском програму социологије које су доступне на званичној интернет страници Факултета политичких наука Универзитета у Бањој Луци односе се на:

- циљеве студија (за сва три циклуса студија),
- врсту студија и исходе процеса учења (за сва три циклуса студија),
- називе академских звања која се стичу по завршетку студија (за сва три циклуса студија),
- опште и посебне услове за упис на студије (за сва три циклуса студија),
- наставни план којим је обухваћен списак предмета по семестрима, њихов статус, број предавања и вјежби, број ECTS бодова (за сва три циклуса студија, а за први и други циклус су обезбијеђени и силабуси свих предмета),
- подударност са другим студијским програмима социологије у окружењу,

- упуте и обавјештења које се односе на начин преноса ECTS бодова, критеријуме и начин осигурања квалитета студија, обавезе студената и динамику студирања, и др.

Наведене информације су доступне на српском језику, а за први циклус студија и на енглеском језику.

Информације о наставницима и сарадницима који су ангажовани на Студијском програму социологије, а доступне су на званичној интернет страници Факултета политичких наука Универзитета у Бањој Луци, обухватају:

- CV наставника или сарадника (документ је могуће преузети у PDF формату),

- имејл адресу наставника или сарадника,
- телефонски број наставникове или сарадникове канцеларије,
- термине у којима наставник или сарадник држи консултације.

Поред тога, информације о наставницима и сарадницима који су ангажовани на Студијском програму доступне су и на званичној интернет страници Универзитета у Бањој Луци ([http://www.unibl.org/sr/fis/adresar?queries\[zaposleni_tip\]=nastavno_osoblje](http://www.unibl.org/sr/fis/adresar?queries[zaposleni_tip]=nastavno_osoblje)), а односе се на:

- имејл адресу наставника или сарадника,
- телефонски број наставникове или сарадникове канцеларије,
- ужу научну област на којој наставник или сарадник има избор у звање,
- датум избора у звање,
- списак предмета на којима је наставник или сарадник ангажован,
- наставникову или сарадникову библиографију и друге податке о научно-истраживачким активностима (радове објављене у часописима, радове представљене на научним скуповима, објављене књиге, учешће у научно-истраживачким пројектима, и др).

Наведене информације су доступне на српском језику, а само неке од њих и на енглеском језику (нпр. наставник или сарадник има могућност да свој CV објави и на енглеском језику, радови објављени у страним часописима, и др).

Информације о наставним и ваннаставним активностима Студијског програма социологије које су доступне на званичној интернет страници Факултета политичких наука Универзитета у Бањој Луци објављују се у оквиру рубрике *Новости* и путем

система *е-Студентске службе* (<https://78.28.135.110/sson2/pocetna.jsf>). Систем *е-Студентске службе* Факултета политичких наука Универзитета у Бањој Луци представља платформу за комуникацију између студената и наставног особља на којој се објављују и размјењују информације о предавањима, предиспитним и испитним обавезама, консултацијама, одбранама завршних радова на свим циклусима студија, и сл. Поред званичне интернет странице, информације о уписним и ваннаставним активностима Студијског програма објављују се и на званичној Фејсбук страници Факултета политичких наука Универзитета у Бањој Луци (<https://www.facebook.com/FPNBL/>). Претходно наведене информације су доступне на српском језику.

На званичној интернет страници Факултета политичких наука Универзитета у Бањој Луци, прецизније, у оквиру рубрике *Новости*, објављују се и саопштења за јавност Студијског програма социологије. На примјер, последње саопштење за јавност Студијског програма социологије Факултета политичких наука Универзитета у Бањој Луци односило се на *Иницијативе Српске православне цркве за увођење вјерске наставе у средњошколско-образовни систем јавних школа Републике Српске* (наведено саопштење је доступно на линку: <https://fpn.unibl.org/index.php/n-v-s-i/736-saopstenje-za-javnost-studijskog-programa-sociologije>). Саопштења за јавност се обично објављују на српском језику.

Поред претходно наведеног, сваке године Факултет политичких наука Универзитета у Бањој Луци објављује *Информатор* за упис нових студената. До 2017. године *Информатор* је излазио у штампаној форми и наплаћивао се, а од 2018. године може се бесплатно преузети на званичној Фејсбук страници Факултета политичких наука Универзитета у Бањој Луци. Између осталог, *Информатор* садржи и опште информације о Студијском програму социологије, као и о првом циклусу студија који се на њему реализује. *Информатор* је доступан на српском језику.

Б.9 КОНТИНУИРАНО ПРАЋЕЊЕ И ПЕРИОДИЧНА РЕВИЗИЈА СТУДИЈСКИХ ПРОГРАМА

Темељна ревизија Студијског програма примијењене социологије извршена је у периоду од 2018 до 2020. године у циљу усклађивања студијског програма и излазних профила са захтјевима тржишта рада и усаглашавања Студијског програма са политиком Владе РС и надлежног министарства те мисијом и стратегијом Универзитета.

Ревизији студијског програма претходила је свеобухватна припрема. У току академске 2018/2019. године, на Факултету политичких наука је проведено истраживање којим су обухваћени дипломирани студенти факултета. Ово истраживање је претходило изради Елебората о оправданости израде и покретања новог студијског програма. У току 2019. године израђен је Елаборат о оправданости покретања новог студијског програма Примијењене социологије са усмјерењима Организација рад и људски ресурси те Друштвена аналитика. У току 2020. године започело је извођење наставе на поменутом студијском програму. У изради Елабората о оправданости покретања новог студијског програма Примијењене социологије, обављена је свеобухватна анализа приједлога програма. Између осталог, израда програма је обухватила и консултације са вањским заинтересованим странама: привредним субјектима, организацијама, агенцијама и другим релевантним субјектима. Њихова мишљења су доступна у прилозима Елабората о оправданости покретања новог студијског програма Примијењене социологије.

Усаглашеност са политиком Владе РС и надлежним министарством

Правци кретања и развоја Републике Српске увелико су одређени стањем у високом образовању и академској научној заједници. Неповезаност образовања са тржиштем рада често се наводи као један од важнијих разлога постојећег стања у друштву иако се притом недовољно истиче да квалитет образовања зависи од улагања у академску и научну заједницу и да високо образовање у апсолутном смислу не може бити тржишно оријентисано јер научни рад као и поједине професије не подразумевају стварање прихода нити профита, али се сматрају незамјенљивим и саставним сегментом друштва. Свести рад универзитета на стварање профита, у догледно вријеме би утицало на стагнацију слободне академске мисли и научног рада.

Међутим, обавеза је академске заједнице, универзитета, факултета па тиме и студијских програма да прилагођавања према потребама тржишта рада учине тамо гдје је то могуће. Имајући у виду све напријед наведено, наставно особље Студијског програма социологије препознало је могућност доприноса развоја нашег друштва као и уважавања препорука Министарства за научнотехнолошки развој, високо образовање и информационо друштво Републике Српске, те Уније удружења послодаваца, Привредне коморе Републике Српске, Агенције за развој малих и средњих предузећа, појединачних привредних субјеката итд.

Посебно је важно истаћи да смо у креирању наставног плана и програма Студијског програма примијењене социологије водили рачуна о Стратегији развоја Универзитета, и то посебно о стратешким циљевима 2, 4 и 5,8 Правилима студирања на I и II циклусу студија, Правилника о квалитету и Статута Универзитета. На основу усмене и писмене комуникације, одржаних састанака и консултација, те затраженог мишљења заинтересованих страна (погледати прилоге) о потреби усклађивања тржишта рада са новим излазним профилима Студијског програма примијењене социологије дефинисали смо одређене циљеве:

- оспособити дипломиране студенте за преузимање одговарајућих радних улога и обавеза;
- кроз нове излазне профиле омогућити веће запошљавање свршених студената;
- усклађивати и прилагођавати стечене компетенције са потребама привредних субјеката и других заинтересованих страна;
- створити предуслове за цјеложивотно учење;
- створити предуслове за развој научно-истраживачког рада у сврху развоја социолошке мисли а у складу са изазовима времена.
- очувати и промовисати основна, теоријска знања и законитости социологије као предуслов разумијевања различитих друштвених појава, процеса и односа од којих зависи адекватна примјена социолошких знања у друштву;
- кроз Студијски програм примијењене социологије промовисати улогу и значај социологије у друштву;
- повећати предметну праксу са циљем стицања радних искустава и „живих“ знања;

- повећати практичну примјену теоријских знања из социологије и тиме повећати и појачати везу између теорије и праксе.
- кроз интердисциплинарни приступ повећати степен компетенција односно исхода учења који доприносе већој стручности у обављању будућих послова и радних задатака;
- развијати креативност али и проходност и мобилност студената кроз Студијски програм који је комплементаран са другим студијским програмима Универзитета које су потписнице Болоњске декларације;
- обезбиједити напредовање и усавршавање студената кроз концепт цјеложивотног учења и наставка студирања на другом и трећем циклусу;
- ојачати научно-истраживачку дјелатност социологије кроз практично примјенљиве предмете у радним процесима који омогућавају простор за емпијска истраживања, а која могу служити у сврху планирања стратешког развоја привреде и друштва уопште.

Усаглашеност са мисијом и Стратегијом Универзитета

Када је у питању усаглашеност Студијског програма примијењене социологије са мисијом и Стратегијом Универзитета, она се може анализирати кроз одређене стратешке циљеве.

Циљ 2 подразумијева нове реформисане и атрактивне студијске програме. С обзиром на то да је измијењени Студијски програм социологије усаглашен са потребама тржишта рада, те да нуди излазне профиле који су потпуно нови на простору Републике Српске па и Босне и Херцеговине, сматрамо да смо испунили наведени циљ. Такође, Стратегија у циљу 2 афирмише научно-истраживачки рад, међународну сарадњу и студентску праксу. Управо понуђени наставни план и програм базиран је на увођењу нових наставних предмета који условљавају додатно ангажовање и оспособљавање наставног кадра како би се предметна настава адекватно изводила. Сам научно-истраживачки рад условиће, извјесно је, и радове у међународно признатим часописима. Предмет *Стручна пракса* планиран је у трећој и четвртој години и омогућиће да кроз повратне информације које будемо добијали од студената радимо на усавршавању Студијског програма примијењене социологије. Консултиције одржане са привредним субјектима и другим заинтересованим странама и добијена

мишљења говоре у прилог креирању Студијског програма према потребама локалне и регионалне привреде.

Приједлог наставног плана и програма Студијског програма примијењене социологије подржава и стратешки циљ 4 кроз усаглашавање приједлога структуре наставног плана и програма јер су остварени контакти са заинтересованим странама који ће и у даљем развоју Студијског програма бити коришћени за његово унапређење, а у сврху усаглашавања образовања са потребама друштва. Овај програм свакако омогућује међународну размјену наставника и студента који доприносе трансферу знања кроз размјене искустава и примјене нових приступа и технологија.

Важно је напоменути да сви предвиђени наставници за реализацију наставног плана и програма припадају Универзитету у Бањој Луци (стратешки циљ 5 узима у обзир наведено) и да излазни профили по завршетку студија могу самостално пружати услуге кроз стечене компетенције. То даље намеће претпоставку да ће се у наредном периоду и сам Студијски програм примијењене социологије позиционирати као давалац услуга било да се ради у области консалтинга када су у питању компетенције организације, рада и људских ресурса или друштвене аналитике. У складу са наведеним наставници Студијског програма социологије покренули су процедуру оснивања „Центра за примијењену социологију“.

Б.10 ПЕРИОДИЧНО ВАЊСКО ОСИГУРАЊЕ КВАЛИТЕТА

Евалуација студијског програма, начинима и условима студирања. Извјештај о фокус групама

За потребе саомоевалуације Студијског програма примијењене социологије у циљу континуираног праћења и ревизије Студијског програма и повећања квалитета и ефикасности студирања, 29.05.2021. године, спроведено је истраживање на студентима студијског програма примијењене социологије (Извјештај о спроведеним фокус групама Студијског програма Социологија Факултета политичких наука о студијском програму, начину и условима студирања).

Квалитативно испитивање ставова студената о студијском програм, начину и условима студирања, спровео је тим Студијског програма Социологија, чији су чланови били Анђела Ђајић и Стефан Овука, с циљем да се утврди ниво задовољства

студената Студијским програмом, а резултати ће бити кориштени у сврху израде самоевалуације Студијског програма социологија. Факултет политичких наука у сврху истраживања није тражио личне податке студената те је анонимност загарантована. Спроведене су двије фокус групе од по пет учесника.

Прва фокус група сачињена од пет ученика са 3. и 4. године 1. циклуса студија, међу којима су биле 3 студентике и 2 студента, одржана је на Факултету политичких наука 27.05.2021. у 14 и 30 и трајала је 60 минута. Групу је водио/-ла Анђела Ђајић.

Друга фокус група сачињена од пет учесника са 1. и 4. године 1. циклуса студија, међу којима су биле 3 студентике и 2 студента, одржана је на Факултету политичких наука 28.05.2021. у 12 и 10 и трајала је 36 минута. Групу је водио/-ла Стефан Овука.

Током разговора са студентима, издвојили су се њихови ставови о Факултету, Студијском програму, наставном плану и програму, наставном процесу (предавањима и вјежбама), испитима и начину оцјењивања. Ставови су обиједињени у засебне сегменте и представљени у наставку. У оквиру сваке ставке наведено је шта је позитивно, а шта негативно што су студенти истакли у вези са тим сегментом (на примјер, наставом), као и шта су њихови приједлози, шта би они промијенили.

Факултет

Према мишљењу студената, зграда ФПН-а је једна од најопремљенијих зграда у кампусу, а главна замјерка коју би истакли је интернет на факултету, који је преслаб и у већини просторија на факултету недоступан. Рачунарски центар задовољава услове, једини проблем је што није у било које доба дана доступан. Библиотека је добро опремљена, али и ту би ствари везано за доступност литературе могле бити боље. Оно што би свакако помогло су ПДФ верзије књига, јер на тај начин не би морали остављати личне документе када подижемо књиге, што је доиста апсурдно. Интернет страница факултета преноси све потребне информације, али оно што нам највише смета је дијелење мејл адреса студената за друге потребе без питања. Већина ствари на страници факултета је добра, учињена су побољшања у односу на пријашње стање и сада је пуно боља организација странице. Што се тиче читаонице, она не задовољава капацитете који требају студентима, студенти са других факултета превише остављају ствари у читаоници и онда остали немају мјеста.

Студијски програм

Према мишљењу студената, највећи проблем старог студијског програма социологије представља недостатак праксе као и лична незаинтересованост старијих наставника да студентима предоче чиме се тачно баве када дипломирају. Увођење нових студијских програма у академској 2020/2021. представља значајан помак али не значи ништа студентима који студирају по старом програму јер се не могу преквалификовати. Комуникација студената са наставницима је прилично добра али постоји неколико изузетака. Поједини асистенти су некомпетентни и улазе у конфликте са студентима, а исто се може рећи и за неке професоре. Неколико професора не зна да пренесе знање студентима, дакле недостају им предавачке способности или су незаинтересовани.. Евидентне су и одређене примједбе студената на помјерање термина наставе као и на оцјењивање од стране појединих наставника приликом полагања испита. Консултације такође могу бити боље и редовније, јер углавном професори нису доступни у датим терминима. Такође, и електронска комуникација могла би бити боља. Обрађено градиво на предавању и вјежбама се не подудара на неким предметима. Студенти са прве године су задовољни, нови програм им је занимљив. Оно што највише замјерају јесте то што се књиге замјењују научним радовима, због чега лоше пролазе на колоквијима. Налази се разумијевање за студенте прве године, предмети су занимљиви и професори се труде око новог студијског програма.

Наставни план и програм

Према резултатима истраживања, студенти старог студијског програма сматрају да предмети нису адекватно распоређени по семестрима, вјежбе и предавања нису усклађени и не подстиче се креативност студената. Програму СПСС треба посветити више пажње и радити са њим редовно, да би разумјели како он функционише. Рад професора је застарио и теме које обрађујемо уопште нису актуелне. Градиво је повезано између предмета, тако да нам знање из једног помаже у полагању другог предмета. Професори нас већином упознају са наставним планом и програмом на почетку семестра. Прва година треба бити везана само за уводе у предмете и пракса се мора увести. Теорије које учимо нису актуелне данас и не помажу нам у савременом добу. Предмети се врте у круг. Студенти прве године на одређеним предметима нису уведени у предмет, чудан начин бодовања, што их збуњује и такође не разумију питања на колоквијумима.

Наставни процес

Према резултатима истраживања, студенти сматрају да на располагању имају довољно времена за одмор, али професори не могу од нас очекивати да читамо толику количину додатне литературе која је јако захтјевна уз све обавезе које имамо и због самог болоњског система. Има професора који могу пренијети знање и чија су предавања занимљива, али и оних чија предавања не помажу у толикој мјери. Предиспитне обавезе већином помажу, али са њима се може манипулисати па нису реалне. У неким случајевима превелика пауза између предавања и вјежби. Студент одлучује хоће ли бити присутан на предавањима или не, прозивања су беспотребна. Док је трајала онлајн настава одређени професори и асистенти нису имали разумијевања кад поједини студенти су имали проблема са интернет конекцијом. Такође, за вријеме онлајн наставе принцип прикупљања бодова био је неодговарајући. Настава би била квалитетнија када би на вјежбама била практичнија настава, а не само понављање онога што смо радили на предавању. Студенти могу давати приједлоге за побољшање наставе, али на професорима је да их саслушају.

Испити и начин оцјењивања

Термини испита су на вријеме објављени, а материјали за учење су доступни. Предиспитни бодови се већином уважавају. Можемо се жалити ако сматрамо да је према нама учињена неправда, али у неким случајевима то неће бити уважено. Студенти се и устручавају жалити на било шта како га професор не би узео на зуб. Превише се форсира учење напамет, тачне дефиниције, уместо учење са разумијевањем, а професори у неким случајевима не питају да ли желимо да нам упишу оцјену. Већина није доживјела посебне непријатности на испитима. На неким предметима се не добијају питања из литературе која је дата.

Студирање, запошљавање и каријерни обрасци дипломираних студената ФПН-а. Извјештај о емпиријском истраживању

Циљ истраживања

За потребе саомоевалуације Студијског програма примијењене социологије у циљу прикупљања релевантних информација који могу послужити у сврху унапређења студијског програма, у августу мјесецу 2019. године, спроведено је емпиријско

истраживање на дипломираним студентима Факултета политичких наука о квалитету студирања, запошљавању и каријерним обрасцима. Мишљења дипломираних студената су релевантна из неколико разлога: (1) Дипломирани студенти су стичући знања и вјештине и полажући испите могли формирати комплетну слику о квалитету и недостацима студијског програма; (2) Дипломирани студенти имају искуство тражења посла и запошљавања и могу дати веома добре и конкретне приједлоге кад је у питању унапређење студијског програма. Њихова мишљења о отклањању препрека за брже и лакше запошљавање, првенствено у пословима у струци су веома корисна; (3) Дипломирани студенти су, тражећи посао долазили у контакт са послодавцима и могу пружити релевантне информације о томе шта послодавци очекују од својих запослених и у којој мјери је студијски програм усклађен са потребама тржишта рада.

Предмет

Истраживање се састоји из три дијела. У првом дијелу се анализира дужина студирања дипломираних студената основних студија Факултета политичких наука који су студирали на четири различита студијска програма. Просјечна дужина студирања се анализира бројем мјесеци који су протекли од уписивања на факултет до дипломирања. Неки од студената су своје школовање започели прије оснивања ФПН, на другим факултетима (првенствено на Филозофском факултету) гђе су се изводили неки од студијских програма који су оснивањем ФПН прешли на тај факултет.

У другом дијелу смо анализирали тренутни радни статус дипломаца. Занимало нас је да ли су запослени, какав радни ангажман су склопили са послодавцем, у ком власничком сектору раде, да ли раде на радном мјесту са средњом или високом стручном спремом, колико дуго су чекали на први посао након дипломирања. Важан сегмент овог дијела истраживања је да утврдимо колико има незапослених дипломаца, посебно оних који немају никакво радно искуство.

У трећем дијелу нас је занимала перцепција дипломаца који су најизраженији разлози тешког запошљавања дипломираних студената ФПН.

Најважнији циљ истраживања је да дипломци ФПН дају своје мишљење о томе који су најизраженији отежавајући чиниоци приликом запошљавања њих и њихових колега. Првенствено нас је занимало да на објективан начин изнесу своју процјену да ли и у којој мјери постојећи студијски програми представљају препреку лакшем запошљавању, поготово унутар одговарајуће струке. Други циљ је да добијемо податке

о просјечној дужини студирања на појединачним студијским програмима, као и факултету у цјелини, и израженим трендовима у оном временском периоду у којем нам прикупљени подаци дозвољавају. Следећи циљ је да уочимо основне каријерне обрасце и уочимо колико дипломаца не успјевају изградити професионалне каријере и привремено или трајно остају изван струке, што води њиховој депрофесионализацији.

Претпоставке

Пошли смо од претпоставке да су чиниоци који отежавају запошљавање дипломаца ФПН многобројни и да су егзогеног (опште стање у друштву, брзина спровођења привредних и друштвених реформи, законски прописи, потражња за стручњацима који се школују на ФПН, итд) и ендемог карактера (стручност и квалитет знања дипломаца ФПН, усклађеност образовних профила са захтјевима привреде и различитих установа и организација гђе се запошљавају дипломци ФПН). Један од начина на који руководство ФПН може допринијети повећању запошљавања својих дипломаца, и у квантитативном и у квалитативном смислу, јесте да реформише своје студијске програме у складу са потребама тржишта рада и захјевима привредника и различитим непривредним установама и организацијама.

Кад су у питању замјерке које би дипломци могли имати у погледу постојећих студијских програма, њих смо поћелили у двије врсте. Прва се односи на превелико присуство теоријских знања на уштрб стицања практичних знања и вјештина које би дипломци могли одмах да употребе на послу, без одређеног времена које је потребно да „науче да раде“. То је један од разлога које послодавци највише замјерају нашем високошколском систему. Друга замјерка се односи на „застарјелост“ знања која се стичу и заостајање у односу на знања која су актуелна у свијету.

Техника и вријеме испитивања

Примјењена је техника телефонског анкетирања због најмањих трошкова у односу на друге технике и због постојања одговарајућих техничких услова за њено извођење (одговарајући програм, рачунари, телефонске линије и тсл). Питања су била прилагођена оваквом начину испитивања (са затвореним одговорима и понуђеном опцијом „нешто друго“ уколико се испитаник не слаже ни са једним од понуђених одговора). Анкетирање су извршено у периоду 15-18.07.2019. из рачунарске сале ФПН. Анкетирање су извршили пет студената ФПН који имају искуство у оваквом начину испитивања.

Подаци о узорку

Табела 1: Структура узорка према студијским програмима

Студијски програм	N	%
Новинарство и комуникологија	222	37,0
Социјални рад	178	29,7
Политикологија	130	21,7
Социологија	70	11,7
Укупно	600	100,0

Узорак је обухватао 600 дипломираних студената ФПН на четири студијска програма. Иако је у почетку планирано да узорак буде квотни, где би квоте чинили дипломци са различитих студијских програма, брзо се одустало од тога услед великог броја нереализованих позива (неодговарање, непостојање бројева телефона у свим случајевима, одбијање испитаника да учествују у анкетирању, боравак на одмору, пресељење у иностранство и тсл). Стога је примјењена тактика да се реализује свако анкетирање које буде могуће реализовати у неколико дана без обзира како ће се то одразити на састав узорка. Једини критеријум је био да величина узорка не смије бити испод 600 дипломаца, што чини нешто више од трећине укупног броја дипломаца ФПН (табела 1).

Табела 1: Структура узорка према години уписивања на факултет

		Студијски програм				Укупно	
		НиК*	СРАД	ПОЛ	СОЦ	%	N
Календарска година уписа	1998-2007.	60,8	41,0	12,4	14,3	39,1	234
	2008-2009.	13,5	28,1	31,0	31,4	23,7	142
	2010-2011.	10,4	15,2	29,5	17,1	16,7	100
	2012-2013.	9,9	12,9	17,1	22,9	13,9	83
	2014-2015.	5,4	2,8	10,1	14,3	6,7	40
Укупно	%	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	
	N	222	178	129	70		599

Подаци у табели 2 указују не само на неравномјеран упис студената на четири студијска програма, него и на константно опадање броја уписаних студената на свим студијским програмима од оснивања ФПН 2009. до 2015. године, уколико је узорак репрезентативан. С обзиром да обухвата више од трећине популације вјерујемо да јесте.

Табела 3: Структура узорка према дужиби студирања

		Студијски програм				Укупно	
		НиК*	СРАД	ПОЛ	СОЦ	%	N
Дужина студирања	До 4 године	17,7	5,1	26,4	40,0	18,5	110
	4-5 године	31,8	37,3	41,1	38,6	32,6	216
	5-6 година	16,8	20,3	17,1	15,7	17,8	106
	6-7 година	10,0	12,4	7,0	5,7	17,8	57
	7-8 година	6,8	9,0	5,4	/	6,4	38
	8-9 година	4,5	3,4	2,3	/	3,2	19
	9-10 година	4,1	4,5	/	/	2,9	17
	Више од 10 година	8,2	7,9	0,8	/	5,5	33
Укупно	%	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	
	N	220	177	129	70		596

Подаци из табеле 3 показују да је највећи дио испитаника на свим студијским програмима успио дипломирати у периоду од пет година након уписивања (на студијском програму социологија чак за четири године). Тако је 78,6% испитаника дипломирало у року од пет година на СП Социологија, 67,5% испитаника који су студирали политикологију, 49,5% новинара и 42,4% социјалних радника. Проценат испитаника који дуже студирају континуирано опада како расте дужина студирања. Ипак, један дио студената (5,5% на нивоу факултета) не успјевају завршити студије ни после десет година студирања. Да ли је у питању незаинтересованост, немогућност усклађивања радних и породичних обавеза са студирањем или нешто треће тешко је рећи без детаљније анализе.

Резултати истраживања

Истраживање се састоји из три тематске цјелине, како је у уводном дијелу најављено. Редослијед тема које слиједе није успостављен само по њиховој важности, него представља и хронолошку цјелину која се дешава одређеним редослиједом у животима наших испитаника те ћемо је тако и представљати у наставку.

Дужина студирања

Дужина студирања је приказана бројем мјесеци који су протекли од уписивања до завршетка факултета, укључујући евентуалне прекиде у студирању који су могли настати услед различитих разлога (трудноће, запослења, одласка на привремени рад у иностранство, болести и тсл). Подаци који слиједе у наредним табелама приказују просјечно вријеме које протекне од уписивања до завршетка факултета за све студијске програме посматране појединачно и скупа, у свакој појединачној години. У ту сврху смо користили поступак анализе варијансе и Ф тест који израчунава разлике у дужини студирања и издваја оне које су статистички значајне.

У табели 4 су дати статистички показатељи о дужини студирања за све студијске програме посматране појединачно и скупа. Најкраће просјечно студирање имамо на СП Социологија које износи 55 мјесеци, у просјеку пет мјесеци дуже се студира на СП Политикологији, док се на СП Новинарство и Социјални рад у просјеку студира доста дуже (75, односно 74 мјесеца). Што се тиче стандардног одсупања од просјека студирања, на СП Социологија и Политикологија су вриједности доста ниже што значи да одступања од просјека мања у односу на СП Новинарства и Социјалног рада. Модус нам показује број мјесеци за које највећи број студената заврши студије. На СП Политикологија и Социологија модус је 4 године, на СП Новинарство 5 година, а СП Социјални рад нешто мање од 5 година. Подаци су повољни ако се погледају вриједности медијане. Половина студената социологије заврши студије за 51 мјесец, студената политикологије за 55 мјесеци, новинарства за 62 мјесеца и социјалног рада за 65 мјесеци. Међутим, нису сви студенти тако успјешни. Четвртина студената социологије студира дуже од 5 година, политикологије дуже од 5,5 година, новинарства и социјалног рада дуже од 7 година. На три студијска програма имамо студенте који су студирали дуже од 10 година.

Табела 4: Статистички показатељ дужине студирања (у мјесецима) за студенте који су започели студије у периоду 1998-2007. ⁴					
	Студијски програм				Сви студ. прог.
	НиК	СРАД	ПОЛ	СОЦ	

⁴ *Модус представља вриједност са највећом учесталošћу у некој серији података. ** Медијана дијели једну серију података пореданих по величини, од најмање до највеће вриједности, на два једнака дијела – 50% података су мањи од медијане, а 50% су већи. ***Први квантил издваја првих 25% података у једној серији података пореданих по величини од најмање до највеће вриједности. ****Трећи квантил издваја првих 75% података у једној серији података пореданих по величини од најмање до највеће вриједности

Просјечна дужина студирања (аритметичка средина)		75,37	74,30	59,65	54,99	69,26
Стандардно одступање		31,95	25,874	14,715	9,833	26,399
Модус*		60	56	48	48	48
Први квантил**		55,0	56,0	48,0	48,0	51,0
Други квантил (медијана)***		62,00	65,0	55,0	51,0	60,0
Трећи квантил****		84,00	84,50	64,5	60,0	75,0
Минимална дужина студирања		44	42	44	42	42
Максимална дужина студирања		240	168	129	82	240
Укупно	%	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	N	220	177	129	70	596

Подаци из табеле 5 показују да су просјечне дужине студирања веома разликују од године до године и да су те разлике статистички значајне. Од 2001. године се примећује константан пад дужине студирања до 2010. и 2011. године, кад је извршена реформа студијских програма, што је вјероватно допринијело благом увећању дужине студирања, да би након тога све до 2015. године постојало смањење дужине студирања. Од 2012. године просјек студирања је стално испод 5 година. График уз табелу 5 то јасније показује.

Табела 5: Разлике у просјечној дужини студирања (у мјесецима) према календарској години уписивања на факултет за период 1998-2015. / сви студијски програми						
		N	Просјечна дужина студирања (у мјесецима)	Стандардно одступање	F	Значајност
Година уписивања на факултет	1998	6	156,00	46,7	F=26,495	0,000
	2000	6	101,50	36,1		
	2001	5	149,40	64,9		
	2002	12	117,50	29,8		
	2003	21	94,38	22,2		
	2004	33	83,70	25,6		
	2005	37	79,51	26,1		
	2006	46	74,99	15,6		
	2007	64	67,44	25,4		
	2008	80	62,51	17,8		
	2009	62	60,44	13,3		
	2010	54	64,15	16,3		
	2011	46	65,17	14,7		
	2012	44	58,57	10,9		
	2013	39	56,08	7,1		
	2014	35	50,97	3,8		
	2015	5	47,00	1,7		
Укупно		595	69,15	26,3		

Флуктуације у дужини студирања на СП Социологија су статистички значајне (додуше близу границе), али нису изразитог интензитета. Крећу се у опсегу од 14 мјесеци. Скор у дужини студирања се појављује само једанпут и то 2010. године и траје и у 2011. години, након чега стрмоглаво пада за 10 и више мјесеци све до 2015. године. Међутим, релативно мали број дипломираних социолога умањује поузданост оваквих закључака (табела 9).

Табела 6: Разлике у просјечној дужини студирања (у мјесецима) према календарској години уписивања на факултет за период 1998-2015. / СП Социологија						
		N	Просјечна дужина студирања (у мјесецима)	Стандардно одступање	F	Значајност
Година уписивања на факултет	2007	9	53,22	11,6	F=2,266	0,041
	2008	12	54,08	10,8		
	2009	10	53,30	7,6		
	2010	6	64,83	14,2		
	2011	6	64,17	10,1		
	2012	11	54,27	7,9		
	2013	5	51,00	4,1		
	2014	10	51,40	3,9		
Укупно		69	55,09	9,9		

Радни статус

Без обзира што се дипломци ФПН сусрећу са бројним тешкоћама приликом запошљавања, велики дио њих ипак успевају да се запосле. Преко 70% наших испитаника имају неку врсту радног ангажмана, од тога 47,5% су запослени на неодређено вријеме, 215 на одређено вријеме, а само 2,7% испитаника имају флексибилне радне ангажмане (повремени, привремени послови и тсл) што указује на недовољну развијеност тржишта рада и оријентисање на класичне облике рада, који су све мање присутни у развијеном дијелу свијета. Разлике у погледу запослености свакако постоје с обзиром који студијски програм су наши испитаници дипломирали. До сталног посла је, изгледа, најлакше доћи новинарима, док су остали испитаници у нешто тежем положају по том питању. Оно што је много већи проблем је то да је сваки четврти испитаник незапослен. Посебно је забрињавајуће да 7,7% испитаника никада нису имали посао, нити имају било какво радно искуство (на СП Политикологија и Социологија тај проценат прелази 10%) (табела 10).

Табела 7: Тренутни радни статус испитаника							
		Студијски програм				Укупно	
		НиК	СРАД	ПОЛ	СОЦ	%	N
Запослен на неодређено вријеме		55,9	43,8	41,5	41,4	47,5	285
Запослен на одређено вријеме		17,1	24,2	23,1	21,4	21,0	126
Радим повремено или привремено		3,6	2,8	1,5	1,4	2,7	16
Незапослен никад нисам радио		3,2	7,9	13,1	11,4	7,7	46
Незапослен али сам радио		14,0	18,0	12,3	18,6	15,3	92
Студент на постдипломском студију		2,7	/	2,3	2,9	1,8	11
Нешто друго		3,6	3,4	6,2	2,9	4,0	24
Укупно	%	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	
	N	222	178	130	70		600

Нешто више од половине испитаника који су завршили новинарство, социјални рад или политикологију ради на радним мјестима за које је потребна висока стручном спремом, док је у случају социолога њихов удио мањи (40%). Међутим, то не значи нужно да они раде посао у струци. С друге стране, сваки пети испитаник ради на радним мјестима са средњом стручном спремом, а сваки четврти је без посла. Ти подаци нису охрабрујући имајући у виду да незапослени и они који раде са средњом школом чине скоро половину узорка. Многи од њих вјероватно неће никада радити у струци.

Табела 8: Уколико сте запослени, да ли радите на радном мјесту са средњом или високом спремом?							
		Студијски програм				Укупно	
		НиК	СРАД	ПОЛ	СОЦ	%	N
Радим са високом стручном спремом		57,2	56,7	52,3	40,0	54,0	324
Радим са средњом стручном спремом		21,2	19,7	20,0	24,3	20,8	125
Незапослен		21,6	23,6	27,7	35,7	25,2	151
Укупно	%	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	
	N	222	178	130	70		600

Уколико анализирамо у ком власничком сектору су запослени наши испитаници (табела 12), можемо закључити да је готово поједнак удио оних који раде у државном/јавном сектору (државним предузећима и администрацији) и оних који раде у приватном сектору. Дипломирани новинари одступају од просјека узорка у смислу да се далеко више запошљавају у приватном сектору у односу на остеле испитанике. То је и разумљиво с обзиром да су медији у Републици Српској готово у потпуности прешли у приватно власништво. Посебно је забрињавајуће што се јако мали дио испитаника одлучује за оснивање сопствене фирме, тј. бављење предузетничком ђелатношћу, као и то што се мало испитаника успјева запослити у невладиним организацијама. Можда се баш ту крије могућност за смањење стопе незапослености од 25%?

Табела 9: Уколико сте запослени, у ком власничком сектору радите ?							
Одговори		Студијски програм				Укупно	
		НИК	СРАД	ПОЛ	СОЦ	%	N
Радим у предузећу у државном власништву		22,5	46,1	19,2	27,1	29,3	176
Радим у приватном предузећу		50,9	22,5	29,2	31,4	35,5	213
Радим у предузећу у мјешовитом власништву		0,5	/	0,8	1,4	0,5	3
Радим у администрацији		1,4	2,2	18,5	/	5,2	31
Радим у невладиној организацији		2,3	5,6	2,3	1,4	3,2	19
Самозапослен		0,9	/	2,3	2,9	1,2	7
Незапослен/а		21,6	23,6	27,7	35,7	25,2	151
Укупно	%	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	
	N	222	178	130	70		600

Поред тога што је 25,2% дипломаца незапослено и што 20,8% њих раде са средњом стручном спремом, велики проблем је и то што се на посао чека. Само 18,4% посто дипломаца ФПН из нашег узорка су почели радити одмах након дипломирања (на неким студијским програмима тај проценат је још нижи). Поред тога, студирање уз рад је опција која није била присутна нити у једном случају на три студијска програма. Само на једном студијском програму та пракса је заживела, али је то повезано са специфичношћу ове струке и великом могућношћу обављања помоћних и других послова који у већини случајева нису су интелектуално изазовни, нити су добро

плаћени. Кад су у питању испитаници који су одређено вријеме чекали на посао, највећи дио њих се успио запослити у року од годину дана. Међутим, удио оних који су чекали дуже од годину дана није занемарљив: 12,7% испитаника су чекали на посао између једне и двије године, а 13,7% између двије и пет година.

Табела 10: Уколико сте запослени или сте били, колико дуго сте чекали на први посао након дипломирања ?

Одговори	Студијски програм				Укупно	
	НиК	СРАД	ПОЛ	СОЦ	%	N
До годину дана	34,7	51,6	53,1	44,4	44,4	224
1-2 год	9,4	11,1	15,6	24,1	12,7	64
2-5 год	9,4	19,0	11,5	18,5	13,7	69
Преко 5 год	2,0	3,9	3,1	1,9	2,8	14
Већ сам радио када сам дипломирао	20,3	/	/	/	8,1	41
Одмах након дипломирања	24,3	14,4	16,7	11,1	18,4	41
Укупно	%	100,0	100,0	100,0	100,0	
	N	202	153	96	54	505

Тешкоће приликом запошљавања

Перцепција дипломираних студената о томе које су најизраженије препреке приликом њиховог запошљавања нам открива праву природу проблема. Упитани о наведеним препрекама, испитаници су били у могућности дати три одговора, тј. идентификовати три разлога тешког запошљавања дипломаца ФПН. Један разлог су навели 99,2% испитаника, два разлога 41,3% испитаника, а три разлога свега 8,8% испитаника. С обзиром да су препреке требали само набројати, без рангирања њихове важности, у табели 14 су дати одговори испитаника посматрани заједно.

Од појединачних разлога тешког запошљавања дипломираних студената ФПН најчешће се појављују притужбе на постојеће студијске програме. Од укупног броја притужби, 27,2% су притужбе на постојеће студијске програме. У скоро поједнаком омјеру се испитаници жале да је „студијски програм застарио и није довољно усклађен са потребама тржишта рада“ (14,3%) и на то да је „студијски програм оријентисан на теоријска знања и не пружа довољно практичних знања и вјештина који се могу одмах употријебити на послу“ (12,9%). Притужбе на студијске програме су, генерално, два пута заступљеније кад су у питању студијски програми новинарства и политикологије

(35,6% и 35,2%) у односу на студијске програме социјалног рада и социологије (17,0% и 17,8%).

Друга тешкоћа приликом запошљавања коју испитаници наводе је да се „У државним предузећима и јавним установама се не расписује довољно конкурса за запошљавање за наш образовни профил (обично се траже правници, економисти и тсл)“ (20,9% одговора испитаника). Ту тешкоћу у већој мјери наводе дипломирани социјални радници и политиколози (35,5% и 22,3%), него новинари и социолози (11,5% и 9,3%).

Трећа тешкоћа по учесталости коју наводе дипломци јесте корупције приликом запошљавања. Међутим, и ову примједбу не износе сви испитаници равномјерно. Корупцију приликом запошљавања највише наводе социолози и социјални радници (24,8% и 21,4%), а нешто мање од њих новинари и политиколози (17,9% и 16,8%).

Међу испитаницима има и оних који сматрају да „Дипломци ФПН уопште нису изузетак по питању запошљавања у односу на дипломце с других факултета“, односно да се „сви данас тешко запошљавају“. Од укупног броја одговора, овај одговор наводи 6,5% испитаника.

Из наведеног је очигледно да мјере за повећање запослености дипломаца ФПН морају бити усмјерене у више праваца, да морају бити дуготрајне и пажљиво осмишљене како би могле дати задовољавајуће резултате.

Табела 11: Перцепција дипломираних студената ФПН о разлозима њиховог тешког запошљавања					
Тешкоће приликом запошљавања	Студијски програм				Укупно
	НИК	СРАД	ПОЛ	СОЦ	
У државним предузећима и јавним установама се не расписује довољно конкурса за наш образовни профил	11,5	35,5	22,3	9,3	20,8
Приватним предузећима су потребни други образовни профили	2,7	1,8	5,0	3,9	2,9
Студијски програм је застарио и није усклађен са тржиштем рада	10,6	11,2	29,6	8,5	14,3
Студијски програм је усмјерен на теоријска знања и не пружа довољно практичних знања	25,0	5,8	5,6	9,3	12,9

Због корупције приликом запошљавања		17,9	21,4	16,8	24,8	19,8
Дипломци ФПН нису изузетак у односу на друге. Данас се сви тешко запошљавају		5,4	7,6	1,1	14,0	6,5
Нешто друго ⁵		27,2	16,7	19,6	30,2	22,9
Укупно	%	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	N	312	276	179	129	896

⁵ Социологија: „Институције нису довољно информисане о могућности социолога, Мањак радних мјеста, Пасивност студената који заврше факултет“.

SWOT АНАЛИЗА

Послије детаљне анализе у самоевалуацијском процесу, урађена је SWOT анализа у којој су идентификоване снаге, слабости, могућности и пријетње за Студијски програм примијењене социологије. Важно је напоменути да су темељном ревизијом студијског програма примијењене социологије из 2020. године уклоњене све пријетње и слабости из претходне SWOT анализе начињене у процесу интерне самоевалуације из 2018. године. SWOT анализу Студијског програма примијењене социологије за период од 2019 до 2021. године приказујемо табеларно.

СНАГЕ	СЛАБОСТИ
- Лиценциран нови студијски програм са новим излазним профилима - Студијски програм усклађен са тржиштем рада и политиком Владе РС и надлежним министарством - Лиценцирани студијски програми сва три циклуса - Покривеност Студијског програма наставним особљем - Подмлађивање наставног кадра - Јачање видљивости Студијског програма кроз објављивање научних радова у цитатној бази међународно рецензираних научних часописа - Јачање улоге и значаја социологије кроз учешће наставног особља у научно-истраживачким пројектима - Системско унапређење програма социологије кроз побољшање квалитета извођења наставе и увођења иновација у наставни процес - Изузетни услови рада - Интернет доступност - Доступност и отвореност судентских сервиса као и студентске службе	- Незаинтересованост једног дијела наставног особља за унапређење квалитета наставе на Студијском програму - Квалитет и квантитет студената који уписују Студијски програм примијењене социологије - Недовољно развијена укљученост наставног особља у пројектне активности - Недовољно уважавање социологије као друштвене науке у академској заједници - Недовољно уважавање могућности социологије од стране релевантних институција
МОГУЋНОСТИ	ПРИЈЕТЊЕ
✓ Популаризовање практичне употребе примијењене социологије на тржишту рада ✓ Јачање улоге и позиције	- Пад броја уписаних студента на Универзитету у Бањој Луци (проблем демографске природе) - Недовољна финансијска подршка

примијењене социологије кроз остваривање сарадње са релевантним јавним институцијама које се баве друштвеним проблемима различитог спектра ✓ Инсистирање на социолошким истраживањима при изради стратегија различитог типа	научно-истраживачком раду • Недовољно уочавање значаја социологије и улоге коју она може имати у развоју друштва • Смањивање радних позиција предвиђених за социологе кроз систематизације радних мјеста, нарочито у средњим школама. • Непостојање институционалне заштите социологије која би јој омогућила боље позиционирање на тржишту рада.
---	--

Наведена SWOT анализа Студијског програма примијењене социологије из 2019/21 године, показује да су резултати остварени у поменутом периоду упадљиво бољи него резултати анализе урађене у претходном периоду (2018. година). Резултати и закључци до који се дошло у изради претходе SWOT анализе били су управо разлог због којег се кренуло у израду новог студијског програма. Тиме су исправљени недостаци наведени у претходном извјештају везани за стари Студијски програм социологије који се изводио до школске 2020 године. За разлику од претходног студијског програма, нови Студијски програм примијењене социологије (од 2020. године) а који је предмет овог извјештаја, одговара потребама тржишта рада те политици Владе РС и надлежног министарства те је као такав исправио недостатке уочене у претходним самоевалуационим поступцима..

ЗАКЉУЧАК

Самоевалуација Студијског програма примијењене социологије показала је да се достигнућа у погледу квалитета наставног процеса, укључености, рада и задовољства студената, научно-истраживачког рада и других интегралних елемената, не може посматрати изоловано од Универзитета, факултета па коначно ни од осталих студијских програма наше високошколске установе. Већ тај показатељ указује на важну чињеницу која се огледа у цјеловитом и системском функционисању високог образовања на простору Републике Српске.

Значајно је напоменути да иако се формално процес самоевалуације одвијао у периоду од 2019 до 2021. године, суштински он је трајао све вријеме постојања кроз потребу, и активности да се Студијски програм примијењене социологије што је више

могуће у научном смислу приближи студентима али и потребама ширег друштвеног окружења које на жалост још увијек нема довољно развијену свијест о потреби постојања и уважавања социологије као фундаменталне друштвене науке.

У том контексту може се закључити да социологија не води само борбу унапређења квалитета на свим нивоима унутар високообразовних институција, него и на пољу колективне свијести формиране кроз утицај свих друштвених подсистема.

Студијски програм примијењене социологије јасно је препознао правце даљег научног али и научно истраживачког рада ка постизању већег степена квалитета у различитим доменима, и активно ради на њиховој имплементацији у складу са расположивим ресурсима у оквиру постојећих правних норми. Са друге стране, интерна самoeвалуација указује на опредјељеност менаџмента факултета, наставног особља и студената Студијског програма примијењене социологије да покрену одређене процедуре које би у појединим сегментима могле да доведу до промоције улоге и значаја Социологије ван образовних институција што би у коначности овој друштвеној нуци омогућило повећање простора простора на тржишту рада.

Студијски програм примијењене социологије такође је свјестан да није исцрпио све могућности за побољшање квалитета на свим нивоима, те да самокритичност на бази континуиране интерне самoeвалуације може понудити већи степен освјештености о свему оном што се на Студијском програму показује као недостатак а са циљем његовог сталног унапређења.

Ипак, закључујемо да се систем образовања мора посматрати у контексту времена и услова у којима живимо и у складу са позицијом коју тренутно Босна и Херцеговина, односно Република Српска имају на регионалном, европском па и међународном политичком простору. Такво полазиште омогућиће унапређење образовања које суштински може да понуди већи квалитет, а да остане у домену своје примарне функције доведене у везу са контекстуалним оквиром у коме се тренутно наше друштво налази.

Осим тога унапређење Студијског програма примијењене социологије, као и система образовања уопште, представља процес који траје и који као такав стално репродукује нове могућности унапређења усаглашене са потребама времена у коме живимо.